

Haruki
Murakami

AUTOR ROMANA NORVEŠKA ŠUMA & KAFKA NA ŽALU

O ČEMU GOVORIM
KADA GOVORIM
O TRČANJU

Haruki
Murakami

AUTOR ROMANA NORVEŠKA ŠUMA & KAFKA NA ŽALU

O ČEMU GOVORIM
KADA GOVORIM
O TRČANJU

Ne samo veliki japanski pisac, već jednostavno — veliki pisac.

— *L. A. Times Book Review*

Haruki Murakami

**O čemu govorim kada govorim o
trčanju**

anahronic/bojana888

PREDGOVOR

PATNJA JE STVAR IZBORA

Postoji mudra izreka koja otprilike ovako glasi: pravi gospodin nikada ne govori o ženi s kojom je prekinuo ili o tome koliki je porez platio. Zapravo, ovo je obična izmišljotina. Upravo sam je izmislio. Ispričavam se! Da takva izreka doista postoji, vjerujem da bi u njoj postojao i jedan prešutan uvjet: pravi gospodin nikada ne bi smio iznositi detalje o tome što sve čini da bi bio zdrav. Jer, pravi gospodin ne hvali se onim što poduzima da bi bio dobra zdravlja. Barem ja tako gledam na to.

Kao što svi znamo, ja nisam gospodin, pa se možda ne bih trebao brinuti, ali prilično sam neodlučan po pitanju pisanja ove knjige. Možda vas se ove moje riječi mogu dojmiti kao izvrđavanje, ali ovo je knjiga o trčanju, a ne rasprava o dobrom zdravlju. Nemam namjeru davati savjete tipa: „E pa gospodo, trčite svakodnevno da biste bili zdravi!” Ovo je naime knjiga u kojoj sam sakupio svoje misli o tome što je tijekom desetljeća trčanje značilo za mene kao pojedinca. Također, ovo je knjiga u kojoj se bavim raznim temama i o njima glasno razmišljam.

Somerset Maugham jednom je napisao da se u svakom brijanju krije filozofija. Sasvim se slažem. Koliko god se prozaičnim mogao činiti neki postupak, dovoljno dugo ga ponavljajte i postat će kontemplativan, čak meditativan čin. Kao piscu a potom i kao trkaču, ne čini mi se da me pisanje i objavljivanje knjige o vlastitim razmišljanjima o trčanju odveć skreće s uobičajenog životnog puta. Vjerojatno sam odveć savjesna i marljiva osoba, ali ne mogu se prihvatiti bilo čega a da ne zapišem misli o tome. Zato sam morao zaposliti ruke i zapisati ove riječi. Inače, nikad ne bih spoznao što mi sve trčanje znači.

Jednom zgodom ležao sam u hotelskoj sobi u Parizu i čitao *International Herald Tribune*, kad sam naišao na zanimljiv članak o maratonu. U njega je bilo uvršteno i nekoliko razgovora s poznatim

maratoncima, i svakog od njih pitali su kakvom se osobitom magijskom izrekom služe da bi za vrijeme utrke bili neprekidno nadahnuti. *Zanimljivo pitanje*, pomislio sam. Duboko su me se dojmile raznolike stvari o kojima su ti trkači razmišljali u utrci dugoj 42 km. To samo pokazuje koliko je svaki maraton naporno natjecanje. Ako si stalno ne ponavljate neki oblik magijske izreke, nema šanse da uspijete.

Jedan trkač je govorio o magijskoj izreci kojoj ga je njegov stariji brat, također trkač, naučio i koja ga prožima još otkad se počeo baviti trčanjem. Evo te mantre: *Bol je neminovna. Patnja je stvar izbora*. Recimo da trčite i počnete razmišljati: „Ovo me baš boli, ne mogu dulje izdržati.” Ta vrsta boli neizbježan je dio stvarnosti, ali o tome može li dulje izdržati ili ne, odluku donosi jedino trkač. To u priličnoj mjeri sažima najvažnije značajke trčanja maratona.

Prošlo je desetak godina otkako mi je sinula ideja da napišem knjigu o trčanju, ali godine su prolazile a ja sam u svojim razmišljanjima pokušavao pronaći pravi pristup temi. No, nikad nisam sjeo za stol i počeo je pisati. Trčanje je prilično široka tema o kojoj bi se štošta dalo pisati; shvatio sam da je jako teško odrediti o čemu bih točno trebao pisati.

Ipak, jednog sam trena odlučio da jednostavno trebam iskreno zabilježiti ono što mislim i osjećam o trčanju i držati se vlastitog stila. Pomislio sam da je to jedini način da se pomaknem s mrtve točke i tako sam u ljeto 2005. počeo pisati ovu knjigu, dio po dio, da bih je završio u kasnu jesen 2006. Osim što sam na nekoliko mjesta citirao pojedine rečenice iz knjiga koje sam već objavio, glavninu ove knjige čine moje misli i osjećaji iz stvarnog života. Primijetio sam jednu bitnu stvar: pisati iskreno o trčanju i pisati iskreno o samom sebi za mene je gotovo jedno te isto. Stoga vjerujem da ovu knjigu treba čitati kao uspomenu koja ponajviše pripovijeda o samom činu trčanja.

Premda ništa iz ove knjige ne bih nazvao *filozofiranjem*, u njoj se ipak može naći svojevrsno objašnjenje onoga što bismo mogli nazvati naknadnim životnim lekcijama. One možda nisu od velike važnosti, ali predstavljaju osobna iskustva koja sam doživio nakon što sam počeo trčati čitavim svojim tijelom, pa sam tako otkrio da je patnja stvar izbora. Ovo možda nisu lekcije koje se mogu primijeniti

uopćeno i to samo zato što ovdje pišem o samome sebi, zapravo o osobi kakva jesam.

Kolovoz 2007.

O ČEMU GOVORIM KADA GOVORIM O TRČANJU

1. 5. kolovoza 2005. • Otok Kauai, Havaji

TKO BI SE SMIJAO MICKU JAGGERU?

Nalazim se na otoku Kauaiju, na Havajima, danas je 5. kolovoza 2005. Dan je nevjerojatno vedar i sunčan, na nebu nigdje ni najmanjeg oblačka. Kao da pojam *oblaci* uopće ne postoji. Došao sam ovamo krajem srpnja i, kao i prošli put, unajmio stan za čitavu obitelj. Svakog jutra, još dok je prohladno, sjedam za stol i pišem o koječemu. Baš kao i ovog trena: pišem ovaj tekst o trčanju, a mogu ga oblikovati kako me je volja. Ljeto je, pa je naravno vrlo vruće. Havajsko otočje poznato je po vječnom ljetu, ali s obzirom na to da pripada južnoj hemisferi, vjerojatno ipak postoje četiri godišnja doba, no vrlo slična. Ljeto je ipak nešto toplije od zime. Proveo sam prilično vremena u Cambridgeu, Massachusetts, i u usporedbi s tim gradom - u kojem je ljeto sparno i zagušljivo uz brojne zgradurine od opeka i betona pa čovjek ima dojam da se zlopiti - ovdje na Havajima ljeto je uistinu pravi raj. Ovdje nema potrebe za klimauređajima - dovoljno je ostaviti prozor otvoren i svjež povjetarac već blago hladi. Stanovnici Cambridgea redovito se iznenade kad čuju da kolovoz provodim na Havajima. „Što te to privlači da ljeto provedeš na tako vrućem mjestu?” stalno me pitaju. Ali, oni zapravo ne znaju koliko je ovdje lijepo. Ne znaju da pasatni vjetrovi neprestano pušu sa sjeveroistoka i ljeti hlade topli zrak. Ne znaju da se ovdje vodi veseo život, da možemo uživati u tumaranju, u čitanju knjige u dubokom hladu krošnje, ili, ako nam se prohtije, da se možemo okupati, kao što i činimo, u prvoj uvali koja nam se sviđa.

Otkako sam stigao na Havaje, svakog dana trčim otprilike sat vremena, šest dana u tjednu. Prošla su dva i pol mjeseca otkako sam se vratio starom načinu života, a to znači da svakoga dana trčim, osim ako se ne dogodi nešto nepredviđeno. Danas sam trčao sat i deset minuta i za to vrijeme s walkmana slušao dva albuma grupe Lovin' Spoonful - *Daydream* i *Hums of the Lovin' Spoonful* - koje sam presnimio na mini CD plejer.

Ovih dana moj cilj je povećati udaljenost koju prelazim, brzina kojom trčim manje mi je važna. Sve dok mogu trčati određenu udaljenost, to je jedino do čega mi je stalo. Kadikad trčim prilično brzo, ali ako povećam tempo i brzinu koraka, skratim vrijeme trčanja; bit svega je da radost koju osjećam nakon svakog trčanja potraje sve do idućeg dana. Zapravo, to je ista vrsta smjernice koja mi je nužno potrebna kada pišem roman. Svakog dana stanem točno na onom mjestu kad osjetim da mogu i dalje pisati. Kad tako postupim, idućeg dana ono što pišem ide mi sasvim glatko. Čini mi se da je Ernest Hemingway pisao na sličan način. Da biste mogli nesmetano napredovati, morate održati ritam. To je jedan od daleko najvažnijih preduvjeta u dugoročnim pothvatima. Kad odredite tempo, sve ostalo slijedi samo po sebi. Problem je znati što učiniti da se zamašnjak vrti pri određenoj brzini, a da biste dotle došli, potrebni su vam što veća koncentracija i snaga koje možete izvući iz sebe.

Zakratko je kišilo dok sam trčao, ali bila je to osvježavajuća kiša koja mi je godila. Vjetar je dopuhao gust oblak s pučine i slaba kiša počela je padati, ali kao da se iznenada sjetila: „Oh, zaboravila sam da imam još nekoliko stvari za obaviti!” prestalo je kišiti i učas se razvedrilo. Tada se sunce ponovno pojavilo, bespoštedno žežući. Ovdje je sasvim lako razumjeti klimatske zakonitosti. Nema tu ničega nejasnog ili dvojbenog, a još manje metaforičnog ili simboličnog. Trčeći svojom stazom prošao sam pokraj nekoliko drugih trkača, kako muškaraca tako i žena. Oni odlučniji trčali su doista brzo, kao da su im za petama pljačkaši. Nekoliko debljih umorno su dahtali poluzatvorenih očiju, snuždeni kao da ih je netko drugi primorao na trčanje. Izgledali su kao da su im liječnici prije tjedan dana priopćili da boluju od dijabetesa i da se moraju početi baviti raznim tjelovježbama. Ja sam između prvih i drugih.

Volim slušati grupu Lovin' Spoonful. Njihova glazba djeluje opuštajuće i nikad nije pretenciozna. Dok slušam tu smirujuću glazbu prisjećam se raznolikih uspomena iz šezdesetih godina. Premda ničega osobito važnog. Kao da žele snimiti film o mojem životu (od same pomisli na to naježim se), to bi bili kadrovi i scene koje bi izbacili pri montaži filma. „Možemo i bez ovog kadra”, montažer bi objasnio. „Nije loš, ali u njemu nema ničega zanimljivog.” Takve mi uspomene padaju na pamet - nebitne i sasvim jednostavne. Ali, meni su one značajne i vrijedne. Dok se svaka od tih uspomena vrzma po mojoj glavi, siguran sam da se nesvjesno osmjehujem ili sam blago namrgođen. One možda i jesu sasvim obične, ali zbroj svih tih uspomena i sjećanja u konačnici tvori: mene. Mene, sada i ovdje, na sjevernoj obali otoka Kauaija. Ponekad, dok razmišljam o životu, osjećam se poput komada naplavine koju su morski valovi izbacili na obalu.

Dok trčim, pasatni vjetrovi koji pušu iz smjera svjetionika njišu grane eukaliptusa, a lišće šušti nad mojom glavom.

U Cambridgeu, savezna država Massachusetts, počeo sam živjeti krajem svibnja ove godine, i trčanje je otada još jednom postalo okosnica moje svakodnevne navike. Sada već trčim sasvim ozbiljno. Kad kažem *ozbiljno*, hoću reći šezdeset kilometara na tjedan. Drugim riječima, deset kilometara šest dana u tjednu. Bilo bi bolje kad bih trčao svih sedam dana, ali moram uzeti u obzir dane kad pljušti kiša, kao i one dane kad sam vrlo zauzet. Iskreno govoreći, tu i tamo naiđe dan kad se osjećam odveć umornim za trčanje. Uzevši sve te čimbenike u obzir, odbijam si jedan dan u tjednu. Dakle, trčeći 60 km na tjedan pretrčim otprilike 250 km mjesečno, što je moje mjerilo za *ozbiljno* trčanje.

U lipnju sam se strogo držao tog plana, pretrčavši točno 250 km. U srpnju sam povećao udaljenost i pretrčao gotovo 300 km. Otprilike sam pretrčao 10 km svakog dana, ali ni jednog jedinog dana nisam odustao od trčanja. Pri tome ne želim reći da sam baš svakog dana pretrčao točno 10 km. Ako sam jednog dana pretrčao 15 km, idućeg sam pretrčao samo 5 km. (Držeći se određenog tempa, uglavnom mogu pretrčati 10 km za sat vremena.) Za mene je takav pristup ono što zovem ozbiljnim trčanjem. Otkako sam stigao na Havaje, držim

se tog ritma. Prošlo je mnogo vremena kada sam mogao pretrčati takve udaljenosti i pridržavati se tako strogo određenog rasporeda trčanja.

Postoji nekoliko razloga zbog kojih sam se, u određenom dijelu života, bio prestao baviti ozbiljnim trčanjem. Prije svega, s vremenom sam bio sve zaposleniji i baš svakog dana pronaći sat slobodnog vremena bila je prava rijetkost. Čak i kad sam bio mlađi nisam osjećao da imam slobodnog vremena napretek, ali barem nisam imao toliko raznoraznih obveza kao što ih sada imam. Ne znam zašto, ali što je čovjek stariji, to mu ostaje sve manje slobodnog vremena. Drugi je razlog to što sam s vremenom postao sve zainteresiraniji za sudjelovanje u triatlonu,¹ mnogo više nego u maratonu. Dakako, triatlon kao sportska disciplina osim trčanja uključuje i plivanje i vožnju bicikla. Što se tiče samog trčanja, ono mi ne predstavlja problem, ali da bih svladao i dvije druge discipline morao sam posvetiti gotovo jednako vrijeme za treniranje plivanja kao i za vožnju bicikla. Što se tiče plivanja, morao sam početi ispočetka kako bih postigao dobru formu, potom sam morao naučiti pravilnu tehniku vožnje bicikla, i uvježbati određene mišiće. Za sve to trebalo mi je prilično vremena i truda, a kao rezultat svega ostalo mi je manje vremena za trčanje.

Premda je, najvjerojatnije, glavni krivac za sve bilo to što sam se jednog trena jednostavno umorio od svega. Počeo sam trčati u jesen 1982. i otada trčim već gotovo dvadeset i tri godine. Za sve to vrijeme trčao sam gotovo svakog dana, sudjelovao u barem jednom maratonu svake godine - dvadeset i tri maratona do danas - a trčao sam i brojne utrke na velike udaljenosti. Utrke na duge staze odgovaraju mojoj ličnosti i od svih navika koje sam stekao tijekom života, moram priznati da mi je trčanje na velike udaljenosti od kudikamo najveće pomoći i uistinu mi jako mnogo znači. To što se bez dužeg prekida bavim trčanjem više od dva desetljeća također mi je pomoglo da postanem snažniji, kako tjelesno tako i mentalno.

Osnovni problem leži u tome što nisam pogodna osoba za ekipne sportove: jednostavno sam takav. Kad god zaigram nogomet ili bejzbol (zapravo, otkad sam postao punoljetan to se gotovo nijednom nije dogodilo), nikad se ne osjećam opušteno. Možda je to zbog toga što nemam braću, ali nikad se nisam mogao prilagoditi

onim sportovima u kojima jedna ekipa igra protiv druge. Isto tako, nisam dobar ni u onim sportovima u kojima jedan igrač igra protiv svoga suparnika, recimo tenis. Sviđa mi se igra kao što je zidni tenis, ali ipak, kad dođe do toga da moram igrati protiv nekoga, smeta mi sama bit nadmetanja i ne osjećam se dobro. A kad na red dođu borilačke vještine, ni slučajno nemojte računati na mene.

Nemojte me pogrešno razumjeti - nije sasvim točno da me ne zanima nadmetanje. Iz nekog čudnog razloga nikad mi nije bilo osobito stalo jesam li pobjednik ili pobjeđeni. Taj moj osjećaj gotovo se ni u čemu nije promijenio sve do danas. Uopće nema veze o kojem području je riječ - pobjeda nad drugim jednostavno ne djeluje stimulativno na mene. Mnogo više me zanima da postignem cilj koji sam sebi postavio, zato trčanje na velike udaljenosti savršeno odgovara mom načinu razmišljanja.

Maratonci će razumjeti o čemu govorim. Nama uopće nije važno jesmo li pobijedili jedan drugoga. Dakako, trkači svjetske klase žele nadmašiti svoje najljuće protivnike, ali za mene, prosječnog, svakodnevnog trkača, osobno suparništvo nije ono najvažnije. Siguran sam da postoje i oni trkači koje želja da budu bolji od određenog suparnika samo još više potiče i stimulira. Ali što ako njihov suparnik, iz bilo kojeg razloga, odustane od nadmetanja i povuče se? Hoće li njihova motivacija za trčanje nestati, hoće li se barem smanjiti, pa će tako i sami izgubiti razlog da nastave trčati?

One obične, svakodnevne trkače motivira većinom neki osobni cilj, više od bilo čega drugoga. Recimo, određeno vrijeme koje žele utrošiti trčeći. Sve dok tako može protratiti određeno vrijeme, trkač će se osjećati zadovoljno, ali ako je kojim slučajem spriječen, neće biti zadovoljan. Čak i ako ne uspije postići određeno vrijeme kojemu se nadao, sve dok osjeća određeno zadovoljstvo što je dao sve od sebe - a moguće je da će tijekom tog procesa otkriti nešto bitno o samom sebi - već i sam taj čin je određeno postignuće, pozitivan osjećaj koji prenosi na iduću utrku.

Isto se može reći za posao kojim se bavim. U zvanju romanopisca, barem kad sam ja u pitanju, ne postoji nešto takvo kao pobjeda ili poraz. Možda broj prodanih primjeraka, književne nagrade i hvale kritičara mogu poslužiti kao određena književna mjerila, ali nijedno od njih nije presudno. Ono što je daleko najvažnije jest zadovoljava li

ono što pišete mjerila koja ste sami sebi zadali. Neuspjeh u svladavanju te prepreke ne možete tako lako objasniti. Kad su drugi ljudi u pitanju, uvijek možete izmisliti neko razumno objašnjenje, ali sebe ne možete prevariti. U tom smislu, pisanje romana i trčanje maratona vrlo su slični. U osnovi, pisac ima tihu, unutrašnju motivaciju i ne traži potvrđivanje u vanjskom, vidljivom svijetu.

Za mene trčanje predstavlja kako tjelovježbu tako i metaforu. Kad trčim iz dana u dan, sa svakim trčanjem podižem letvicu, i dostigavši sebi zadanu razinu ja se sve više dižem. Zbog toga se trudim baš svakog dana: kako bih podignuo vlastitu razinu. Ja ni slučajno nisam veliki trkač. Ja sam sasvim običan, ili, prije će biti - osrednji trkač. Ali nije u tome stvar. Stvar je u tome jesam li ili nisam bolji nego jučer. U trčanju na velike udaljenosti jedini protivnik kojega morate pobijediti jeste vi sami, tj. onaj kakav ste bili jučer ili prekjučer.

Ipak, nakon što sam napunio četrdesetu, taj oblik samoocjenjivanja postupno se promijenio. Jednostavno rečeno, nisam više u stanju popraviti vrijeme trčanja. Pretpostavljam da je to nešto što je neizbježno, s obzirom na moje godine. U određenoj životnoj dobi svako ljudsko biće dosegne svoj tjelesni vrhunac. Naravno, postoje individualne razlike, ali u većini slučajeva plivači taj vrhunac dosegnu s dvadesetak godina, boksači oko tridesete, a igrači bejzbola u trideset i nekoj. To je iskustvo kroz koja svatko prolazi. Jednom sam pitao okulista je li ikad sreo osobu koja nije bila dalekovidna kad je ostarila. Nasmijao se i odgovorio: „Još nikad nisam sreo takvu osobu.” Sve se svodi na isto. (Na sreću, kod umjetnika taj vrhunac u priličnoj mjeri varira. Na primjer, Dostojevski je dvije svoje najznačajnije knjige, *Zli duhovi* i *Braća Karamazovi*, napisao u nekoliko posljednjih godina života, a umro je u šezdesetoj. Tijekom života Domenico Scarlatti napisao je 555 sonata za klavir, a većinu u dobi između pedeset sedme i šezdeset druge.)

Moj vrhunac kao trkača dogodio se u mojim kasnim četrdesetima. Prije toga, moj osnovni cilj bio je istrčati maraton za tri i pol sata, ritmom od jednog kilometra za pet minuta. Tu i tamo sam trčao brže od tri i pol sata, ali mnogo češće sporije. U svakom slučaju, bio sam u stanju istrčati maraton otprilike u tom vremenu. Čak i kad sam bio uvjeren da sam gadno zabrljao stvar, i dalje sam bio ispod tri sata i četrdeset minuta. Sve i da nisam trenirao toliko uporno ili da nisam

bio u najboljoj formi, trčati sporije od četiri sata bilo mi je nepojmljivo. Stvari su potrajale tim tempom izvjesno vrijeme, ali ubrzo su se počele mijenjati. Trenirao sam jednako vrijedno kao prije, ali odjednom mi je bilo sve teže istrčati stazu ispod tri sata i četrdeset minuta. Trebalo mi je pet i pol minuta da pretrčim kilometar, i sve više sam se bližio vremenu od četiri sata za pretrčani maraton. Iskreno, to je za mene bio svojevrsan šok. Što se to događa sa mnom? Bio sam uvjeren da razlog nije bilo starenje. U svakodnevnom životu nijednog trena nisam osjetio da se tjelesno osjećam slabije. Bez obzira na to koliko to pokušavao negirati ili ne pridavati tome pažnju, brojke su pokazivale da sam sve sporiji.

Osim toga, kako sam već napomenuo, sve više su me zanimali drugi oblici sporta kao što su triatlon i zidni tenis. Trčati iz dana u dan jednostavno me više ne može zadovoljiti, razmišljao sam i bio sve skloniji odluci da se počnem baviti još nekim sportovima. Nadao sam se da ću tako mnogo cjelovitije i učinkovitije djelovati na svoje tijelo. Unajmio sam privatnog trenera plivanja, koji me počeo podučavati osnovnim pravilima pravilnog plivanja, i doista sam naučio plivati brže i lakše nego prije. Moji mišići su gotovo trenutačno reagirali na nov izazov i moja tjelesna građa počela se vidno mijenjati. U međuvremenu, vremenski su rezultati trčanja maratona polako ali sigurno sve više padali. Ubrzo sam shvatio da u trčanju više ne uživam kao nekoć. Osjećao sam zamor i napor pri samoj pomisli na trčanje. Počeo sam osjećati razočaranost jer se moj ogromni trud nije isplatio, imao sam dojam da mi u svemu tome nešto smeta, kao da su vrata koja su sve vrijeme preda mnom bila širom otvorena sada naglo zatvorena. Takvo svoje stanje i osjećaje nazvao sam *trkačev blues*. Kasnije ću vam detaljnije opisati kakva je to vrsta *bluesa* bila.

Prošlo je deset godina otkako sam posljednji put živio u Cambridgeu (ondje sam živio od 1993. do 1995, u vrijeme kad je Bill Clinton bio predsjednik Sjedinjenih Država). Kad sam ponovno ugledao rijeku Charles, želja za trčanjem sasvim me prožela. Ako se ne dogodi neki velik tektonski poremećaj ili kakva druga promjena, rijeke uvijek izgledaju jednako, a rijeka Charles uistinu je izgledala nepromijenjeno. Vrijeme je prolazilo, moji studenti su dolazili i

odlazili, bio sam još deset godina stariji, a u međuvremenu se mnogo toga dogodilo. Ali, rijeka je ostala ista. Voda i dalje teče, brza i gotovo nečujna, prema bostonskoj luci. Voda zapljuskuje obalu pa ljeti trava naraste gusta i sočna, a ptice močvarice imaju se čime hraniti. Ljeti rijeka teče usporeno ispod starih mostova, ali nikad ne presuši. Ljeti se u njoj odražavaju oblaci, a zimi se vide brojne sante leda kako nošene hućecom vodom otječu prema oceanu.

Nakon što sam se raspakirao, prošao sve birokratske peripetije zbog nove selidbe u Cambridge i počeo živjeti sređenim životom, ponovno sam se počeo ozbiljno baviti trčanjem. Udišući svjež, sveprožimajuć ranojutarnji zrak, još jednom sam osjećao radost trčanja po dobro poznatom terenu. Zvuči vlastitih koraka, disanja i otkucaja srca, sve se spajalo u jedinstvenu poliritmiju. Rijeka Charles idealno je mjesto za regate u veslanju i jedrenju i uvijek se može vidjeti kako netko vesla rijekom. Volim se utrkivati s takvima. Dakako, gotovo svaki put su čamci i kanui brži od mene. Ali kad ugledam kanuista s jednim veslom kako zadovoljno vesla, volim se malo zabaviti.

Možda stoga jer se tu održava Bostonski maraton, u Cambridgeu se može vidjeti mnogo trkača. Staza za trčanje duž Charlesa jako je duga, i ako vam se prohtije, možete trčati satima. Problem je što tu istu stazu koriste i biciklisti, pa morate biti oprezni zbog brzih biciklista koji vam se nenadano s leđa približe i projure pokraj vas. Na pojedinim mjestima na toj stazi također postoje rupe, pa morate paziti da se ne sapletete i padnete, a ima i nekoliko prijelaza sa semaforima pa dugo čekanje na zeleno svjetlo može usporiti vaš ritam. Inače je to uistinu sjajna staza za trčanje.

Kadikad dok trčim slušam jazz, ali uglavnom je to rock glazba jer njen ritam idealno odgovara ritmu trčanja. Najradije slušam grupe kao što su Red Hot Chili Peppers, Gorillaz i Beck, a od starih grupa Creedence Clearwater Revival i Beach Boys. Dakle, glazbu vrlo jednostavnog ritma. Dobar dio sadašnjih trkača za slušanje upotrebljava iPod, ali ja sam se naviknuo na mini CD plejer i radije se njime služim. Istina, veći je od iPod-a i ne može primiti obilje podataka, ali meni je sasvim dobar. U takvim okolnostima ne želim miješati glazbu i kompjutor. Baš kao što nije mudro miješati prijateljstvo, posao i seks.

Kao što sam već napomenuo, u srpnju sam pretrčao 300 km. Tog mjeseca kiša je padala dva dana i još dva dana sam proveo na putovanju. A bilo je i nekoliko dana kad je vrijeme bilo odveć sparno i prevruće za trčanje. Dakle, pretrčanih 300 km u manje od mjesec dana i nije tako loše. Ni slučajno. Ako se pretrčanih 220 km smatra ozbiljnim trčanjem, onda je mojih 300 pretrčanih km *više nego ozbiljno*. Dakako, što više trčim, to više gubim na težini. Za dva i pol mjeseca izgubio sam oko tri kilograma i onaj salasti sloj koji se bio pojavio oko trbuha nestao je. Dočarajte si odlazak u mesnicu i kupnju tri kilograma mesa koji nosite kući. Kopčate! Imao sam pomiješane osjećaje oko te težine koju sam svakog dana nepotrebno nosio na sebi. Ako živite u Bostonu, onda ne možete bez točenog piva Samuel Adams i uštipaka iz Dunkin' Donutsa. Ali, na svoju radost otkrio sam da se čak i ti užici mogu neutralizirati ustrajnom tjelovježbom.

Možda je malo glupavo što ja, koji imam onoliko godina koliko ih već imam, uopće govorim o tome, ali želim biti siguran i razjasniti činjenice: ja sam osoba koja voli samovati. Da to još jednom pojasnim, ali na suptilniji način: ja sam osoba kojoj *ne pada teško* biti sam. Meni to što svakog dana sat ili dva trčim osamljen i ne razgovaram ni sa kim, baš kao što osamljen sjedim pet ili šest sati za pisaćim stolom, ne pada teško, a niti mi je dosadno. Sklon sam tome još od mladih dana kada sam, ako sam već mogao birati, radije čitao knjige ili sa zanimanjem slušao glazbu nego vrijeme provodio s nekom drugom osobom. Uvijek sam mogao smisliti stvari koje sam mogao izvesti sam.

Ali čak i tako, nakon što sam se oženio prilično mlad (imao sam dvadeset i dvije godine), postupno sam se naviknuo na život s drugom osobom. Nakon što sam napustio fakultet, vodio sam bar pa sam shvatio važnost druženja s drugim ljudima, kao i da ne možemo živjeti sasvim sami i izdvojeni od svijeta. Tako sam, istina sporo i postupno, vlastitim snagama i vlastitim iskustvom otkrio da mogu biti i društven. Razmišljajući o tom razdoblju sada, svjestan sam da se moj pogled na svijet promijenio u mojim dvadesetima, i da sam sazrio. Gurajući nos u kojekakva mjesta stekao sam iskustvo i znanje koji su mi bili potrebni u životu. Bez tih desetak prilično

gadnih godina ne vjerujem da bih uspio napisati sve ono što jesam, a čak i da sam pokušao, ne bih bio sposoban za to. Nije riječ o tome da su drugi toliko utjecali na mene. Želja da budem sam nije se promijenila. Zato su mi tih sat ili više vremena koje provedem trčeći, i to u društvu sa samim sobom, toliko važni kako bih mogao održati svoj duševni mir. Dok trčim ne moram razgovarati ni sa kim i ne moram nikoga slušati. Jedino trebam voditi računa o stazi po kojoj trčim. To je dio dana bez kojega ne mogu.

Često me pitaju o čemu razmišljam dok trčim. Obično ljudi koji me to pitaju nisu nikad trčali na velike udaljenosti. Uvijek se duboko zamislim nad njihovim pitanjem. O čemu li *doista* razmišljam dok trčim? Ni dan-danas nemam spreman odgovor.

Kad je vrijeme hladno, valjda barem malo razmišljam o tome koliko je doista hladno. Isto tako i o vrućini u vruće dane. Kad sam tužan, barem malo razmišljam o toj tuzi. Kad sam veseo, barem malo razmišljam o toj svojoj veselosti. Kao što sam već prije napomenuo, često mi naviru slučajne uspomene. Tu i tamo, premda jako rijetko, javi mi se ideja koju upotrijebim u romanu koji pišem. Ali dok trčim, zapravo *ne* razmišljam ni o čemu vrijednom spomena.

Jednostavno, trčim. Kroz prazan prostor. Ili da se možda izrazim na drugi način: trčim da bih svojim trčanjem *ostvario* prazan prostor. Ali kao što možete pretpostaviti, slučajna misao se probije u tu prazninu. Ljudski mozak nije nikada sasvim prazan. Emocije ljudskih bića nisu dovoljno snažne ili postojane da bi trpjele vakuum. Raznolike misli i ideje koje se nameću mojim emocijama dok trčim ostaju podređene toj praznini. Budući da im nedostaje sadržaj, one su slučajne misli koje se okupljaju oko te praznine.

Misli koje mi se javljaju dok trčim podsjećaju me na oblake na nebu. Oblake različitih oblika i veličina. Dolaze i prolaze dok nebo ostaje isto nebo. Oblaci su tek gosti na nebu kojim prolaze i iščezavaju, ostavljajući za sobom prazno nebo. Nebo jednako postoji i ne postoji. Ima svoju jezgru, a istovremeno je i nema. A mi prihvaćamo tu golemu prazninu i gledamo u nju.

Sada sam u kasnim pedesetima. Kad sam bio mlad, nisam mogao ni zamisliti da ću doživjeti dvadeset i prvo stoljeće i da ću, uopće se ne šalim, doživjeti pedesetu. Teoretski gledano, bilo je samo po sebi jasno da će jednog dana, ako se ništa drugo ne dogodi, nastupiti

dvadeset i prvo stoljeće, a ja doživjeti pedesetu. Kad sam bio mlad i kad bi mi postavili pitanje kako se zamišljam kao pedesetogodišnjak, za mene je to pitanje bilo jednako teško kao da su me doslovce pitali kako zamišljam svijet poslije smrti. Mick Jagger je jednom zgodom hvalisavo izjavio: „Radije ću umrijeti nego navršivši četrdeset petu i dalje pjevati pjesmu *Satisfaction*.” Sada mu je više od šezdeset godina, ali i dalje pjeva *Satisfaction*. Nekim ljudima će ovo što pišem možda zvučati smiješno, ali ne i meni. Kad je bio mlad, Mick Jagger nije se mogao zamisliti kao četrdesetpetogodišnjaka. Ista stvar je sa mnom. Smijem li se smijati Micku Jaggeru? Ni slučajno. Ali meni se nije dogodilo da sam postao poznat mladi rock pjevač. Srećom, nitko se više ne sjeća kojekakvih gluposti koje sam kao mladić rekao, pa mi ih sada nitko ne može navoditi. U tome je jedina razlika.

A sada, evo me živog i zdravog u ovom tada nezamislivom svijetu. Osjećaj je uistinu čudan, pa ne mogu reći jesam li imao sreće ili nisam. A možda to i nije važno. Za mene - vjerojatno kao i za svakoga drugog - ovo je tek početno iskustvo starenja i osjećaji koje proživljavam jednako su novi. Da to iskustvo imam otprije, sada bih ga nedvojbeno mogao jasnije razumjeti i opisati, ali ovo je početak mojeg starenja pa ne znam za neko drugo koje bi bilo moje. Za sada se mogu jedino suzdržati od bilo kakvih konkretnijih procjena i prihvaćati stvari onakve kakve jesu. Na isti način na koji prihvaćam nebo, oblake i rijeku. Dakako, u svemu tome postoji nešto gotovo smiješno, nešto što ne želite dokraja otkriti.

Kao što sam već istaknuo, nadmetanje s drugim ljudima, bez obzira je li riječ o svakodnevicu ili o poslu kojim se bavim, nije način života kakav bi mene zanimao. Oprostite mi što se izražavam uopćeno, ali ovaj svijet nastanjuju raznoliki ljudi. Neke od njih privlače drugačije vrijednosti, a isto vrijedi i za mene. Upravo zbog tih raznolikosti nastaju nesuglasice, a razlike u kombinacijama tih nesporazuma mogu donijeti mnogo veće sukobe. Ponekad se zna dogoditi da pojedine ljude nepravedno kritiziramo. To je shvatljivo samo po sebi. Nije osobito zabavno biti pogrešno shvaćen ili nepravedno kritiziran; to je vrlo bolno iskustvo koje čovjeka duboko vrijeđa.

Što sam stariji, to polako ali sve jasnije shvaćam da su te vrste boli i patnje nužan dio života. Razmislite li o tome, shvatit ćete da je to

tako jer se ljudi razlikuju jedni od drugih po tome što mogu slobodno donositi vlastite odluke i mišljenja. Uzmite mene za primjer. Ono u čemu sam osobito darovit jesu određene situacije koje drugi ne mogu prepoznati. Štoviše, objasniti ću ih drugačije od ostalih i izabrati riječi koje su drugačije od njihovih - sve to omogućava mi pisanje priča koje su samo moje. Upravo zbog gore spomenutoga imamo neobičnu situaciju - jako malo ljudi doista čita ono što sam napisao. Tako činjenica da sam ja *ja* i nitko drugi postaje jedna od mojih najvećih prednosti. Emocionalna patnja cijena je koju osoba plaća da bi bila nezavisna.

To je ono u što najviše vjerujem, i vjerujući u to živim svoj život. U određenim segmentima života aktivno se odlučujem za osamljenost. Samoća je, osobito za nekoga tko se, poput mene, bavi pisanjem, neizbježna okolnost. Istina, poput kiseline što istječe iz boce, osjećaj osamljenosti može kadikad nesvjesno nagristi čovjekovo srce i učiniti da ga izgubi. Dakako, to je svojevrsan mač s dvije oštrice. Štiti me od vanjskog svijeta, a istodobno me iznutra ustrajno povređuje. Mislim da sam ne sebi svojstven način svjestan te opasnosti - vjerojatno zahvaljujući iskustvu koje sam stekao - i zbog toga već duže moram neprestano biti u pokretu, ponekad čak sileći samog sebe do krajnjih granica kako bih zaliječio osamljenost koju osjećam duboko u sebi i pokušao je odagnati. Ali, to je mnogo manje svjesno djelo, a mnogo više instinktivna reakcija.

Bit ću malo konkretniji.

Kad me nepravedno kritiziraju (barem prema mojem mišljenju) ili kad sam siguran da će me određena osoba razumjeti a ona me ne razumije, odlazim trčati malo duže nego inače. Time što duže trčim kao da fizički poništavam dio nezadovoljstva. To mi također pomaže da iznova shvatim koliko sam slab i koliko su moje mogućnosti ograničene. Tako i tjelesno postajem svjestan svojih slabih strana. Jedan od rezultata takvoga mojeg nešto dužeg trčanja jest taj što se točno toliko osjećam snažnije. Ako sam ljutit, ljutnju upućujem samome sebi. Ako sam doživio frustrirajuće iskustvo, koristim se njime kako bih sebe učinio boljim. Oduvijek tako živim. Tiho upijam stvari za koje sam sposoban, objelodanjujući ih kasnije, što je moguće više mijenjajući njihov oblik i to kao dio radnje u romanu.

Ne mislim da bi mnogo ljudi voljelo moju ličnost. Vjerojatno bi se našla nekolicina - *jedva* nekolicina - koji bi njome bili duboko impresionirani, ali rijetko bi je tko doista volio. Tko bi na ovoj zemlji uopće mogao osjećati simpatije, ili barem nešto slično, za osobu koja nije sklona kompromisu; koja se, kad god se pojavi problem, skriva duboko u ormar? Je li uopće moguće da ljudi vole profesionalnog pisca? Nemam pojma. Možda negdje na svijetu postoji i takav. Teško je generalizirati. Što se mene tiče, mene koji već desetljećima pišem romane, ne mogu čak ni zamisliti nekoga tko bi me volio kao ličnost. To što me netko ne voli, mrzi ili prezire čini mi se mnogo prirodnije. Naravno, nije mi osobito drago kad se tako dogodi. Čak ni meni nije drago ako me netko ne voli.

Ali, to je neka druga priča. Vratimo se trčanju. Ponovno sam se vratio svakodnevnom trčanju i takvom obliku života. Najprije sam počeo ozbiljno trčati, a sada trčim prema neumoljivo strogim pravilima. Što bi sve to moglo značiti za mene, s obzirom na to da se bližim šezdesetoj, još uvijek ne znam. Ali mislim da mora *nešto* značiti. Možda ne nešto jako duboko, ali mora postojati neki smisao u svemu tome. U svakom slučaju, sada trčim predano i naporno. Još ću pričekati i kasnije razmisliti što li sve to znači. (Odgadanje razmišljanja o nečemu jedna je od mojih specijalnosti, vježba koju sam usavršio s godinama starenja.) Svakodnevno očistim tenisice za trčanje, utrljam malo kreme za sunčanje po licu i vratu, uključim štopericu i počnem trčati. Pasatni vjetrovi pušu mi u lice, bijela čaplja pokorno leti nebom dugih poravnanih nogu dok ja slušam omiljenu mi grupu, Lovin' Spoonful.

Dok sam trčao, obuzela me misao: čak i ako se vrijeme trčanja ne popravi, malo mogu učiniti. Sve sam stariji i vrijeme uzima svoju žrtvu. Nitko za to nije kriv. To su pravila igre. Baš kao što rijeka utječe u more, starenje i sporost dio su prirodnog procesa i moram ih prihvatiti. Možda to nije zabavan proces, a ono što ću još kasnije otkriti vjerojatno će biti još neugodnije. Ali, imam li uopće izbora? Na svoj način uživao sam u dosadašnjem životu, premda ne mogu reći da sam u njemu *potpuno* uživao.

Ne pokušavam se hvaliti ili razmetati - tko bi se uopće hvalio nečim takvim? - ali ja nisam osobito pametna osoba. Ja sam osoba koja mora iskusiti nešto tjelesno, zapravo dodirnuti nešto prije no što to

jasno osjetim. Bez obzira na to što je u pitanju, ako ne vidim vlastitim očima, nisam uvjeren. Ja sam mnogo više tjelesni tip osobe, a ne intelektualni. Naravno, i ja imam određeni kvocijent inteligencije - barem vjerujem da imam. Da mi sasvim nedostaje, ni slučajno ne bih mogao pisati romane. Ali nisam tip koji djeluje s pomoću čiste teorije ili logike; isto tako nisam tip čiji je izvor energije intelektualna spekulacija. Jedino kad se opteretim stvarnim, tjelesnim teretom i moji mišići počnu ječati (a katkada i vrištati), povećava se moja sposobnost shvaćanja i napokon sam sposoban dokučiti nešto. Suvišno je reći, za to je potrebno prilično vremena, uz velik trud, da bih prošao svaku etapu, korak po korak, i na kraju stigao do zaključka. Ponekad to traje odveć dugo, i onda kad sam uvjeren u to, već je kasno. Ali što drugo može čovjek učiniti? Eto, ja sam takva osoba.

Dok trčim govorim si da razmišljam o rijeci. I oblacima. Ali, u biti ne razmišljam ni o čemu. Jedino nastavljam trčati prema svojoj udobnoj, domaćoj praznini, svojoj vlastitoj nostalgичnoj tišini. A to je prilično lijepa stvar. Bez obzira na to što drugi govore.

2. 14. kolovoza 2005. • Otok Kauai, Havaji

TKO BI SE USUDIO KLADITI NA TRKAČA ROMANOPISCA?

Četrnaesti je dan kolovoza, nedjelja. Jutros sam trčao sat i petnaest minuta, slušajući Carlu Thomas i Otisa Reddinga s mini CD plejera. Poslije podne sam preplivao gotovo 1300 metara u bazenu, a predvečer sam plivao u moru. Nakon toga sam večerao - pivo i ribu. U restoranu Hanalei Dolphin, nedaleko od središta sela Hanaleija. Za večeru sam naručio ribu koju ovdašnji starosjedici zovu walu, vrsta bijele ribe. Pripremili su je na žaru od drvenog ugljena. Jeo sam je uz sojin umak. Za prilog su poslužili miješano povrće, također

pečeno na žaru i veliku zelenu salatu. U kolovozu sam do sada pretrčao 150 km.

* * *

Još davno sam počeo svakodnevno trčati. Točnije, u jesen 1982. Tada su mi bile trideset i tri godine.

Nešto prije toga otvorio sam svojevrsan jazz klub u blizini postaje Sendagaya. Nedugo nakon fakulteta - zapravo, bio sam zauzet kojekavim sporednim poslovima pa mi je nedostajalo još nekoliko položenih ispita do diplome i službeno sam još bio student - otvorio sam mali klub na južnom ulazu u postaju Kokubunji, koji sam vodio nepune tri godine, ali kad su počeli obnavljati zgradu u kojoj se klub nalazio, preselio sam posao u novi lokal bliže središtu Tokija. Taj novootvoreni bar nije bio osobito velik, ali ni skučen. Imali smo koncertni klavir i tek toliko prostora da se na njemu može zbiti peteročlani sastav. Preko dana to je bila kavana, a uvečer noćni bar. Također smo posluživali prilično ukusnu hranu, a za vikende smo imali i glazbu uživo. Takva vrsta kluba u kojem se služi hrana i može slušati jazz uživo u ono je vrijeme bila prava rijetkost, pa smo ubrzo uspjeli pridobiti stalne goste, a i financijski smo dobro prolazili.

Većina ljudi koje sam poznao prognozirala nam je slabo poslovanje. Činilo im se da ugostiteljski objekt kojim gazda upravlja iz pukog hobija neće uspjeti opstati, a i da netko poput mene, koji sam bio vrlo naivan i vjerojatno nisam imao blage veze kako se vodi takva vrsta posla, neće uspjeti u svojoj nakani. Ipak, njihove prognoze pokazale su se kao sasvim pogrešne. Istini za volju, moram priznati da ni sam nisam vjerovao da sam sposoban za velik posao. Ipak, budući da nisam želio doživjeti neuspjeh, morao sam dati sve od sebe. Još otkad znam za sebe moja žilavost leži u činjenici što mogu raditi vrlo naporno i mnogo podnijeti. Mnogo više sam radni nego trkaći konj. Odrastao sam u obitelji prosvjetnih radnika, pa nisam bio dovoljno dobro upoznat s poduzetništvom, ali na sreću, obitelj moje supruge bavila se poslovanjem pa mi je njeno posredno znanje bilo od velike pomoći. Bez obzira na to koliko sam snažan radni konj bio, nikada nisam bio dovoljno sposoban za uspjeh kakav sam želio.

Sam posao je bio prilično naporan. Radio sam od jutra do kasno u noć sve dok ne bih pao od umora. Doživio sam kojekakva ružna iskustva, brojna razočaranja i često sam se morao snalaziti kako sam znao i umio. Ali, radio sam do iznemoglosti i napokon sam počeo ostvarivati dovoljan profit kojim sam mogao zaposliti još nekoliko ljudi. Približivši se tridesetoj, napokon sam mogao uzeti predah. Da bih otvorio taj bar pozajmio sam koliko sam mogao od svakoga tko mi je želio posuditi novac, i gotovo sam svima sve pozajmljeno vratio. Stvari su se polako smirivale. Sve do tada borio sam se za golo preživljavanje i nastojao izbjegavati dugove, pa nisam imao vremena razmišljati ni o čemu drugome. Osjećao sam se kao da sam se popeo na vrh vrlo strmog stubišta i izašao na čistinu, pa sam bio uvjeren da mogu izaći na kraj s budućim problemima koji bi mogli iskrsnuti i preživjeti ih. Duboko sam udahnuo, osvrnuo se oko sebe, zagledao se u stubište kojim sam se popeo i počeo razmišljati o sljedećem potezu. Bližio sam se tridesetoj. Više me nisu smatrali za mladoga dečka. Iznenada sam dobio ideju da napišem roman.

Mogu se sjetiti točnog datuma, štoviše onog trena kad sam pomislio da bih mogao napisati roman. Bilo je oko pola dva popodne prvog travnja 1978. Tog dana otišao sam na stadion Jingu, cugao pivo i gledao bejzbolsku utakmicu. Stadion Jingu nalazi se nedaleko od mog ondašnjeg stana, pa sam bez problema mogao otpješačiti do njega. Osim toga, tada sam bio velik navijač bejzbolskog kluba Yakult Tsubame.² Bio je divan proljetni dan, ni najmanjeg oblačka na nebu, puhao je blag vjetar. Na vanjskom rubu igrališta tada još nije bilo klupa, tek travnata kosina. Ležao sam na travi, pijuckao hladno pivo, povremeno podizao pogled prema nebu i opušteno uživao u utakmici. Kao i obično, nije bilo mnogo gledatelja. Bila je to prva utakmica u sezoni, a gostovala je momčad Hiroshima Toyo Kapu. Sjećam se da je Yasuda bio bacač lopte za momčad Lastavica. Bio je onizak, zdepast bacač lopti koji je bacao čudnovato „felšane” lopte. U dnu dijela za početni udarac palicom za Lastavice stajao je udarac Dave Hilton, mladi američki igrač, pridošlica u momčadi. Hilton je snažno udario loptu odbivši je prema lijevoj crti igrališta. Prasak pri dodiru bejzbolske palice i lopte odjeknuo je čitavim stadionom. Hilton je lako poentirao prvi udarac i podignuo palicu

spreman za drugi udarac. Upravo tog trena pomislio sam: *zašto ne bih pokušao napisati roman?* Još uvijek se savršeno dobro sjećam beskrajnog plavog neba, dodira mlade trave, zadovoljstva koje je izazvao prasak bejzbolske palice. Tog časa nešto je doletjelo s neba, i što god bilo, ja sam to prihvatio.

Nikada nisam imao ni najmanju ambiciju postati romanopisac. Jedino sam imao silnu želju napisati roman. Isto tako, uopće nisam znao o čemu bih pisao, jedino sam bio uvjeren da ću, ako ga što prije napišem, ostvariti nešto zanimljivo. Kad sam se već odlučio sjesti za stol kod kuće i spremi se za početak pisanja, shvatio sam da nemam ni valjano naliverno. Zato sam otišao u veletrgovinu Kinokuniya u Shinjuki i kupio snop papira za pisanje i naliverno u vrijednosti ondašnjih pet dolara. Mala, ali vrlo vrijedna investicija.

To je bilo u proljeće 1978, a u kasnu jesen dovršio sam tekst romana od dvije stotine rukom ispisanih stranica. Nakon što sam ga dovršio, osjećao sam se sjajno. Nisam imao pojma što ću s romanom, ali dok me zanos nosio, odlučio sam ga poslati na književni natječaj časopisa *Gunzo* za nagradu za novog pisca. Poslao sam ga poštom, nisam čak napravio kopiju rukopisa. To valjda dovoljno jasno govori da mi nije bilo stalo hoću li dobiti nagradu i hoće li roman biti zauvijek izgubljen. To djelo je objavljeno pod naslovom *Kaze no uta o kike (Slušaj kako vjetar pjeva)*. Bilo mi je mnogo više stalo da ga dovršim nego hoće li biti objavljen.

Kasno te jeseni, stalni gubitnici, bejzbolska momčad Lastavica, za dlaku je pobijedila momčad Osaka Hankyu u svejapanskom prvenstvu. Uistinu sam bio oduševljen i odlazio sam vidjeti nekoliko utakmica koje su se održale na stadionu Korakuenu. (Nitko nije mogao ni zamisliti da bi momčad Lastavica mogla osvojiti prvenstvo, pa su oni u upravi kluba već bili dogovorili da se stadion Jingu prenamijeni za susrete fakultetskih bejzbolskih momčadi.)

Zato se tog razdoblja sjećam veoma jasno. Bila je to osobito lijepa jesen ugodnog, sunčanog vremena. Nebo je danima bilo vedro, a stabla ginkga ispred Memorijalnog muzeja Meiji raskošnija no ikad. To je bila posljednja jesen mojih kasnih dvadesetih.

Idućeg proljeća, kad me nazvao urednik književnog časopisa *Gunzo* i kazao mi da je moj rukopis ušao u najuži izbor za nagradu, bio sam sasvim zaboravio da sam rukopis uopće poslao na natječaj.

U međuvremenu sam se bavio mnogim drugim stvarima. Isprva mi nije bilo jasno o čemu govori. Ali roman je pobijedio na natječaju, i tog je ljeta i objavljen. Knjiga je bila prilično dobro primljena. Imao sam trideset godina i nije mi bilo jasno što se sve događa oko mene i sa mnom, ali ubrzo su me počeli spominjati kao novog i perspektivnog pisca. I sam sam bio iznenađen, a ljudi koji su me poznavali bili su još više.

Nakon tog događaja, dok sam još vodio posao s jazz klubom, napisao sam drugi roman, *1973-nen no Pinbōru (Fliper, 1973.)*. Dok sam ga doradivao, napisao sam nekoliko kratkih priča i preveo nekoliko kraćih proznih djela F. Scotta Fitzgeralda. Obje moje knjige, *Kaze no uta o kike* i *1973-nen no Pinbōru*, bile su predložene za prestižnu Nagradu Akutagawa. Za obje knjige govorilo se da su ozbiljni konkurentni, ali na kraju ni jedna ni druga nije dobila nagradu. Iskreno govoreći, uopće mi nije bilo stalo. Da sam dobio tu nagradu, počeli bi me salijetati novinari u potrazi za intervjuima, nakladničke kuće vjerojatno bi mi ponudile nove ugovore, a ja sam se bojao da bi sve to moglo poremetiti moju predanost u upravljanju lokalom.

Svakog dana tri pune godine vodio sam jazz klub - vodeći brigu o plaćenim i neplaćenim računima, nabavci, radnom rasporedu osoblja, spravljajući koktele, kuhajući, zatvarajući bar u ranim jutarnjim satima - i tek potom bih kod kuće uzeo pisati za kuhinjskim stolom dok ne bih zadrijemao. Imao sam osjećaj da vodim dvostruki život. Tjelesno, svaki dan je bio vrlo naporan, a istodobno pisanje romana i vođenje ugostiteljskog posla stvaralo mi je brojne probleme. Između ostaloga, vođenje ugostiteljskog objekta podrazumijeva da morate primiti svakoga tko uđe na vrata vašeg lokala. Bez obzira na to tko uđe, osim ako nije neki uistinu nepodnošljiv tip, morate ga dočekati s ljubaznim osmijehom na licu. Zahvaljujući tome, sreo sam kojekakve čudake i upoznao neke doista neobične likove. Prije no što sam se počeo baviti pisanjem, prilično sam spremno i rado stjecao raznolika iskustva. Danas mi se čini da sam tada većinom bio zadovoljan takvim poznanstvima i svim iskustvima koja su donosila.

Postupno sam sve više želio napisati ozbiljniji, razrađeniji roman. U prva dva romana, *Kaze no uta o kike* i *1973-nen no Pinbōru*, uglavnom sam se zabavljao procesom samog pisanja, ali u njima

postoje dijelovi kojima nisam zadovoljan. U ta dva prva romana uspio sam se izraziti jedino na mahove, djelomično i nepotpuno. Budući da sam stalno bio umoran i da sam za pisanje morao tu i tamo ukrasti sat ili dva vremena od vlastitog odmora ili nekog drugog posla, imao sam osjećaj da se utrkujem s vremenom, pa se nisam mogao valjano usredotočiti na samo pisanje. Takvim nervoznim i usitnjenim pristupim uspio sam napisati neke zanimljive i svježije ulomke, ali krajnji rezultat bio je daleko od složenog i misaonog romana kakav sam želio napisati. Osjećao sam da mi se pružila sjajna mogućnost da doista budem romanopisac - šansa kakva se ne pruža baš svaki dan. U meni se probudila prirodna želja da tu šansu iskoristim i napišem roman kojim ću biti zadovoljan. Znao sam da mogu napisati nešto mnogo važnije. Nakon što sam o tome dugo razmišljao, odlučio sam, barem za izvjesno vrijeme, zatvoriti bar i potpuno se posvetiti pitanju. U to vrijeme moja zarada od jazz kluba bila je veća od moje zarade kao pisca. Bila je to stvarnost na koju sam svjesno pristao.

Većina ljudi koje sam poznao energično se protivila odluci da zatvorim bar, a ostali su bili vrlo sumnjičavi. „Posao ti je napokon sjajno krenuo”, govorili su mi, „zašto klub ne prepustiš nekome drugome da ga vodi dok ti pišeš roman?” Prema mišljenju mnogih ljudi takav potez bio bi sasvim logičan. Osim toga, većina tih ljudi vjerojatno nije vjerovala da ću uspjeti kao pisac. Ali nisam mogao poslušati njihov savjet. Ja sam osoba koja se mora u potpunosti posvetiti onome čime se bavi. Jednostavno, nisam bio sposoban istovremeno pisati roman dok netko drugi vodi klub. Morao sam se odlučiti, sve ili ništa. Bio sam spreman prihvatiti vlastiti neuspjeh. Ali, poznavajući samog sebe, znao sam da ću se osjećati slabo i razočarano ako stvari budem obavljao polovično.

Unatoč brojnim zamjerkama i prigovorima, stavio sam ključ u bravu tada već dobro uhodanog posla i, premda zbog toga prilično zabrinut, opredijelio se za posao romanopisca koji će za život zarađivati pisanjem. „Jednostavno želim biti slobodan iduće dvije godine kako bih se mogao posvetiti pisanju”, objasnio sam svojoj ženi. „Ako ne uspijem u toj namjeri, uvijek možemo otvoriti kakav mali bar. Još sam mlad i uvijek možemo početi ispočetka.” „Neka ti bude”, kazala je. To je bilo 1981. godine i još uvijek smo bili u

dugovima, ali znao sam da ću dati sve od sebe, pa sam nestrpljivo čekao da vidim što će se dogoditi.

Počeo sam pisati novi roman i kasno te jeseni otputovao na tjedan dana na Hokkaido kako bih obavio neka istraživanja koja su mi trebala za taj roman. Idućeg travnja završio sam roman *Lov na divlju ovcu*. Razmišljao sam: ili uspjeh ili potpuni krah, pa sam sve što sam znao unio u tu knjigu. Taj roman bio je mnogo duži od prethodna dva, a radnja mnogo zamršenija i kompleksnija.

Nakon što sam završio roman *Lov na divlju ovcu* dobro sam se osjećao jer mi se činilo da sam napokon uspio pronaći vlastiti književni stil. Čitavim tijelom drhtao sam od uzbuđenja pri pomisli - koliko je divno i istodobno teško - moći sjediti za stolom i ne brinuti se o vremenu i rokovima, usredotočen jedino na pisanje. Osjećao sam da u meni i dalje postoji još neiskorišten književni dar i sada sam se već mogao vidjeti kako za život zarađujem pišući. Tako se na kraju rezervna ideja o ponovnom otvaranju bara nije nikad ostvarila. Pa ipak, čak i sada tu i tamo pomislim kako bi bilo lijepo voditi mali bar.

Urednicima u časopisu *Gunzo* koji su tražili knjigu koja bi bila dopadljiva širem krugu čitatelja, *Lov na divlju ovcu* uopće se nije svidio. Sjećam se s kakvom su je suzdržanošću primili. Čini mi se da je moja predodžba o tome što roman treba predstavljati tada bila prilično iskrivljena (kakva li je danas, jednako se pitam). Čitateljima se međutim čini se ta nova knjiga svidjela i tome sam se najviše obradovao. To je bio moj pravi početak kao romanopisca. Da sam nastavio pisati slučajne romane kao što su *Kaze no uta o kike* i *1973-nen no Pinbōru*, koje sam napisao dok sam vodio bar - vjerujem da bih ubrzo zapao u bezizlaznu situaciju.

Onog časa kad sam odlučio postati profesionalni pisac, iskrsnuo je još jedan problem: kako održati tjelesnu kondiciju. Ako se ničim ne bavim, sklon sam debljanju. Vođenje jazz kluba svakodnevno je iziskivalo naporan tjelesni rad, pa sam tjelesnu težinu mogao držati pod kontrolom. Ali onog trena kad sam počeo po čitave dane sjediti za stolom i pisati, moja tjelesna snaga počela je slabjeti i, polako ali sigurno, počeo sam se debljati. Također sam sve više pušio dok sam bio usredotočen na pisanje. Tada sam pušio tri kutije cigareta na dan. Prsti su mi bili jezivo smeđi, a čitavo tijelo vonjalo je na

duhanski dim. Jednog dana sam odlučio: *ovo nije dobro po mene, ovako više ne može*. Ako sam želio živjeti dugim životom romanopisca, morao sam pronaći način da održim zdravu tjelesnu kondiciju.

Trčanje nudi brojne korisne prednosti. Prije svega, nije vam potreban nitko drugi da biste trčali, a osim toga ne treba vam ni skupocjena oprema. Da biste se bavili trčanjem, ne morate odlaziti na neko posebno mjesto. Sve dok imate dobre tenisice za trčanje i stazu kojom možete trčati, možete trčati do mile volje. S tenisom nije tako. Morate otići do najbližeg teniskog igrališta, ali i tada vam je potreban netko za igru. Plivati možete sami, ali ipak morate otići na bazen.

Nakon što sam zatvorio bar, vjerovao sam da će se moj način života sasvim promijeniti pa smo se preselili u Narashino, prefektura Chiba. U ono vrijeme taj kraj je bio prilično ruralan i u blizini nisu postojali sportski objekti vrijedni spomena. Ali, postojale su ceste. U blizini se nalazila vojna baza, pa su redovito održavali ceste zbog svojih vozila. Na sreću, u susjedstvu su također postojali sportski tereni Sveučilišta Nihon, i ako bih onamo otišao rano ujutro, mogao sam se slobodno poslužiti njihovom trkaćom stazom. Zato se nisam morao dugo odlučivati (a i nisam imao neki velik izbor) - opredijelio sam se za trčanje.

Nedugo nakon toga prestao sam pušiti. Prirodni lijek za prestanak pušenja bilo je moje svakodnevno trčanje. Nisam mogao tako lako prestati s pušenjem, ali nisam mogao ni nastaviti sa svakodnevnim trčanjem i pušenjem. Ta prirodna želja da *još više trčim* postala je snažan poticaj u odvikavanju od pušenja, štoviše, predstavljala je veliku pomoć u nadvladavanju kriznih trenutaka. Prestanak pušenja bila je vrsta simboličkog rastanka sa životom koji sam sve do tada vodio.

Trčanje na velike udaljenosti nikad mi nije bilo strano. Kad sam išao u školu, nikad mi nije bilo stalo do satova tjelesnog i uvijek sam mrzio školski Dan sporta. I to samo zato što sam bio prisiljen sudjelovati u njima. Nikada nisam mogao podnijeti da me netko sili da učinim nešto što nisam želio učiniti onda kada to nisam želio. Kad god sam bio kadar učiniti nešto do čega mi je bilo stalo, i *kad* sam ja to želio učiniti, i *onako* kako sam to želio učiniti, dao bih sve od sebe.

S obzirom na to da nisam bio atletski građen, a ni osobito spretan u borilačkim vještinama, nisam bio dobar ni u onim sportovima u kojima se rezultat odlučuje u trenu. Trčanje na velike udaljenosti i plivanje mnogo više mi odgovaraju. Na izvjestan način uvijek sam bio svjestan toga, pa to možda objašnjava zašto sam se tako lako prilagodio svakodnevnom trčanju.

Ako mi dopuštate da zakratko skrenem s teme trčanja, vjerojatno istu stvar mogu reći za odnos koji sam imao prema učenju. Još od osnovne škole pa do fakulteta nikad me nisu zanimale stvari koje sam morao učiti. Uvjeravao sam samog sebe da je to nešto što i ja, poput svih ostalih, moram učiniti, pa nisam namjerno zabušavao i uspio sam se upisati na fakultet, ali ni studiranje mi nije bilo nimalo zanimljivo. Premda ocjene koje sam dobivao na fakultetu nisu bile toliko slabe da bih ih tajio, ne sjećam se da me itko ikad pohvalio što sam dobio dobru ocjenu ili što sam bio najbolji u bilo čemu. U studiranju sam počeo uživati tek *nakon* što sam završio sa školovanjem i postao ravnopravan član društva. Ako me nešto zanimalo i ako sam to mogao proučavati vlastitim tempom i na način koji je meni odgovarao, bio sam prilično uspješan u stjecanju znanja i stručnosti. Umijeće prevođenja dobar je primjer. Naučio sam ga vlastitim snagama, onako kako sam znao i umio. Potrebno je mnogo vremena da se na takav način postane uspješan, kad čovjek stječe iskustvo na brojnim pokušajima i pogreškama, ali ono što na takav način nauči zauvijek ostaje u njemu.

Najradosnija stvar koja mi se mogla dogoditi nakon što sam postao profesionalni pisac bila je ta što sam mogao rano otići u krevet i ustati rano ujutro. Dok sam vodio jazz klub često bi se dogodilo da na spavanje odem u zoru. Zatvarali smo u ponoć, ali potom sam morao sve počistiti, provjeriti utržak, sjesti i zakratko se odmoriti uz piće. Nakon što bih sve to obavio, i prije nego što bih toga uopće bio svjestan, već je bilo tri ujutro. Vrativši se kući, često bih sjedio za kuhinjskim stolom i pisao, a vani bi počelo svitati. Naravno, kad bih se napokon probudio, već je uveliko bio dan.

Nakon što sam zatvorio klub i počeo živjeti životom pisca, prva stvar koju smo učinili (mislim na svoju ženu i sebe) bila je da smo sasvim promijenili način života. Odlučili smo na spavanje odlaziti

ubrzo nakon što padne mrak, a ustajati s izlaskom sunca. U našim razmišljanjima to je bilo sasvim prirodno, jer tako živi većina čestitih ljudi. Nakon što smo zatvorili lokal jednako smo odlučili da ćemo se ubuduće viđati isključivo s onim ljudima s kojima se želimo sresti i isto tako, što je moguće više, izbjegavati sve one koje više ne želimo vidjeti. Osjećali smo da, barem za izvjesno vrijeme, sebi možemo dopustiti taj hir skromnosti.

Bila je to golema životna promjena - od sasvim otvorenog načina života kakav smo vodili duže od sedam godina do vrlo zatvorenog. Vjerujem da nam je, premda samo izvjesno vrijeme, takav otvoreni način života ipak u nečemu bio od koristi. U tom razdoblju naučio sam mnogo toga važnog. To je bila prava životna škola. Ali, čovjek ne može tako živjeti u nedogled. Baš kao i u školi, određeno vrijeme učiš, naučiš i onda odlaziš.

Tako je započeo moj novi život, jednostavan i svakodnevan. Ustao bih prije pet ujutro i otišao na spavanje prije deset uvečer. Raznim ljudima najbolje odgovaraju pojedini dijelovi dana - kako kome. Ali, ja sam definitivno ranoranilac. Tada se mogu najbolje usredotočiti i obaviti ono najvažnije. Poslije toga se bavim drugim stvarima, ali onima za koje nije potrebna velika koncentracija. Krajem dana odmaram se i više se ne bavim ničim važnim. Čitam, slušam glazbu, opuštam se i gledam da rano odem u krevet. To je svakodnevni raspored kojeg se pridržavam sve do današnjeg dana. Zahvaljujući tome, mogao sam valjano pisati posljednje dvadeset i četiri godine. Osim što je način življenja, to je sada i navika koja mi ne dopušta brojne noćne izlaske, pa ponekad susreti s drugim ljudima i prijateljima trpe zbog toga. Neki se čak naljute na mene, jer me pozivaju na neko otmjeno mjesto ili gdje drugdje, a ja ih opetovano odbijam.

Osim kad je čovjek mlad, uistinu mi se čini nužnim dati prednost bitnim životnim stvarima i što prije shvatiti kojim redom podijeliti vrijeme i snagu. Ako takvu vrstu rasporeda ne postavite do određenih godina, nedostajat će vam životna usredotočenost, a život će vam biti neuravnotežen. Dakako, na ljestvici onoga čemu dajem prednost u svom životu na prvome je mjestu predanost pisanju i izbjegavanje druženja sa svim ljudima koji se vrzmaju oko mene. Osjećao sam da nužan odnos koji sam trebao izgraditi u svom životu

nije bio vezan za određenu osobu nego za neodređeni broj čitatelja. Sve dok svakodnevni život vodim prema vlastitim načelima, svako djelo koje napišem trebalo bi biti bolje od prethodnog, pa bi većina mojih čitatelja trebala prihvatiti i pozdraviti kakav god oblik života izaberem. Zar to ne bi trebala biti moja dužnost kao romanopisca i, istodobno, nešto od najveće važnosti za mene? Moje mišljenje nije se promijenilo sve ove godine. Ne mogu vidjeti lica svojih čitatelja i, na izvjestan način, to je misaoni oblik ljudskih odnosa, ali ja taj nevidljivi oblik misaonog odnosa već dugo smatram daleko najvažnijom stvari u svome životu.

Drugim riječima, ne možete baš svakome ugoditi.

Čak i kad sam vodio lokal, držao sam se istih načela. Mnoštvo ljudi dolazilo je u taj bar. Ako se jednom od njih deset lokal svidio pa je ponovno došao, bio sam zadovoljan. Ako je jedan od njih deset počeo redovito dolaziti, to je bilo dovoljno da posao preživi. Hoću reći, nije mi smetalo ako se ostaloj devetorici bar nije svidio. Kada sam toga postao svjestan, osjetio sam golemo olakšanje. Ipak, želio sam biti siguran da se onoj osobi kojoj se bar svidio on *uistinu* svidio. Da bih bio siguran da joj se svidio, morao sam primijeniti svoju filozofiju i sustavno je se držati, bez obzira na sve ostalo. Eto, to sam naučio vodeći bar.

Nakon *Lova na divlju ovcu* nastavio sam pisati prema jednakim načelima koja sam razvio kao vlasnik bara. Sa svakom novom knjigom povećavao se broj mojih čitatelja. Ono što me osobito radovalo bila je činjenica što sam imao mnoštvo ne samo odanih nego i stalnih čitatelja, od kojih su većinu činili mladi ljudi. Strpljivo su čekali da se pojavi moja nova knjiga. Čim bi knjiga stigla u knjižare, kupovali su je i s nestrpljenjem počinjali čitati. Takav razvoj situacije za mene je bio idealan, ili barem vrlo ugodan. Nema potrebe biti prvi na ljestvici najprodavanijih. Nastavio sam pisati knjige kakve sam želio pisati, i ako mi je to pružilo uvjete za normalan život, nisam mogao išta više tražiti. Kad je roman *Norveška šuma* prodan u mnogo većoj nakladi od očekivane, lagodna situacija u kojoj sam živio silom prilika se promijenila, ali to se dogodilo znatno kasnije.

Kad sam tek počinjao trčati, nisam mogao trčati na velike udaljenosti. Mogao sam trčati dvadesetak minuta, u najboljem

slučaju pola sata. Čak i tako srce bi mi počelo lupati, ostao bih bez daha, noge bi me zaboljele. Naravno, to se moglo i očekivati jer se već dugo uopće nisam bavio tjelovježbom. Isprva, također sam se osjećao nelagodno što će me ljudi iz susjedstva vidjeti kako trčim - isti osjećaj imao sam kad sam prvi put uz svoje ime i prezime ugledao zvanje *pisac*. Ali što sam više trčao, moje tijelo je sve spremnije prihvaćalo činjenicu da je u pokretu i postupno sam počeo povećavati udaljenost. Polako sam stekao izdržljivost trkača, disanje mi je postalo ujednačenije i bilo se normaliziralo. Bit svega nije bila brzina ili udaljenost, koliko redovno, svakodnevno trčanje i to bez ijednog propuštenog dana.

Poput tri dnevna obroka - uz spavanje, rad po kući i pisanje - trčanje je postalo moja duboko ukorijenjena svakodnevna navika. A kad je već postala prirodna potreba, osjećao sam se manje nelagodno. Otišao sam u dućan sportske opreme i kupio trenirku koja je odgovarala mojim potrebama i tenisice za trčanje. Također sam kupio štopericu i pročitao savjetnik za početnike u trčanju. Eto tako se postaje trkač.

Razmišljajući sada o svemu, čini mi se da sam imao veliku sreću što sam se rodio sasvim zdrav. To mi je omogućilo da svakodnevno trčim već gotovo četvrt stoljeća. K tomu se još natječem u ne baš malo utrka. Nikad mi se nije dogodilo da me noge toliko bole da nisam u stanju trčati. Ne rastežem se i ne zagrijavam predugo prije svakog trčanja i nikad se nisam ozlijedio ni razbolio poslije utrke. Nisam sjajan trkač, ali nedvojbeno sam žilav i izdržljiv. To je jedna od rijetkih osobina kojom se ponosan.

Bližila se 1983. godina i ja sam prvi put u životu sudjelovao u uličnoj utrci. Utrka nije bila osobito duga - 5000 metara - ali sam prvi put na sebi imao natjecateljski broj, bio okružen velikom grupom trkača i jednog trena starter je viknuo: „Na svoja mjesta, pozor, sad!” Poslije utrke pomislio sam: hej, i nije bilo tako loše! U svibnju sam sudjelovao u utrci na 15 km oko jezera Yamanakae, a u lipnju, želeći provjeriti koliku udaljenost mogu izdržati trčeći, nekoliko puta sam oprčao kompleks Carske palače u Tokiju. Napravio sam sedam krugova i ukupno istrčao 36 km u prilično dobrom tempu i nije mi jako teško palo. Noge me uopće nisu boljele. Na kraju sam zaključio

da bih se smio usuditi trčati maraton. Tek kasnije otkrio sam da najteži dio maratona nailazi *poslije* tridesetpetog kilometra.

Kad pogledam fotografije koje su tada snimljene, sasvim je očito da nisam imao tjelesnu građu trkača. Nisam dovoljno dugo trčao, mišići mi nisu bili dovoljno snažni. Također, ruke su mi bile odveć tanke, a noge mršave i koščate. Čudim se samom sebi što sam s takvim tijelom mogao trčati maraton. Kad usporedite moj izgled na tim fotografijama s ovim današnjim, kao da je riječ o sasvim drugoj osobi. Nakon niza godina trčanja moja muskulatura sasvim se promijenila. Ali čak i onda sam, gotovo svakodnevno, mogao osjetiti promjene koje su se događale u mojem tijelu i to me jako radovalo. Premda sam bio prešao tridesetu, imao sam osjećaj da za mene i moje tijelo još uvijek nije sve izgubljeno. Što sam više trčao, otkrivao sam sve veće tjelesne mogućnosti.

Kad sam tek počeo trčati znalo se dogoditi da se udebljam, ali ubrzo se težina ustalila na priželjkivanoj. Dakako, svakodnevnom vježbanjem i trčanjem uspio sam postići idealnu težinu i, na moje zadovoljstvo, otkrio da mi je i to od pomoći pri trčanju. I moja prehrana postupno se promijenila. Počeo sam jesti gotovo isključivo voće i povrće, osim ribe kao glavnog izvora bjelančevina. Ionako nikad nisam osobito volio meso i ta nesklonost s vremenom se samo još više produbila. Smanjio sam unos riže i alkohola i počeo upotrebljavati isključivo prirodne sastojke. Slatkiši mi ne predstavljaju problem jer ih nikad nisam osobito volio.

Kao što sam već kazao, ako se ničim ne bavim, sklon sam debljanju. Moja žena sasvim suprotno, može jesti koliko god je volja (ona ne jede osobito mnogo, ali nikad ne odbija ništa slatko), nikad ne vježba, a ipak se ne goji. Štoviše, nema ni gram suvišnog sala. *Život nije pravedan*, često bih pomislio. Neki ljudi se naporno trude kako bi skinuli neželjene kilograme i u tome nikad ne uspiju, a drugi ih skinu bez i najmanjeg truda.

Ali kad bolje razmislim, to što imam tijelo koje se može lako udebljati vjerojatno je nekakav prikriveni blagoslov. Drugim riječima, ako se ne želim udebljati, moram svakog dana naporno vježbati, paziti što jedem i reducirati ostale užitke. Život katkada zna biti nepravedan, ali ako ne škrtarite na naporima, vaš metabolizam će se znato poboljšati uz takve navike i postat ćete mnogo zdraviji, a usput

i snažniji. Donekle možete čak usporiti učinak starenja. Ali, ljudi koji prirodnom lakoćom paze na svoju težinu čak nit ne moraju vježbati ili strogo paziti na prehranu da bi ostali vitki. Nema baš mnogo onih koji rado i svojevolumno odstupaju od svojih navika kako bi se gnjavili neugodnim mjerama mršavljenja ako za to nemaju potrebe. Upravo zbog toga, u mnogim slučajevima njihova tjelesna snaga slabi s proživljenim godinama. Ako ne vježbate, mišići će se, sasvim prirodno, opustiti i ukrutiti, a jednako tako i kosti. Neki od mojih čitatelja možda pripadaju onima koji se lako udebljaju, ali jedini način na koji čovjek može razumjeti što je uistinu ispravno, jest gledati dalekosežno. Zbog razloga koje sam naveo, vjerujem da na tu tjelesnu neugodnost treba gledati na pozitivan način, gotovo kao na vrstu blagoslova. Trebali bismo se smatrati sretnima što se crveno svjetlo na semaforu tako jasno vidi. Naravno, nije uvijek lako gledati na stvari na taj način.

Čini mi se da takav pogled na život možemo lako primijeniti i na posao romanopisca. pisci koji su rođenjem blagoslovljeni darom za pisanje mogu lako pisati romane bez obzira na to čime se u životu bave, ili ne bave. Poput vode koja istječe iz prirodnog izvora, njihove rečenice slobodno teku i takvi pisci stvaraju svoja djela bez ikakva napora. Tu i tamo čovjek naiđe na takvog pisca, ali nažalost ja ne spadam u tu kategoriju. U meni, a ni u mojoj blizini, takav izvor ne postoji. Ja sam onaj koji mora iz sve snage čekićem i dljetom udarati u stijenu kako bi probio duboku rupu prije nego što pronade izvor stvaralaštva. Da bih napisao roman, moram se marljivo baviti tjelesnim radom i potrošiti mnogo vremena i snage. Svaki put kad započnem nov roman moram probiti još jednu veliku, duboku rupu. Ali budući da u takvom načinu života ustrajavam već dugi niz godina, postao sam prilično uspješan u probijanju rupe u tvrdoj stijeni i pronalasku nove žile, kako tehnički tako i tjelesno. Zato, čim primijetim da jedan izvor vode počinje presušivati, ja se smjesta premjestim na drugi. Ako ljudi koji se uzdaju u prirodno vrelo talenta otkriju da su iscrpili svoj jedini izvor, u velikoj su nevolji.

Drugim riječima, pogledajmo istini u oči: u biti, život je nepravedan. Ali, čak i kad se čovjek nađe u situaciji koja je nepravedna, vjerujem da je moguće izabrati neki oblik čestitosti, pravednosti. Naravno, za to će možda trebati vremena i truda. Možda će vam se učiniti da

uopće nije bilo vrijedno truda. Svaki pojedinac treba za sebe odlučiti je li vrijedno truda ili nije.

Kad kažem da trčim svakog dana, neki su ljudi u priličnoj mjeri impresionirani. „Očito imate vrlo jaku volju”, pojedinci me hvale. Naravno, lijepo je biti hvaljen. Nedvojbeno, mnogo bolje nego biti podcijenjen. Ali, ja ne mislim da isključivo o snazi volje ovisi hoćete li nešto učiniti ili ne. Svijet nije toliko jednostavan. Iskreno govoreći, uopće ne vjerujem da postoji velika veza između mog svakodnevnog trčanja i toga imam li snažnu volju ili je nemam. Vjerujem da sam se trčanjem mogao baviti više od dvadesetak godina iz jednostavnog razloga: meni trčanje godi. Ili možda zato što ga ne doživljavam bolnim. Naravno, ljudi nastavljaju činiti ono što im se sviđa, a ne ponavljaju ono što im se ne sviđa. Usitinu, nešto slično snazi volje ima neku malu ulogu u svemu tome. Ali bez obzira na to koliko snažnu volju imao, bez obzira na to koliko mrzi izgubiti, ako je riječ o nekoj aktivnosti do koje mu nije osobito stalo, neće ustrajati u njoj. Sve i ako ustraje, neće mu goditi.

Eto zašto trčanje nisam nikada preporučio nikome drugome. Silno sam se trudio da nikada ne izgovorim: „ *Trčanje je sjajna stvar. Svatko bi se trebao baviti trčanjem.*” Ako nekoga zanima trčanje na velike udaljenosti, treba ga pustiti da sam odluči. Kad se bude osjetio spremnim za to, početak će trčati. Ako ga to uopće ne zanima, ma koliko ga uvjeravali, nećemo promijeniti njegovo mišljenje. Sudjelovanje u maratonu nije sport za svakoga, baš kao što ni pisanje romana nije posao za svakoga. Nitko mi nikad nije savjetovao ili me potaknuo da postanem romanopisac - zapravo, neki su me pokušali odgovoriti od te namjere. Pomislio sam da bih to mogao biti, i tako sam učinio. Isto tako, neka osoba ne postaje trkač jer mu je to netko drugi preporučio. U biti, ljudi se bave trčanjem zato što su za to sposobni.

Pa ipak, neki bi mogli pročitati ovu knjigu i zaključiti: „Hej, evo i ja ću se pokušati baviti trčanjem”, a potom će otkriti da im se čak i sviđa. Naravno, to bi doista bilo divno. Kao autor ove knjige bio bih veoma zadovoljan kad bi se tako dogodilo. Ali ljudi imaju vlastite sklonosti i odbojnosti. Nekim ljudima više odgovara trčanje maratona, neki vole igrati golf, treći su skloni kocki. Kad god nađem na grupu učenika

koji su na satu tjelesnog prisiljeni trčati maraton, bude mi ih žao. Tjerati ljude koji ne osjećaju nikakvu želju za trčanjem ili koji za to nisu dovoljno spremni, besmisleno je mučenje. Uvijek se osjećam pozvanim upozoriti nastavnike tjelesnog odgoja da ne prisiljavaju mlađe i starije srednjoškolce da trče u istoj utrci, ali sumnjam da će itko poslušati moj savjet. Tako vam je to u školama. Najvažnija stvar koju smo ikad naučili u školi jest činjenica da se najvažnije stvari ne mogu naučiti u školi.

Bez obzira na to koliko mi trčanje na velike udaljenosti odgovara, dakako, postoje dani kad se osjećam tromo i ne trči mi se. Zapravo, to se događa prilično često. U takvim situacijama pokušavam smisliti kojekakve uvjerljive izlike ne bih li se opravdao pred samim sobom. Jednom zgodom intervjuirao sam olimpijskog trkača Toshihikoa Sekoa, nedugo nakon što se povukao iz aktivnog sporta i postao trener momčadi prehrambene tvrtke S&B. Pitao sam ga: „Dogodi li se ikada trkaču vašeg ranga da mu se tog dana ne trči? Zapravo, da vam se uopće ne trči i da biste radije nastavili spavati?” Čovjek se zagledao u mene i potom, glasom kojim mi je jasno govorio koliko je moje pitanje besmisleno, odgovorio: „Naravno, tako se osjećam sve vrijeme.”

Razmišljajući sada o tome, shvaćam koliko je moje pitanje bilo glupo. Vjerujem da sam čak i onda znao da je užasno glupo, ali valjda sam želio čuti izravan odgovor od velikana kakav je Seko. Zapravo, iako smo nas dvojica neusporedivi po pitanju tjelesne snage, i bez obzira na iskustvo i motivaciju, želio sam znati osjećamo li se, kad rano ujutro navučemo tenisice za trčanje, sasvim jednako. Sekoov odgovor u ono vrijeme značio je za mene veliko olakšanje. *U konačnici, svi smo jednaki*, pomislio sam.

Kad god osjećam da mi se ne da trčati, redovito si postavljam isto pitanje: *Sposoban si zarađivati za život kao romanopisac, pišući kod kuće i to onako kako tebi odgovara i ne moraš se voziti krcatim vagonom podzemne željeznice ili satima sjediti na dosadnim poslovnim sastancima. Zar ne shvaćaš koliko si sretan?* (Vjerujte mi, uistinu jesam.) *U usporedbi s time, trčati sat vremena po kvartu obična je sitnica, zar ne?* Kad god si dočaram krcate vagone podzemne željeznice i beskrajno duge poslovne sastanke, to me

iznova prožme dubokim poletom, pa navučem tenisice za trčanje i počnem trčati bez daljnjih izlika. *Ako se ne mogu ni ovoliko potruditi, pomislim, pravo mi budi.* Govorim sve to znajući jako dobro da postoje brojni ljudi koji bi radije izabrali svakodnevnu vožnju prepunim vagonima podzemne željeznice ili dugotrajne poslovne sastanke umjesto da svakog dana trče sat vremena.

* * *

U svakom slučaju, ovo je istinita priča o tome kako sam počeo trčati. Trideset i tri - toliko sam godina tada imao. Još uvijek sam bio mlad čovjek, premda ne više *mladić*. Imao sam jednak broj godina kao i Isus Krist kad je umro. Bio sam jednake starosti kao F. Scott Fitzgerald kad je počeo propadati. Te godine možda uistinu jesu vrsta prekretnice u čovjekovu životu. U tridesetrećoj godini počeo je moj život trkača, a tada je, istina sa zakašnjenjem, počeo i moj stvarni život romanopisca.

3. 1. rujan 2005. • otok Kauai, Havaji

ATENA SREDINOM LETA - KAKO SAM PRVI PUT PRETRČAO 42 KILOMETRA

Jučer je bio posljednji dan kolovoza. Tijekom toga mjeseca (koji ima 31 dan) ukupno sam pretrčao 350 km.

lipanj: 250 km (62,5 km tjedno)

srpanj: 300 km (75 km tjedno)

kolovoz: 350 km (87,5 km tjedno)

Moj cilj je Newyorški maraton, koji se održava šestog studenoga. Morao sam uštimiti neke stvari kako bih se valjano pripremio za sudjelovanje u tom maratonu. Zasad sve ide kako treba. Pripreme

sam započeo pet mjeseci uoči maratona, postupno povećavajući udaljenost koju pretrčim.

Vrijeme na otoku Kauaiju u kolovozu je divno i nijednom nisam gadno pokisnuo. I onda kad je padala, kiša bi ugodno rashladila zrak i moje znojno tijelo. Na sjevernom dijelu otoka Kauaija ljeti je vrijeme uglavnom lijepo, ali je prava rijetkost da lijepo vrijeme potraje toliko dugo. Zahvaljujući tome, mogao sam trčati koliko sam želio. Osjećam da sam u dobroj formi i premda postupno povećavam udaljenost koju pretrčim, tijelo se dosad nije potužilo. U posljednja tri mjeseca trčao sam ne osjećajući bol, nijednom se nisam ozlijedio i nisam se osjećao pretjerano umorno.

Ni ljetna vrućina nije me iscrpila. Ne činim ništa osobito da bih tijekom ljeta sačuvao energiju. Valjda jedino što svjesno izbjegavam jest da ne pijem previše hladnih napitaka. I jedem više voća i povrća. Ako je riječ o hrani, Havaji su idealno mjesto za mene za život preko ljeta jer mogu kupiti obilje svježeg voća i povrća - mango, papaja, avokado - jedino trebam prijeći ulicu do prve trgovine. Ne hranim se voćem kako bih si olakšao ljetnje tegobe nego zato što osjećam da moje tijelo prirodno žudi za njim. Kad je čovjek svakodnevno tjelesno aktivan, lakše prepozna taj unutrašnji zov.

Još jedna stvar koja godi mojem zdravlju jest kratko dnevno spavanje. Obično odmah poslije ručka budem pospan, izvalim se na kauč i zadrijemam. Pola sata kasnije sasvim sam budan. Onog trena kad se probudim tijelo mi je krepko, a misli sasvim bistre. U južnoj Europi to zovu *siesta*. Mislim da sam naviku stekao dok sam živio u Italiji, ali možda se ne sjećam dobro, jer sam oduvijek volio kratko dnevno spavanje. U svakom slučaju, ja sam tip osobe koja kad joj se prispava, može čvrsto zaspati ondje gdje se zatekne. To je nedvojbeno dobra navika želim li ostati zdrav, ali problem je sa mnom to što nekad strašno brzo zaspim i to usred situacije kad bih trebao biti budan.

Uspio sam smršaviti kilogram-dva i u licu sam preplanuo. Lijep je osjećaj vidjeti kako tijelo prolazi kroz te promjene, premda se one ne događaju tako brzo kao kad sam bio mlad. Za promjene za koje mi je nekoć bilo potrebno mjesec i pol dana, sada su mi potrebna tri mjeseca. Vrijeme koje mogu vježbati, kao i učinkovitost samog vježbanja, polako se ali sigurno smanjuje, ali što tu čovjek može

promijeniti? Jednostavno to moram prihvatiti i pomiriti se s onim što slijedi. To je jedna od životnih činjenica. Osim toga, mislim da ne bismo trebali vrednovati naše živote prema tome koliko smo uspješni. Gimnastička dvorana u kojoj vježbam u Tokiju ima poster na kojem piše: „Mišići se teško stječu, a lako gube. Salo se lako dobiva, a teško gubi.” Bolno, ali istinito.

Tako se kolovoz oprostio od nas (doista je izgledalo da se oprašta), rujan se prišuljao, a moj način treniranja doživio je još jednu transformaciju. U protekla tri mjeseca u biti sam pokušavao postići što veću udaljenost ne brinući se ni o čemu drugom osim što sam ustrajno povećavao ritam i trčao što sam bolje mogao. To mi je pomoglo povećati ukupnu tjelesnu snagu: povećao sam izdržljivost, učvrstio mišiće i ojačao tjelesno i mentalno. Najvažniji cilj u svemu tome bio je da na što izravniji način upozorim svoje tijelo da je to što tako uporno trčim provjera za pravu utrku. Kad kažem *na što izravniji način*, pri tome mislim na figurativan način. Bez obzira na to koliko uporno tijelu slali zapovijedi, ne računajte da će vas spremno i trenutačno poslušati. Tijelo je iznimno pragmatičan sustav i s vremena na vrijeme morate mu poslati određenu bolnu poruku kako bi shvatilo što želite. Tek tada će spremno prihvatiti (ali možda i neće) povećanu aktivnost koju treba obaviti. Nakon toga, malo-pomalo povećavate gornju granicu tjelesne aktivnosti kojoj ste posvećeni. Jako je važno postupno provoditi vježbe kako se ne biste naglo premorili.

S obzirom na to da je početak rujna a utrka je za dva mjeseca, moje treniranje ulazi u razdoblje završnog „uštimavanja”. Različitim oblicima treniranja - povremeno dugog, povremeno kratkog, kojiput laganog a kojiput jako zamornog - prelazim s jednog na sasvim drugi oblik treniranja. Moj cilj je dosegnuti krajnju točku umora otprilike mjesec dana prije utrke, pa je upravo sada prijelazno razdoblje. Da bih mogao napredovati, moram vrlo pažljivo osluškivati reakcije svojeg tijela.

Tijekom kolovoza mogao sam živjeti na jednome mjestu, na otoku Kauaiju, i trenirati, ali u rujnu me očekuje nekoliko dugih putovanja, prvo povratak u Japan, a potom putovanje iz Japana u Boston. Dok sam u Japanu bit ću odveć zaposlen da bih se mogao koliko-toliko

usredotočiti na trčanje kako sam to do sada činio. Budući da neću moći trčati toliko koliko bih želio, morat ću smisliti neki mnogo učinkovitiji program treniranja.

Doista ne volim govoriti o tome - radije bih taj događaj zaboravio - ali posljednji put kad sam trčao maraton bilo je jezivo. Trčao sam mnoge utrke, ali nikad nijednu nisam završio tako jadno.

Utrka koju spominjem zbila se u prefekturi Chibi. Sve do tridesetog kilometra napredovao sam prilično dobrim tempom i bio uvjeren da ću postići sasvim pristojno vrijeme. Nisam osjećao umor, pa sam bio siguran da ostatak staze mogu istrčati bez problema. Ali upravo dok sam razmišljao o tome, noge su me odjednom izdale. Osjetio sam kako me grčevi hvataju u obje noge i više nisam mogao trčati. Pokušao sam se uspraviti, ali osjetio sam drhtavicu u stražnjem dijelu obaju stegna, a potom i grčeve u listovima. Nisam više mogao ni stajati, i prije no što sam shvatio što me snašlo morao sam sjesti pokraj ceste. I prije mi se znalo dogoditi da me uhvati grč, ali nakon što bih se malo protegnuo i usporio, bilo je dovoljno pet minuta da se mišići opuste i da mogu nastaviti utrku. Ali ovog puta grčevi nikako da popuste. Jednog trena učinilo mi se da mi je bolje, pa sam nastavio trčati, ali gotovo istog trena grčevi se me iznova uhvatili. Zato sam posljednjih pet kilometara morao hodati umjesto trčati. Sve do tada ponosio sam se, bez obzira na kojekakve poteškoće, što još nikada usred prave utrke nisam hodao. Ipak je maraton natjecanje u kojem se trči, a ne hoda. Ali, u toj utrci ja nisam mogao čak ni hodati. Nekoliko puta palo mi je na pamet da odustanem i prevezem se jednim od pratećih vozila. *Rezultat mojeg trčanja ionako će biti očajno loš*, pomislio sam, *zašto ne bih odustao?* Ali, nisam želio tako lako odustati od utrke. Možda ću morati puzati, ali posljednjim atomima snage proći ću kroz cilj.

Ostali natjecatelji svakog trena su trčeći prolazili pokraj mene, ali ja sam hramljući koračao, s bolnim izrazom na licu. Brojke na mojem digitalnom satu nemilosrdno su otkucavale vrijeme. Hladan vjetar je puhao s oceana, a znoj kojim je moja majica bila natopljena ohladio se i ja sam počeo drhtati od studeni. Ipak je to bila zimska utrka. Vjerujte mi, uistinu je hladno dok šepate cestom, vjetar fijuče, a vi ste odjeveni jedino u majicu bez rukava i kratke hlače. Tijelo vam se

ugrije dok trčite, pa ne osjećate hladnoću. Ali kad sam prestao trčati, zapanjio sam se koliko je bilo hladno. Ali ono što me je mnogo više boljelo od hladnoće bio je moj povrijeđeni ponos. Osim toga, doista sam jadno izgledao jedva hodajući u maratonskoj utrci. Otprilike kilometar i pol prije cilja grčevi su napokon popustili i ponovno sam mogao trčati. Isprva sam tek kaskao, dok nisam osjetio da sam spreman i onda sam sve do cilja trčao što sam snažnije mogao. Ali, kao što sam i očekivao, moje vrijeme je bilo očajno.

Postoje tri razloga zbog kojih sam doživio neuspjeh. Prvi je: nisam dovoljno trenirao. Drugi je: nisam dovoljno trenirao. Treći je: nisam dovoljno trenirao. Sve objašnjavaju te tri riječi: *nisam dovoljno trenirao*. Osim toga, nisam uspio smanjiti tjelesnu težinu. Nesvjestan toga, razvio sam svojevrstan nadmen pristup trčanju, uvjeren da ću osrednjim treningom biti sposoban za trčanje na velike udaljenosti. Jako je tanak zid koji razdvaja zdravo samopouzdanje od nezdrave samouvjerenosti. Kad sam bio mlad, možda bi osrednji trening bio dovoljan da istrčim maraton. Ne odlučivši se za naporno treniranje, mogao sam računati jedino na izdržljivost koju sam već bio postigao vjerujući da ću proći kroz cilj i ostvariti dobro vrijeme. Nažalost, nisam više mlad. Sve sam bliži onoj životnoj dobi za koju vrijedi izreka: koliko daš, toliko dobiješ.

Dok sam trčao tu utrku, osjećao sam da ne želim još jednom proći kroz nešto slično. Smrznutog dupeta i osjećajući se jadno. Ne želim ponoviti takvo iskustvo. Tada sam odlučio da ću prije nego što ponovno sudjelujem u maratonu početi ispočetka trenirati i dati sve od sebe da u tome uspijem. Temeljitim i požrtvovanim treniranjem otkrit ću za što sam sve tjelesno sposoban. Prije svega, moram biti strog prema sebi i sve početi ispočetka. Tako sam razmišljao dok sam vukući se ukočenih nogu napredovao po ledenom vjetru, a ostali me trkači jedan za drugim pretjecali.

Kao što sam već napomenuo, nisam osoba kojoj je osobito stalo do nadmetanja. Dakako, odavno sam shvatio da je ponekad teško izbjeći poraz. Ne može se baš uvijek pobijediti. Na autocesti života čovjek se ne može baš uvijek nalaziti u traku za brzu vožnju. Ipak, ne želim opetovano ponavljati iste greške. Najbolje je učiti na pogreškama i to pokazati na djelu kad se idući put ukaže zgoda. Dok sam još uvijek sposoban za to.

Možda upravo zbog toga, dok treniram za sljedeći maraton - znameniti Newyorški maraton - zapisujem sve ovo. Malo-pomalo sjećam se događaja koji su se zbili kad sam bio početnik u trčanju, prije više od dvadeset godina. Evocirajući svoje uspomene, ponovno čitajući jednostavni dnevnik koji sam tada vodio (nikad nisam bio odveć ustrajan u vođenju stalnog dnevnika, ali sam dnevnik o trčanju savjesno vodio) i sve to prerađujući u ovu knjigu pomaže mi u razmišljanju o putu kojim sam se zaputio kao i u pronalaženju osjećaja koje sam tada imao. Ovim se bavim kako bih se istodobno opomenuo i ohrabrio. Također mi je namjera na ovaj način probuditi motivaciju koja je, negdje usput, zadrijemala. Drugim riječima, sve ovo pišem kako bih uveo red u svoje misli. Gledajući unatrag, a u konačnoj analizi uvijek se gleda unatrag, ovom knjigom bih mogao završiti svoja sjećanja koja su usredotočena na samo trčanje.

Ali to ne znači da sam u ovom trenu zaokupljen pisanjem osobnih doživljaja iz daleke i bliže prošlosti. Mnogo mi je važnije praktično pitanje kako ću istrčati Newyorški maraton za dva mjeseca, nadam se s koliko-toliko pristojnim vremenom. Glavni cilj koji sada stoji preda mnom jest kakav trening treba primijeniti kako bih to mogao ostvariti.

Dvadesetpetog kolovoza doputovao je fotograf američkog sportskog časopisa *Runner's World* da snimi nekoliko mojih fotografija. Mladi fotograf imenom Greg doletio je iz Kalifornije i proveo čitav dan fotografirajući me. Pravi entuzijast, donio je nevjerojatnu gomilu opreme na otok Kauai. Oni iz časopisa još prije su napravili intervju sa mnom, a fotografije su trebale upotpuniti cijeli dojam. Jasna stvar, nema baš mnogo romanopisaca koji trče maraton (naravno, ima ih nekoliko, ali ne mnogo), a one iz časopisa zanimao je život „romanopisca trkača”. Časopis *Runner's World* vrlo je popularan među američkim trkačima, pa vjerujem da će mi se se priličan broj trkača doći javiti kad budem trčao u New Yorku. Zbog toga sam bio još nervozniji, jer ne želim uprskati stvar.

Vratimo se u godinu 1983. Sada s nostalgijom gledam na to doba kad su Duran Duran i Hall&Oates izbacivali hit za hitom.

U srpnju te godine otputovao sam u Grčku i od Atene do mjesta Maratona trčao sam samo ja. Trčao sam suprotnim smjerom od onoga kojim je glasnik od Maratona do Atene nosio poruku o pobjedi. Odlučio sam trčati suprotnim smjerom jer sam došao do zaključka kako će biti pametnije da se rano ujutro uputim iz Atene, prije najveće gužve (i prije no što zrak bude odveć zagađen), izađem iz grada i izbjegavši veliki promet zaputim se prema Maratonu. To nije bila službena utrka i trčao sam samo ja i za svoje zadovoljstvo, pa se nisam mogao nadati da će itko preusmjeravati vozila samo radi mene.

Zašto sam otputovao u Grčku da bih sasvim sam trčao četrdeset i dva kilometra? Jedan japanski časopis za muškarce pozvao me da otputujem u Grčku i napišem reportažu o tom putovanju. Službeni organizator putovanja i pokrovitelj bilo je grčko Ministarstvo turizma. Mnoštvo drugih časopisa također je sudjelovalo u sponzoriranju i organizaciji tog putovanja koje je obuhvaćalo posjet svim najpoznatijim povijesnoturističkim odredištima, potom krstarenje po Egejskom moru itd. Dogovor je podrazumijevao da nakon što izvršim svoje obveze mogu ostati koliko želim. Taj oblik turističkog paket-aranžmana uopće me nije zanimao, ali privukla me mogućnost da poslije svega toga mogu ostati još neko vrijeme. Naravno, Grčka je domovina povijesnog maratona i s velikim sam nestrpljenjem čekao da sve to vidim svojim očima. Pomislio sam kako ću moći trčati istom povijesnom stazom, barem dio puta. Za trkača početnika kakav sa tada bio, to je nedvojbeno bilo uzbudljivo iskustvo.

Jednog trena pomislio sam: zašto bih trčao samo jedan dio, zašto ne bih istrčao *čitavu* dionicu maratona?

Kada sam o toj svojoj nakani porazgovarao s urednicima časopisa, ideja im se svidjela. I tako sam na kraju trčao svoj prvi maraton (ili nešto slično tome) i to sasvim sam. Nije bilo gužve, ni vrpce na cilju, a ni bodrenja promatrača duž ceste. Ništa od toga. Ali, meni to nije smetalo jer se radilo o povijesnoj ruti maratona. Što sam drugo mogao poželjeti?

Zapravo, ako trčite od Atene do Maratona, to nije puna dužina koja se trči na maratonskim utrkama, dakle punih 42.195 m. Otprilike je kilometar i pol kraća. To sam otkrio tek nekoliko godina poslije kad sam sudjelovao u službenoj utrci koja vodi povijesnom cestom od

Maratona do Atene. Oni koji su na televiziji gledali prijenos maratona s Olimpijskih igara iz Atene, vidjeli su kako trkači na jednome mjestu skreću lijevo na sporednu stazu, prolaze pokraj slabije poznatih povijesnih ostataka i potom se ponovno vraćaju na glavnu stazu. Tako nadoknađuju onih kilometar i pol koji nedostaju za punu dužinu maratona. Ali ja tada nisam znao za to, i bio sam uvjeren da ću trčeći od Atene do Maratona uistinu prijeći svih četrdeset i dva kilometra. Dakle, u zbilji sam pretrčao samo četrdeset kilometara i koji metar više. Ali, u samoj Ateni sam na nekoliko mjesta skrenuo, i s obzirom na to da je registrator kilometara u vozilu koje me pratilo pokazao da su prešli 42 km, vjerujem da sam pretrčao dužinu koja je prilično blizu stvarnoj dužini maratona. Ali danas mi to više nije toliko važno.

Bila je sredina ljeta kada sam trčao maraton u Ateni. Oni koji su u to vrijeme ondje već bili, znaju da vrućina može biti nepodnošljiva. Mještani, osim ako baš ne moraju, izbjegavaju izlaziti vani u poslijepodnevnim satima. Ničim se ne bave, samo sjede u dubokoj hladovini i štede snagu. Tek kad sunce zađe i padne mrak, oni izlaze vani. Gotovo jedini ljudi koje u Grčkoj možete sresti kako hodaju ulicama u ljetno popodne jesu turisti. Čak i psi leže u hladu i miruju. Morate ih dugo i pažljivo promatrati kako biste se uvjerali da su još uvijek živi. Nepojmljivo je vruće. Trčati 42 km po takvoj vrućini ravno je ludilu.

Kad sam Grcima objasnio svoj plan i da želim trčati od Atene do Maratona, svi su u jedan glas kazali: „To je ludost. Nitko normalan ne bi ni pomislio na nešto slično.” Prije nego što sam doputovao, nisam znao da su ljeta u Ateni toliko vruća, pa sam trčanju pristupio prilično lakomisleno. Razmišljao sam kako je sve što trebam učiniti istrčati 42 km i jedino sam se brinuo zbog udaljenosti. Temperatura zraka nijednom mi nije pala na pamet. Ali kad sam stigao u Atenu bilo je pakleno vruće, pa sam odjednom postao jako uznemiren. Pomislio sam: *ovi ljudi imaju pravo, čovjek mora biti lud da trči po ovakvom vremenu.* Pa ipak, dao sam nerazumnu izjavu, obećavši da ću trčati izvornom stazom kojom je trčao glasnik Feidipid te da ću o tome napisati članak. Štoviše, zbog toga sam prevalio golem put i stigao u Grčku da bih to i ostvario. Sada se više nisam mogao povući. Bio sam na silnim mukama smišljajući rješenje kako me velika vrućina

ne bi shrvala i na kraju sam ga smislio: Atenu ću napustiti rano ujutro dok je još mrak kako bih u Maraton stigao još dok ne počne velika vrućina. Što kasnije stignem to će biti sve toplije; sve je nalikovalo na priču *Hashire Merosu*³ u kojoj glavni junak pokušava biti brži od sunca.

Fotograf koji je radio za spomenuti časopis, Masao Kageyama, trebao se voziti u kombiju koji me pratio. On će me fotografirati dok trčim. Kako to nije bila službena utrka, nisu bili postavljeni stolovi s vodom za piće i povremeno bih zastao, a oni iz kombija dodali bi mi plastičnu čašu s vodom da se napijem. Ljeto u Grčkoj uistinu je okrutno, pa sam morao pripaziti da ne dehidriram.

„Gospodine Murakami”, obratio mi se fotograf, iznanađen, vidjevši kako se pripremam za početak trčanja, „ne mislite valjda pretrčati čitavu stazu?”

„I te kako. Radi toga sam došao ovamo.”

„Doista? Ali kad smo na ovakvim i sličnim zadacima, većina ljudi koje fotografiramo ne trči do cilja. Samo snimimo nekoliko fotografija na samom početku i tu svi stajemo. Većina ne trči cijelu stazu. Zar doista mislite istrčati čitav maraton?”

Ponekad me ljudi zbunjuju. Ne mogu vjerovati da se neki uistinu služe takvim jeftinim varkama.

U svakom slučaju, počeo sam trčati u pet i pol ujutro, zaputivši se od stadiona na kojem su kasnije održane Olimpijske igre. Do Maratona se može doći jednom jedinom cestom - glavnom cestom. Jedino kad se zateknete na takvoj cesti možete uistinu shvatiti o čemu govorim - umjesto šljunka u asfalt stavljaju mljeveni mramor zbog čega površinski sloj ceste svjetluca na suncu, a i prilično je sklisko. Kad pada kiša morate biti jako oprezni. Čak i kad ne kiši čujete čudnovate škripave zvukove koje proizvode vaše tenisice dok trčite po glatkoj, skliskoj površini ceste.

Ovo što slijedi skraćena je verzija teksta koji sam napisao za spomenuti časopis i u kojem opisujem kako sam trčao od Atene do Maratona.

Sunce izlazi i nevjerojatnom brzinom sve više se diže. Jako je naporno trčati cestom koja prolazi gradskim četvrtima Atene. Od stadiona do priključka za glavnu cestu ima oko pet kilometara i cijelim tim putem mnoštvo je semafora koji usporavaju moj ritam. Također ima bezbroj mjesta gdje se ispriječe zgrade ispred kojih su nepropisno parkirani automobili, pa moram skrenuti nasred ulice. Uz automobile koji jure u ranim jutarnjim satima trčanje ovdje može biti jako opasno.

Sunce počinje grijati upravo kad ulazim u Aveniju Maraton i javna rasvjeta istodobno prestaje gorjeti. Vrijeme kada ljetno sunce vlada nad zemljom ubrzano se približava. Pojavljuju se prvi ljudi na autobuskim postajama. Grci se odmaraju u podne jer uglavnom rade dvokratno, pa na posao odlaze prilično rano. Svi me znatiželjno zagledaju. Teško mi je zamisliti da su neki od njih ikad prije vidjeli nekog istočnjaka kako trči ulicama Atene prije zore. Atena nije grad kojim izjutra trči mnogo trkača.

Poslije šest kilometara trčanja svlačim majicu i ostajem gol do pojasa. Uvijek trčim s gornjim dijelom trenirke ili s tanjom majicom, pa je lijep osjećaj dok je svlačim sa sebe (premda će me kasnije početi mučiti jezive opekline od sunca). Do trinaestog kilometra trčim uz blagu uzbrdicu. Ni daška vjetra. Kad stignem na vrh uzbrdice, imam osjećaj da sam napokon izašao iz grada. Laknulo mi je, ali upravo na tom mjestu prestaje pločnik i odatle ide tek bijela crta koja označava rub ceste uz koju se proteže uska pješačka staza. Počela je prometna gužva i automobila je sve više. Autobusi i golemi kamioni brekćući jure pokraj mene brzinom od oko 80 km na sat. Nejasan doživljaj povijesti osjeća se prolazeći Avenijom Maraton, ali u biti to je obična prigradska cesta.

U tom času nailazim na prvog mrtvog psa. Velikog, smeđeg psa. Ne vidim nijednu vidljivu, vanjsku ozljedu na njemu. Jednostavno leži nasred ceste. Pretpostavljam da je riječ o skitnici kojeg je velikom brzinom udario automobil usred noći. Lešina kao da je još topla, pa mi ne izgleda mrtav. Prije izgleda kao da je zaspao nasred ceste. Vozači kamiona jure u oba smjera ne obraćajući na njega ni najmanju pažnju.

Malo dalje nailazim na mačku koju je pregazio auto. Mačka je sasvim spljoštena, nalik na izobličenu, osušenu pizzu. Mora biti da

već dugo vremena leži tako mrtva i spljoštena.

Eto o takvoj vam vrsti ceste govorim.

Sada se već pitam zašto moram trčati baš tom turobnom prigradskom cestom. Zar sam zbog toga prevalio put od Tokija do ove lijepe zemlje? Sigurno bih se mogao baviti nečim drugim, pametnijim. Danas sam prebrojio tri psa i jedanaest mačaka koji su izgubili život na Aveniji Maraton. Brojim ih sve na koje nailazim, bez razlike, što je deprimirajuće.

Trčim i ne osvrćem se. Sunce sve jače peče i nevjerojatnom brzinom diže se na nebo. Jezivo sam žedan. Ne uspijevam se valjano oznojiti jer je zrak posve suh, pa znoj gotovo trenutačno isparava ostavljajući jedino bijele slane mrlje. Postoji izraz: *graške znoja*, ali ovdje znoj isparava mnogo prije no što se graške znoja mogu formirati. Odjednom čitavim tijelom osjećam nepodnošljivo peckanje. Počinjem sanjati hladno pivo, toliko hladno da mi zubi trnu. Ali nema piva, pa se zadovoljavam vodom koju mi dodaju iz urednikova kombija, otprilike svakih pet kilometara. Još nikad nisam popio toliko vode za vrijeme trčanja.

Ipak, tjelesno se osjećam prilično dobro i snažno. Napredujem s otprilike 70 posto snage, ali uspijevam održati dobar tempo. Cesta se blago uspinje, potom se spušta i stalno tako. Budući da trčim od unutrašnjosti prema moru, cesta se ipak blago spušta. Ostavio sam za sobom centar grada, predgrađe i postupno zalazim u ruralnije područje.

Dok trčim kroz selo Nea Makri, starci i starice sjede na otvorenom, ispijaju kavu iz malih šalica i nijemo me promatraju. Kao da prisustvuju prizoru iz davne prošlosti.

Na otprilike dvadeset sedmom kilometru nailazim na uzbrdicu i kad izbijem na njen vrh, mogu u daljini vidjeti brjegove oko Maratona. Pretpostavljam da sam pretrčao dvije trećine staze. Pokušavam izračunati vrijeme za prijeđeni dio puta kao i za onaj koji mi još predstoji i vjerujem da ću utrku uspjeti završiti za tri i pol sata. Ali, stvari ne idu tako. Nakon prijeđenih trideset kilometara vjetar s mora počinje puhati ravno u mene. Što sam bliži Maratonu, vjetar je sve jači. Puše takvom jačinom da mi se koža ježi. Ako se opustim, imam osjećaj da će me otpuhati i da ću pasti na leđa. Miris soli dopire do mene dok se staza blago uspinje. Postoji jedna jedina cesta koja

vodi u Maraton, a ona je pravocrtna poput ravnala. Na tom mjestu počinjem osjećati umor. Bez obzira na to koliko vode popijem, poslije nekoliko minuta opet osjećam žeđ. Hladno pivo sjajno bi mi leglo.

Govorim si: zaboravi pivo. Zaboravi sunce. Zaboravi vjetar. Zaboravi tekst koji moraš napisati. Usredotoči se na rad nogu. To je jedino bitno.

Prešao sam trideset i pet kilometara. Nikad prije nisam trčao na veću udaljenost od trideset i pet kilometara i svaki daljnji korak za mene je nepoznanica. Slijeva se vidi niz krševitih, ogoljenih brda. Komu li je uopće palo na pamet tako ih opustiti? Zdesna se vide beskrajni nizovi maslinika. Sve izgleda prekriveno slojem bijele prašine. A snažan vjetar s mora nikako ne posustaje. Što li je tome vjetru? Zašto toliko snažno puše?

Na trideset i sedmom kilometru odjednom mi sve počinje smetati. Svega mi je dosta! Snage mi ponestaje, posustajem. Osjećam se kao da vozim automobil u kojem više nema goriva. Žedan sam, ali ako se sada zaustavim napiti se vode, vjerojatno neću moći nastaviti dalje. Umirem od žeđi, ali sada mi nedostaje snaga čak i da se napijem vode. Dok mi se te misli vrzmaju po glavi, počinjem se ljutiti. Ljut sam na ovce što veselo pasu na livadi pokraj ceste, ljut sam na fotografa koji snima fotografije nagnuvši se kroz prozor kombija. Ali snimati fotografije posao je fotografa, baš kao što je preživljanje trave posao za ovce, pa se nemam pravo žaliti. Uzalud, cijela me stvar počinje ljutiti. Na koži mi se počinju pojavljivati mali bijeli mjehuri od pretjerano jakog zračenja sunca. Ovo se pretvara u ruglo. Što se to događa s vrućinom?

Prolazim pokraj znaka za četrdeseti kilometar.

„Izdrži još malo pa si na cilju!” urednik mi veselo dovikuje iz kombija. *Tebi* je to lako reći, želim mu uzvratiti, ali odustajem. Sunce nasmiljeno žeže. Tek je prošlo devet ujutro, ali osjećam se kao da sam u pećnici. Znoj mi curi u oči. Od soli, oči me još više peku i povremeno ništa ne vidim. Dlanovima brišem znoj, ali i ruke i lice jednako su znojni, pa kad probijam oči još gore me peku.

Iza visokog ljetnog korova i trave mogu nazrijeti cilj, spomenik maratoncu na ulazu u selo Maraton. Iznenađen sam. Isprva nisam siguran je li to pravi *cilj*. Naravno, radujem se što sam se približio cilju, ali taj nagli i nenadani preokret odjednom u meni izaziva bijes.

Budući da je to posljednja etapa utrke želim učiniti posljednji, očajnički napor kako bih trčao što brže mogu, ali noge me više ne slušaju. Sasvim sam zaboravio vladati tijelom. Mišići me jezivo bole, kao da su oguljeni tupom blanjom. Na korak sam do cilja.

Napokon sam stigao do kraja ceste. Čudnovato, ne osjećam zadovoljstvo zbog postignuća. Jedino što osjećam neizmjereno je olakšanje što više ne moram trčati. Na benzinskoj crpki uzimam vodeno crijevo i njime rashlađujem tijelo trudeći se isprati sa sebe sol i znoj koji me peku. Čitavog me prekrivaju slojevi osušenog znoja i soli.

Kad starac koji radi na benzinskoj crpki čuje što sam učinio ubere nekoliko cvjetova iz lonca s cvijećem i pruži mi ih. *Učinio si sjajnu stvar*, čestita mi osmijehom. Počašćen sam tim potezom dobrodošlice i blagonaklonosti prema meni, potpunom strancu.

Maraton je malo, gostoljubivo selo, mirno i tiho. Ne mogu zamisliti da su baš ovdje, prije nekoliko tisuća godina, Grci porazili perzijsku osvajačku vojsku u jezivoj bitci. Sjedim u seoskoj kavani i žudno ispijam hladno pivo Amstel. Ima sjajan okus, ali ni izdaleka nije onako sjajno kao ono pivo o kojem sam maštao dok sam trčao. Ništa u stvarnom svijetu nije toliko divno koliko iluzije osobe koja gubi razum.

Rastojanje od Atene do Maratona pretrčao sam za tri sata i pedeset jednu minutu. Nije osobito dobar vremenski rezultat, ali barem sam uspio istrčati cijelu udaljenost i to sasvim sam, a jedina pratnja bili su mi veliki promet, nepodnošljiva vrućina i užasna žed. Vjerojatno bih se trebao ponositi onim što sam učinio, ali ovog trena nije mi stalo do toga. Ono što me ovog trena ispunja radošću spoznaja je da više ne moram trčati.

Hej! Ne moram više trčati!

*

To je bilo moje prvo iskustvo kad sam pretrčao (gotovo) 42 km. Na sreću, to je bio posljednji put da sam morao trčati 42 km po toliko neljudskim uvjetima. U prosincu iste godne trčao sam maraton u Honoluluu i čak sam postigao prilično dobro vrijeme. Na Havajima je bilo vruće, ali to se ne može usporediti s Atenom. Tako je Honolulu

postao moj prvi službeni maraton. Još otada uobičajio sam istrčati jedan puni, pravi maraton godišnje.

Ponovno čitajući članak koji sam napisao u vrijeme utrke u Grčkoj, otkrio sam da su dvadeset i više godina kasnije, i poslije isto toliko istrčanih maratona, osjećaji koje imam dok trčim tih 42 km jednaki kao i onda. Čak i sada, kad god trčim maraton, moja svijest prolazi isti proces. Sve do tridesetog km uvjeren sam da mogu istrčati dobar vremenski rezultat, ali nakon trideset i petog km ponestane mi snage i počnem se brinuti zbog svega. Na kraju se osjećam poput automobila koji je ostao bez goriva. Ali nakon što završim utрку i prođe izvjesno vrijeme, zaboravim na svu bol i muku i već razmišljam kako bih mogao istrčati bolje vrijeme u idućoj utrci. Smiješna stvar je što, bez obzira na to koliko sam iskustvo stekao, koliko sam star, sve se ponavlja kao i prethodni put.

Mislím da određene vrste procesa ne dopuštaju nikakvu promjenu, ili barem nekakvo odstupanje. Ako već morate biti dio tog procesa, sve što možete učiniti jest preobraziti, ili čak izobličiti samog sebe kroz to ustrajno ponavljanje, i taj proces učiniti dijelom vlastite ličnosti.

Uf!

4. 19. rujna2005. •Tokio

VEĆINU ONOGA ŠTO ZNAM O PISANJU NAUČIO SAM ZAHVALJUJUĆI SVAKODNEVNOM TRČANJU

Desetog rujna rastao sam se od otoka Kauaija i vratio se u Japan na dva tjedna. Sada se svakodnevno vozim autom od naše kuće u prefekturi Kanagawi do ureda u Tokiju. I dalje ustrajno trčim, ali s

obzirom na to da već neko vrijeme nisam bio u Japanu čeka me mnoštvo poslovnih obveza i kojekakvih sastanaka. Volim se brinuti o svim, makar i nebitnim poslovnim detaljima i osobno se sresti sa svakom strankom. Ne mogu trčati onako bezbrižno kao što sam mogao u kolovozu. Zato, kad god iskrсне slobodan trenutak pokušavam trčati što je dulje moguće. Otkako sam se vratio, dvaput sam istrčao po dvadeset km, a jednom čak i trideset km. Tako gotovo uspijevam održati prosječnu normu od deset kilometara na dan.

Također sam se namjerno odlučio trčati po obližnjim padinama i uzvisinama. Oko moje kuće nalazi se niz padina, a njihova visina otprilike odgovara visini petokatnice i jednom zgodom taj sam krug istrčao čak dvadeset i jedan put. Bilo mi je potrebno sat i četrdeset pet minuta. Bio je jako topao i vlažan dan, pa sam se prilično umorio. Newyorški maraton uglavnom se trči po ravnom terenu, ali prelazi preko sedam mostova od kojih su većina tzv. viseći mostovi, pa im je središnji dio blago uzdignut. Na Newyorškom maratonu do sada sam sudjelovao tri puta i te relativno blage uzbrdice i nizbrdice uvijek me umore više nego što očekujem.

Posljednja dionica tog maratona trči se u Central Parku. Nakon ulaza u park ima nekoliko oštih uzvisina koje me redovito uspore. Kad ujutro izađem trenirati po Central Parku, to su blage uzbrdice koje mi ne predstavljaju problem, ali u posljednoj dionici maratona prije mi izgledaju kao zid koji se ispriječio ispred umornog trkača. Ti usponi izvlače iz mene posljednji atom snage koji sam čuvao za sam kraj. *Cilj je preda mnom*, uvijek si ponavljam, ali tada već trčim nošen isključivo snagom volje i imam osjećaj da sam stalno na jednakoj udaljenosti od cilja. Žedan sam, ali ne i moje tijelo. Na tom mjestu i moje noge počinju se strašno buniti.

Prilično sam uspješan u trčanju uz uzbrdicu i uglavnom volim utrku u kojoj ima mjestimičnih strmina i uzvisina jer baš na takvim mjestima mogu prestići ostale trkače. Ali kad je riječ o uzbrdicama u Central Parku, sasvim sam nemoćan. Ovog puta želim se, barem donekle, zabaviti trčeći tih nekoliko posljednjih kilometara, i proći kroz cilj s osmijehom na licu. Ovoga puta, to je moj cilj.

Ukupan broj kilometara koje pretrčim možda se smanjuje, ali barem se pridržavam jednoga od svojih temeljnih pravila trčanja: nikada si

ne dopustim da ne trčim dva dana zaredom. Mišići se ponašaju poput dresiranih životinja - jako brzo shvaćaju zapovijed. Ako umjereno i postupno povećavate *zahtjeve*, oni će ih naučiti izvršavati. Sve dok svojim mišićima objašnjavate ono što od njih očekujete, zadajući im rad koji trebaju obaviti, vaši mišići će vas slušati i postupno će biti sve snažniji i izdržljiviji. Dakako, to se ne događa preko noći. Ali sve dok se ne žurite i to činite postupno, oni se neće žaliti - osim što im tu i tamo neće biti po volji - ali, ipak će strpljivo i poslušno izvršavati vaše zapovijedi i malo-pomalo biti sve otporniji i snažniji. Ponavljajući vježbe vaši mišići će shvatiti poruku koju im šalžete, kao i da takav i toliki napor očekujete od njih. Naši mišići vrlo su savjesni. Sve dok se pridržavamo valjanog postupka, oni se neće žaliti.

Ali, ako u njihovoj opterećenosti dođe do stanke od jedva nekoliko dana, mišići automatski pretpostavljaju da više ne moraju biti toliko aktivni i smanjuju svoje radne sposobnosti. Mišići se uistinu ponašaju poput životinja i žele biti opušteniji što je moguće više; ako ih ničim ne opteretimo, oni se opuste i sasvim zaborave na prethodni rad. Ako ih redovito ne podsjećamo na dužnosti, ubrzo sve zaborave pa moramo ponoviti čitav ciklus treninga od samog početka i najlakših vježbi. Naravno, povremeno je nužno napraviti stanku i uzeti predah, ali u odlučujućem razdoblju kad treniram pred utrku, moram svojim mišićima pokazati tko je gazda. Nekako im moram dati na znanje što očekujem od njih. Isto tako, moram ostati nemilosrdan prema samom sebi, ali ne u tolikoj mjeri da se iscrpim. To su važne taktičke mjere koje sviiskusni trkači s vremenom nauče.

Dok još boravim u Japanu, objavljena je moja nova zbirka kratkih priča *Tōkyō Kitanshu* i moram dati nekoliko intervjua. Također moram provjeriti probne otiske za knjigu glazbenih kritika koja će biti objavljena u studenom, pa se moram dodatno naći i s nekoliko ljudi koji će dizajnirati naslovnicu. Isto tako, želim još jednom provjeriti svoje stare prijevode sabranih djela Raymonda Carvera. Bit će to izdanje od nekoliko svezaka u mekom uvezu, pa želim preispitati i popraviti sve svoje rane prijevode, a to zahtijeva prilično vremena. Potom još moram napisati dug uvod za engleski prijevod zbirke kratkih priča koja će iduće godine biti objavljena u Sjedinjenim

Državama pod nazivom *Blind Willow, Sleeping Woman*. Povrh svega toga, ustrajno radim i na ovim tekstovima o trčanju, premda takvu knjigu još nitko nije zatražio od mene. Poput kakvog sam radišnog seoskog kovača koji od jutra do mraka udara po metalu.

Također se moram pobrinuti za nekoliko poslovnih pojedinosti. Dok smo živjeli u Sjedinjenim Državama, djevojka koja je u mojem uredu za odnose s javnošću i književna prava u Tokiju radila kao tajnica, iznenada me obavijestila da se početkom iduće godine udaje i da je zbog toga prisiljena dati otkaz, pa se već sada moram pobrinuti za zamjenu. Nisam tako lako mogao zatvoriti ured usred ljeta. Osim toga, čim se vratim u Cambridge očekuje me nekoliko predavanja na tamošnjem sveučilištu, pa se i za to moram pripremiti.

Nalazeći se u vremenskom tjesnacu, svim silama se trudim obaviti sva ta zaduženja što bolje znam i umijem. Također se moram nastaviti pripremati za Newyorški maraton. Čak i da postoje dva ista mene, ne bih uspio izvršiti sve te obveze. I pored svega, uspijevam trčati baš svakog dana. Svakodnevno treniranje za mene predstavlja oblik životnog spasa i to što sam zauzet drugim bitnim i važnim obvezama ne može me odvojiti od trčanja. Da svoju pretjeranu poslovnu zauzetost ikada upotrijebim kao izliku kako se ne bih bavio trčanjem, nikad više ne bih niti pomislio na trčanje. Premda imam tek nekoliko osobnih razloga koji govore u korist trčanja, bezbroj drugih mi govore da je došlo vrijeme da prestanem trčati. Jedino što mi preostaje jest držati se tih *nekoliko razloga*.

Kad boravim u Tokiju, najčešće trčim oko parka Jingu Gaiena, tj. oko rubnih vrtova hrama Meijija, stazom koja prolazi pokraj stadiona Jingu. To područje uopće se ne može usporediti s Central Parkom u New Yorku, ali to je jedno od rijetkih mjesta u Tokiju gdje još ima malo zelenila. Trčim tom stazom već godinama i jako dobro poznam svaki njen dio i pojedinačnu udaljenost između njih. Zapamtio sam sve rupe, udubljenja i izbočine na toj stazi koja je idealna za treniranje a pri tome sam svakog trena svjestan kojom brzinom trčim. Nažalost, oko tog kompleksa promet je strašno gust, da ne spominjem brojne pješake a, ovisno o satima dana, ni zrak nije čist; ali taj kompleks nalazi se usred Tokija, pa se to može i očekivati. To je najbolje čemu se mogu nadati. Smatram se pravim srećkovićem što se taj park nalazi blizu mojeg ureda.

Jedan krug oko kompleksa Jingu Gaiena iznosi oko tisuću i dvjesto metara, i baš mi je drago što su vlasti postavile oznake za udaljenost od jednog do drugog ulaza u kompleks. Kad god želim uskladiti brzinu trčanja - recimo u ritmu od devet ili osam ili sedam i pol minuta za prijeđeni krug, uvijek trčim tom stazom. Kad sam još u samom početku počeo trčati tom stazom, Toshihiko Seko još uvijek se aktivno bavio trčanjem i trčao je baš istom stazom kao ja. Svakodnevno je naporno trenirao za Olimpijske igre u Los Angelesu. Pred očima mu je stalno bila zlatna medalja. Na Olimpijskim igrama u Moskvi ta šansa je propala, i to jedino zbog ekipnog japanskog bojkota tih igara pa su Igre u Los Angelesu bile njegova posljednja šansa da osvoji olimpijsko zlato. Oko njega je vladala gotovo tajanstvena, zavjetna atmosfera, a vrsta herojske odlučnosti jasno se vidjela u njegovim očima. Trener ondašnje momčadi prehrambene tvrtke S&B bio je živa legenda Nakamura, a u momčadi je imao čitav niz sjajnih trkača koji su tada bili na vrhuncu svojih sportskih sposobnosti. Članovi momčadi S&B svakog dana su trčali tom istom stazom i s vremenom smo se svi poznavali i to, kao što se govori, iz viđenja. Jednom zgodom čak sam otputovao u Okinawu kako bih napisao članak o njima jer su ondje trenirali.

Rano izjutra i prije posla svaki od tih trkača na duge staze trčao je izdvojeno od ostalih, a poslijepodne bi svi zajedno trenirali. U ono vrijeme običavao sam trčati prije sedam sati kad promet nije bio odveć gust, zrak je bio još nezagađen, a i pješaka je bilo manje. Često bih se mimoišao s članovima momčadi S&B kimnuvši im glavom, a i oni bi meni uzvratili. Kišnih dana obično bi mi se osmjehivali kiselim osmijehom koji je značio: ružna li vremena. Osobito dobro sjećam se dva mlada trkača: Taniguchija i Kaneija. Obojica su se bližila tridesetima i bili bivši članovi atletske ekipe Sveučilišta Waseda za koju su sudjelovali u znamenitom japanskom maratonu od Tokija do Hakonea. Kada je Seko postavljen za trenera momčadi S&B, očekivalo se da će njih dvojica postati zvijezde cijele ekipe. Bili su jako dobri trkači pa se javnost nadala da će obojica osvojiti zlatne medalje na idućim Olimpijskim igrama. Svakodnevni, iznimno naporni trenizi uopće im nisu teško padali. Nažalost, obojica su poginula u teškoj prometnoj nesreći u vrijeme kada je čitava momčad tog ljeta trenirala na Hokkaidu. Vlastitim očima svjedočio

sam njihovom iznimno napornom režimu treniranja i uistinu sam se osjećao tužno i zaprepašteno kad sam čuo vijest o njihovoj pogibiji. To mi je strašno teško palo i to je bio golem gubitak za japanski i uopće svjetski sport.

Nekoliko puta zakratko smo popričali i nisam ih dobro poznavao. Tek nakon njihove pogibije doznao sam da su se obojica bili tek oženili. Ipak, kao njihov drug u trčanju na velike udaljenosti, susretao sam ih iz dana u dan, pa sam imao dojam da se jako dobro razumijemo. Čak i ako se cilj i postignuća među određenim ljudima razlikuju, postoje neke stvari koje jedino trkači razumiju i međusobno dijele. Iskreno vjerujemo u to.

Čak i u današnje vrijeme, kad trčim oko kompleksa Jingu Gaiena ili mamorijalnog parka Akasaka Gosha, kadikad se sjetim tih dvojice trkača. Kad izađem iz zavoja očekujem da ću ih ugledati kako trče prema meni, bijela para izlazi im iz usta na hladnom ranojutarnjem zraku. Uvijek pomislim na njih i pitam se: toliko naporno i samoprijegorno su trenirali, ali kamo su nestale njihove misli, njihove nade i snovi? Kad ljudi umru, nestanu li jednostavno i njihove misli?

Blizu moje kuće u prefekturi Kanagawi mogu se baviti sasvim drugačijim oblikom treniranja. Kao što sam već prije napomenuo, u blizini moje kuće nalazi se staza za trčanje s čitavim nizom uzvisina i padina. Postoji još jedna staza u blizini, ali da bih je cijelu pretrčao trebaju mi tri puna sata - to je idealna staza za trkače na velike udaljenosti. Staza je većinom ravna i paralelna s rijekom i morem, i, što je još važnije, promet je slab, a nema ni mnogo semafora koji bi me usporili. Zrak je čist, za razliku od onoga u Tokiju. Istina, ponekad je dosadno trčati sasvim sam i to puna tri sata, ali zato slušam glazbu s walkmana i, s obzirom na to da znam što me čeka, mogu uživati u trčanju. Jedini problem s tom stazom jest to što se na polovici puta razdvaja i vraća drugim krakom, pa ako se umorite ne možete tako lako odustati. Nema drugog načina da se vratim kući, čak i ako moram puzati korak po korak. Ali, ipak je to jako lijep ambijent za trčanje.

Zakratko se vraćam romanima.

U gotovo svakom intervjuu postavite mi pitanje koja je najvažnija značajka koju romanopisac mora posjedovati. Mislim da je, barem taj odgovor, sasvim jasan: dar za pisanje. Bez obzira na to koliko entuzijazma i napora uložili u pisanje, ako doista nemate dara za pisanje, pametnije vam je što prije odustati. Istina, to je mnogo više preduvjet nego nešto što je nužno potrebno. Ako u spremniku nemate ni kap goriva, ni najbolji auto ne možete voziti.

Osnovni problem s darovitošću jest taj što u većini slučajeva dotična osoba ne može kontrolirati količinu ili kvalitetu te darovitosti. Možda vam se čini da količina nije dovoljna, pa je želite povećati, ili možete pokušati biti štedljivi kako bi sve skupa potrajalo duže. Ali, ni u jednom ni u drugom slučaju, ne ide tako lako. Darovitost je osobita vrsta sposobnosti koja izbije kad se njoj prohtije. Isto tako, kad presuši, gotovo je s njom. Naravno, pojedini pjesnici i rock pjevači koji su pravi genijalci, pa su zbog toga postali slavni - ili umjetnici poput Schuberta ili Mozarta, čije su tragične i prerane smrti od njih učinile legende - privlače golem dio javnosti, ali za golemu većinu nas prosječnih, to nije uzor koji bismo mogli slijediti.

Ako mi postavite pitanje koja je druga najvažnija značajka romanopisca, i to je lak odgovor: usredotočenost, mogućnost da sve svoje ograničene sposobnosti usmjerite na istu stvar, bez obzira na to o čemu je riječ. Bez takve sposobnosti ne možete postići ništa hvalevrijedno. Ali, ako se znate učinkovito usredotočiti, možda možete nadoknaditi prosječnost ih čak potpun nedostatak talenta. Uopćeno govoreći, ja se svim svojim snagama koncentriram na pisanje tri ili četiri sata svakog jutra. Sjedim za pisaćim stolom i sasvim se predajem onomu što pišem. Ne vidim ništa drugo, ne razmišljam ni o čemu drugome. Čak ni pisac koji je obdaren velikim talentom i ima mnoštvo sjajnih ideja, vjerojatno neće moći valjano pisati ako ga jako zaboli zub. Svaki oblik boli onemogućuje našu usredotočenost na bilo što. Na to mislim kada kažem da bez usredotočenosti čovjek ne može postići ništa vrijedno.

Nakon usredotočenosti, prema mojem mišljenju, najvažnija sljedeća stvar za pisca jest, bez ikakve dvojbe, ustrajnost. Čak i ako se uspijete usredotočiti na pisanje tri ili četiri sata svakodnevno, ali poslije tjedan dana osjetite umor i iscrpljenost, vjerojatno nećete biti u stanju napisati dugo djelo. Ono što je piscu beletristike nužno

potrebno - barem onome koji se nada da će napisati roman - jest snaga da se usredotoči na pisanje iz dana u dan barem pola godine, godinu ili čak dvije. Takav način rada može se usporediti s disanjem. Ako za slikovit primjer uzmemo da je koncentracija proces u kojem zadržavate dah, ustrajnost je umjetnost usporenog i smirenog disanja dok istodobno zadržavate zrak u plućima. Ne uspijete li pronaći ravnotežu između tih dviju bitnih odrednica, bit će vam jako teško pisati zanimljive romane iz godine u godinu. Da budem jasniji, morate znati disati dok istodobno zadržavate dah.

Na sreću - koncentriranost i ustrajnost predstavljaju suprotnost prirodnom talentu, s obzirom da se mogu naučiti i čak poboljšati upornim vježbanjem. Naravno, dobar dio ljudi naučit će se koncentrirati i biti ustrajan ako svakog dana budu sjedili za stolom i vježbali usredotočivanje na jednu jedinu stvar. To me u mnogome podsjeća na vježbanje mišića o kojemu sam malo prije pisao. Svojim cijelim tijelom čovjek mora biti usredotočen na predmet koncentracije, ali i biti siguran da sve to temeljito razgrađuje kako bi mogao pisati svakog dana i biti duboko svjestan onoga o čemu piše. Tako će se vaše sposobnosti početi postupno povećavati. Gotovo neprimjetno, vaš cilj će biti sve izazovniji. To je proces koji je jednak trkačevom svakodnevnom treniranju mišića i opće tjelesne izdržljivosti. Tome još dodajte osobnu pobudu i ne klonite duhom čak ni kad vam je teško. Na tom i takvom putu strpljivost i ustrajnost su nužni, ali uvjeren sam da će u tom slučaju rezultati biti vidljivi.

U jednom od svojih pisama sjajni i tajnoviti Raymond Chandler priznao je da je, čak i kad ništa ne bi zapisao, ipak svakog dana sjeo za stol i koncentrirao se. Mogu razumjeti pravu svrhu takvog njegovog ponašanja. To je način na koji je Chandler stjecao tjelesnu izdržljivost koja je potrebna profesionalnom piscu, smireno i pribrano jačajući snagu volje. Takva vrsta dnevnog treninga bila mu je prijeko potrebna.

Prema mojem mišljenju, pisanje romana uglavnom je fizički rad. Zapravo, sam čin pisanja intelektualni je rad, ali stvaranje opsežnog romana mnogo je bliže fizičkom radu. Dakako, nije riječ o dizanju teških utega, brzom trčanju ili skokovima u vis. Ljudi uglavnom vide površinsku stranu pisanja i o piscima razmišljaju kao o osobama koje se bave tihim, intelektualnim radom u miru svojih radnih soba. Ako

imate snage podignuti šalicu kave, već vjeruju da možete napisati roman. Ali kad to sami pokušaju, ubrzo otkriju da to nije tako lako i jednostavno kao što im se čini. Čitav taj proces - sjediti za stolom, naprezati se umno poput laserske zrake, zamišljati nešto na pustom obzoru, smišljati priču, izabrati prave riječi, jednu po jednu, održavati razvoj događaja - sve to zahtijeva mnogo veću energiju i mnogo više vremena nego što većina ljudi može uopće zamisliti. Možda čovjek ne mora izvoditi naporne tjelesne pokrete, ali zato se duboko u njemu zbiva težak, dinamičan rad. Naravno, svatko koristi glavu kad razmišlja. Ali, pisac se služi pripovjednim stilom i razmišlja čitavim svojim bićem i taj postupak zahtijeva od njega svu njegovu tjelesnu snagu, a često i veliko naprezanje.

Oni pisci koji su blagoslovljeni književnim talentom prolaze kroz taj proces gotovo nesvjesno, ne znajući za nj. Osobito ako su još mladi i prirodno daroviti, pisanje romana ne pada im teško. Lako se oslobađaju raznih zabluda i smetnji. Kad je čovjek mlad, njegovo tijelo je ispunjeno prirodnom vitalnošću. Moć koncentriranja i ustrajnost javljaju se kad god su mu potrebni i, što je još važnije, nikad se ne mora naprezati da bi do njih došao. Ako ste mladi i daroviti, kao da imate krila.

U većini slučajeva međutim, kako mladost prelazi u sredovječnost taj oblik energičnosti i čilosti gubi svoju prirodnu vitalnost i oštromnost. Nakon što doživite određene godine, stvari koje ste nekoć mogli učiniti bez i najmanjeg napora odjednom nisu više tako lake - baš kao što s godinama slabe brzina i okretnost bacača lopte u bejzbolu. Dakako, danas je moguće da ljudi koji stare utječu na sam proces starenja, pa i na slabljenje prirodnog talenta. Kao kad se mladi bacač brzih lopti u bejzbolu preobrazi u mudrog bacača koji se oslanja na iskustvo i promjenu ritma u bacanju lopti. Ali, u svemu postoji ograničenje, kao i konačni osjećaj gubitka.

Isto tako, pisci koji nisu blagoslovljeni velikim talentom - oni čiji je uspjeh jedva zamjetan - moraju svoju snagu i ustrajnost graditi na sasvim drugačiji način. Moraju se naviknuti da se bolje usredotoče na pisanje i da budu ustrajniji. Oni su donekle prisiljeni koristiti se upravo tim vrijednostima umjesto svojim talentom. Budu li u tome uistinu uspješni, možda će zbilja otkriti i stvarni, skriveni talent u sebi. Znoje se, lopatom kopajući duboku rupu pred sobom dok ne

otkriju izvor vode. Dakako, to je ono što zovemo sreća, ali ono što je omogućilo da se taj sretni slučaj ostvari bilo je silno vježbanje koje im dalo snagu da ustraju u kopanju. Pretpostavljam da su gotovo svi pisci zakašnjelog uspjeha prošli kroz vrlo sličan proces.

Istini za volju, na ovom svijetu postoje i ljudi (ali vrlo rijetki) koji su blagoslovljeni nevjerojatno velikim talentom koji se od rođenja do smrti nije ni najmanje smanjio, i čija su djela redovito vrhunska ostvarenja. Ta nekolicina sretnika imaju izvor koji nikad ne presušuje, bez obzira na to koliko ga obilno i rasipno koristili. U književnosti, to je ono nešto na čemu morate biti iznimno zahvalni. Teško je zamisliti povijest književnosti bez pisaca kao što su Shakespeare, Balzac i Dickens. Ali, ti velikani doista su grdosije, divovi, legendarni pisci. Golema većina pisaca koji ne mogu dosegnuti takve visine (ubrajajući i mene, naravno) moraju ono što im nedostaje nadoknaditi kako god znaju i umiju. Inače je nemoguće nastaviti pisati romane bilo kakve književne vrijednosti. Metode i postupci kojima se pisac služi da bi došao do određenih rezultata postaju dio njegove ličnosti, ono što čini njegovu svojstvenost.

Većinu onoga što znam o pisanju naučio sam zahvaljujući svakodnevnom trčanju. To su sasvim praktične, tjelesne lekcije. Dokle mogu forsirati samog sebe? Koliko odmora mi je potrebno, a koliko je pretjerano? Koliko daleko mogu otići, a još uvijek biti pun samopouzdanja i dosljednosti? Kada sve postaje prenapregnuto i odveć opterećujuće? Do koje mjere trebam biti svjestan vanjskog svijeta i do koje se točke trebam koncentrirati na svoj unutarnji sklad? Do koje mjere se smijem pouzdati u svoje sposobnosti i kada trebam početi sumnjati u samog sebe? Jedino što znam jest - da nisam postao trkač na duge staze upravo u vrijeme kad sam se počeo baviti pisanjem, sva moja djela bila bi sasvim drugačija. Ali, koliko drugačija? Teško mi je reći. Ali, mnogo bi toga ipak bilo drugačije.

U svakom slučaju, raduje me činjenica što sve ove godine nisam prestao trčati. Jer, ja volim romane koje sam napisao. Doista me zanima kakav će biti sljedeći roman koji ću napisati. Budući da sam pisac koji ima svoje nedostatke - nesavršena osoba koja živi nesavršen, manjkav život - činjenica što se još uvijek osjećam ovako, za mene predstavlja stvarno postignuće. Bilo bi pretjerivanje

nazvati ga čudom, ah doista se tako osjećam. A ako mi svakodnevno trčanje pomaže to postići, onda sam ponajviše zahvalan samom trčanju.

Ljudi ponekad podrugljivo gledaju one koji svakog dana trče, vjerujući da će baš takvi dulje živjeti. Ali, mislim da to nije razlog zbog kojeg većina ljudi trči. Koliko ja znam, većina trkača ne trči iz uvjerenja da će duže živjeti nego zato što žele živjeti zdravim životom. Ako želite ugodno provesti nailazeće godine, mnogo je pametnije živjeti ih s jasnim ciljevima i punim plućima nego u životnoj zbunjenosti, a ja vjerujem da u tome trčanje doista pomaže. Naprezati se do krajnjih granica vlastitih mogućnosti: to je bit trčanja, i prava je metafora života - kako za mene tako i za moje pisanje. Vjerujem da bi se mnogi trkači složili s mojim mišljenjem.

Odlazim na masažu u gimnastički centar blizu mojeg ureda u Tokiju. Onako kako me maser masira manje je masaža, a više pomoć pri opuštanju mišića i nogu kad ja to ne mogu učiniti. Zbog svakodnevnog treniranja moji mišići su odveć umorni i prenapregnuti, i ako ponekad ne dobijem tu vrstu masaže, mogao bih izgubiti kontrolu nad tijelom i to prije same utrke. Opteretiti svoje tijelo do krajnjih mogućnosti svakako je važno, ali ako ih prekoračite, možete dobiti neželjenu reakciju.

Zapravo osoba koja me masira mlada je sportska maserka, ali ima vrlo snažne i energične ruke. Način na koji me masira jako je - točnije bi bilo reći - *strašno* je bolan. Nakon polusatne masaže sve što je na meni, uključujući i donje rublje, sasvim je mokro od znoja. Uvijek se oduševi mojom tjelesnom kondicijom. „Vi doista opterećujete svoje mišiće do maksimuma. Sasvim su napeti. U većine ljudi već odavno bi došlo do puknuća. Baš sam zadivljena što se i dalje bavite trčanjem.”

Upozorava me da će se, nastavim li mišiće opterećivati više nego što mogu podnijeti, prije ili kasnije dogoditi ozljede. Vjerojatno ima pravo. Ali isto tako imam osjećaj, zapravo vrstu nadanja, da nema pravo, jer na isti način opterećujem svoje mišiće već godinama. Kad god se usredotočim na treniranje, moji mišići su napeti. Kad ujutro navučem tenisice za trčanje i izađem vani, noge su mi sasvim ukočene pa mi se čini da ne mogu prijeći ni nekoliko koraka. Polako

počnem zagrijavati noge gotovo se vukući cestom. Starija gospođa iz susjedstva hitro korača ulicom, ali čak ni nju ne uspijevam prestići. Ali što dulje trčim, mišići se postupno opuštaju i nakon dvadesetak minuta mogu normalno trčati. Polako povećavam brzinu. Nakon toga mogu trčati gotovo mehanički, bez ikakvih problema.

Drugim riječima, mojim mišićima potrebno je više vremena da se ugriju. U samom početku sporo reagiraju. Ali kad se dobro ugriju, mogu dugo i bez prekida trčati a da ne osjetim umor. Upravo takvi mišići odgovaraju za utrku na duge staze, a uopće nisu prikladni za kraće utrke. Dok bi se moji mišići zagrijali dovoljno da uopće mogu početi ozbiljnije trčati, kraća utrka već bi završila. Baš ništa ne znam o tehničko-medicinskim značajkama takvih mišića, ali pretpostavljam da je to nešto što je u velikoj mjeri prirodno. Isto tako, čini mi se da je takva vrsta mišića povezana s načinom na koji moj mozak reagira. Pitam se: upravlja li ljudskim mozgom tijelo, ili je sasvim suprotno? Uključuje li način na koji čovjek razmišlja i svjesno upravljanje tijelom?

Ili se možda i mozak i tijelo uzajamno dopunjuju i djeluju jedno na drugo? Vrlo dobro znam da pojedini ljudi imaju određene prirodne sklonosti, i bez obzira na to sviđa li se to dotičnoj osobi ili ne, od njih ne mogu pobjeći. Naravno, određene se sklonosti mogu donekle prilagoditi, ali se njihova bit ne može nikada promijeniti.

Isto vrijedi za moje srce. Moje bilo uglavnom pulsira ritmom od oko pedeset otkucaja u minuti, što je, koliko znam, prilično sporo. (Čuo sam da je u osvajačice zlatne medalje na Olimpijskim igrama u Sydneyu Naoko Takahashi bilo pulsiralo ritmom od jedva trideset otkucaja u minuti.) Ali poslije trčanja od tridesetak minuta kod mene se broj otkucaja poveća na oko sedamdeset otkucaja. Nakon dugog i brzog trčanja poveća se na oko stotinu otkucaja u minuti. Tako nekako ispada da je tek nakon završetka trčanja moje bilo na razini onog koje većina ljudi ima kad se odmara. To je također važna odlika tjelesne konstitucije trkača na duge staze. Nakon što sam se počeo baviti trčanjem, bilo je u tijeku odmaranja također pulsiralo znatno sporije. Zapravo želim kazati kako je moje srce uskladilo otkucaje kako bi se prilagodilo funkciji trčanja na duge staze. Da su otkucaji mojeg srca bili ubrzani u stanju odmaranja, znatno bi se povećali za vrijeme trčanja i vjerojatno bi mi pozlilo ili bih čak bio životno

ugrožen. Kad sam u Americi i neka bolničarka provjerava moje bilo, svaka mi kaže: „Ah, vi ste sigurno trkač!” Pretpostavljam da većina trkača na velike udaljenosti, a koji već godinama trče, imaju slično iskustvo. Kad usred ljeta naiđete na trkače, lako je raspoznati početnike od veterana. Oni koji su zadihani pripadaju početnicima; oni drugi, smirenog i odmjerenog daha, veteranima. Njihovo srce, dok usredotočeno trče, polako otkucava vrijeme. Kad se mimoidemo na ulici, osluškujemo jedan drugome ritam disanja i pokušavamo osjetiti ritam kojim srce radi. To me u mnogome podsjeća na dva pisca koji jedan drugome osluškuju stil i dikciju.

I tako, moji mišići upravo su dobrano napeti, a sve napornije vježbanje ne čini ih pokretnijima. Sada sam na maksimumu treniranja, ali čak i tako su neuobičajeno prenapregnuti. Ponekad moram jednom ili dvaput udariti šakom u jednu i drugu nogu ne bih li ih malo opustio. (Da, to jako boli.) Moji mišići mogu biti uporniji čak i od mene. Oni dobro slijede moje namjere, izdržljivi su i na izvjestan način sve su bolji. Ali, nikad nisu spremni na kompromis. I nikad ne odustaju. Ovo je moje tijelo sa svim njegovim ograničenostima i hirovitostima. Baš kao što je moje lice samo moje, sve i ako mi se ne sviđa, nemam drugo pa se moram zadovoljiti njime. Što sam stariji, to lakše prihvaćam takve stvari. Otvorite hladnjak i možete skuhati ukusan, zapravo jako ukusan i vrlo domišljat obrok od ostataka koje ondje imate. Sve što imate u hladnjaku jesu jedna jabuka, jedan luk, komad sira i nekoliko jaja. Ali, ne očajavajte. Snađite se s onim što vam je pri ruci. To je jedna od boljih stvari u procesu starenja.

Već neko vrijeme opet trčim ulicama Tokija, koje su u rujnu prepune ljudi. Zaostala vrelina ljeta u gradu posebna je priča. Trčim tiho, čitavo tijelo mi je znojno. Mogu čak osjetiti kako kapa na mojoj glavi postupno postaje sve vlažnija. Znoj je dio moje jasne sjene dok kaplje na tlo. Kapljice znoja padaju na pločnik koji ih istog trena upije.

Bez obzira na to kamo se uputili, izrazi na licima trkača na velike udaljenosti uvijek su isti. Svi izgledaju kao da o nečemu razmišljaju dok trče. Pri tome, možda baš ni o čemu ne razmišljaju, ali izgledaju kao da napeto razmišljaju. Zadivljujuće je što svi trče po ovakvoj vrućini. Ali, kad bolje razmislim, to i ja činim.

Dok trčim stazom oko kompleksa Jingu Gaiena, javlja mi se žena pokraj koje prolazim. Ispostavlja se da je čitateljica mojih knjiga. To se ne događa jako često, ali kadikad se ipak dogodi. Zastajem i malo porazgovaramo. „Čitam vaše romane već više od dvadeset godina”, objašnjava mi. Počela ih je čitati kao tinejdžerica, a sada je u kasnim tridesetima. „Hvala vam”, odgovaram joj. Oboje se osmjeujemo, rukujemo i pozdravljamo. Bojim se da mi je ruka bila jako znojna. Nastavljam trčati, a ona odlazi prema svojem odredištu. Ja nastavljam trčati prema svojem odredištu. A koje je to? Naravno, New York.

5. 3. listopada 2005. • Cambridge, Massachusetts

SVE I DA SAM U ONO VRIJEME IMAO KONJSKI REP

U širem gradskom području Bostona svakog ljeta naiđe nekoliko nepodnošljivo vrućih dana, pa psujete i proklinjete sve oko sebe. Naravno, preživite li to, ostatak ljeta nije tako loš. Bogatuni pobjegnu od vreline u Vermont ili Cape Cod, pa grad opusti i čovjek se osjeća barem malo lagodnije. Veliki drvored koji je davno zasađen duž šetališta uz rijeku Charles tvori ugodnu hladovinu, a studenti s Harvarda i Sveučilišta u Bostonu uporno vježbaju za regatu na ljeskavoj rijeci. Mlade djevojke u kratkim hlačicama sunčaju se ležeći na golemim ručnicima i slušaju glazbu s iPodova ili walkmana. Kombi preuređen u pokretnu slastičarnicu zaustavi se na određenom mjestu, a vlasnik otvori prozor i počne prodavati sladolede i slastice. Neki tip na gitari svira staru pjesmu Neila Younga, dugodlaki pas zalučeno trči za frizbijem. Psihijatar simpatizer Demokratske stranke (ako i nije tako, zamišljam da jest) vozi tamnocrveni Saab kabriolet cestom uz rijeku.

Osobita jesen u Novoj Engleskoj - kratka i ljupka, gotovo stidljivo ispunja sve kraće dane. Malo-pomalo bujno zelenilo koje nas

okružuje poprima žutosmeđe nijanse. Kad umjesto kratkih hlača za trčanje moram početi odijevati trenirku, otpalo lišće već se kovitla nošeno vjetrom a brojni žirevi padaju po asfaltnim stazama odjekujući tupim, gotovo suhim zvukom. Marljive vjeverice veselo trče uokolo skupljajući hranu koja će im potrajati preko zime.

Nakon što Halloween prođe, poput kakvog sposobnog i nemilosrdnog poreznika stiže zima. Prije nego što toga postanem svjestan, rijeku prekriva debeo led i čamci su odneseni u spremišta. Ako mu se prohtije, čovjek može lako prijeći s jedne strane rijeke na drugu. Drveće je ogoljeno i njihove tanke grane njišu se i dodiruju na vjetru, proizvodeći zvukove poput starih, suhих kostiju. Tu i tamo, visoko u deblima, čovjek može uočiti vjeveričja gnijezda. Mora da spavaju dubokim snom u svojim skrovištima. Jata gusaka dolijeću iz Kanade, podsjećajući me da je sjevernije odavde još mnogo hladnije. Vjetar što puše preko rijeke hladan je i oštar poput tek izbrušena sječiva. Dani su sve kraći, oblaci sve gušći.

Mi trkači sada nosimo rukavice, vunene kape navučene su nam sve do ušiju, a poneki od nas koriste i higijenske maske za disanje. Ipak, vrhovi prstiju i ušiju uvijek su nam hladni. Nije u pitanju samo hladni vjetar, da je tako još bi bilo dobro. Ako je čovjek uvjeren da se s nečim može izboriti, onda mu je mnogo lakše. Ali, najgore je kad naiđe snježna oluja. Snijeg što je napadao preko noći zaledi se u golemu sklisku ledenu površinu, pa se po takvim stazama gotovo ne može trčati. Zato smo mi trkači primorani odustati od svakodnevnog trčanja i da bismo ostali u formi, odlazimo plivati na zatvorene bazene, vozimo one besmislene neljudske stacionarne bicikle i čekamo proljeće.

Kao što već znate, rijeka o kojoj pišem zove se Charles. Mnogi ljudi vole povremeno boraviti uz rijeku. Jedni odlaze na dugo pješaćenje, izvode psa u šetnju, voze bicikl ili se bave rekreativnim trčanjem, a drugi uživaju u utrkivanju na koturaljkama ili na daskama s koturaljkama. (Koliko je taj oblik zabave uistinu zabavan, uopće ne mogu dokučiti.) Kao da su privučeni magnetom, ljudi se okupljaju duž obala rijeke.

Gledati u takvo obilje vode i to svakoga dana vjerojatno je bitno za ljudska bića. Ovo, *za ljudska bića*, vjerojatno je pretjerano i uopćeno - ali znam da je strašno bitno jednoj osobi: meni. Ako prođe neko

vrijeme da ne vidim vodu, imam osjećaj da duboko u meni nešto presušuje. Vjerojatno je taj osjećaj sličan onome koji ima ljubitelj glazbe kad je zbog nekog razloga duže odvojen od glazbe. Činjenica što sam odrastao pokraj mora vjerojatno ima neke veze s time.

Površina vode mijenja se svakodnevno; njena boja, oblici valova, brzina struje. Svako godišnje doba donosi izrazite promjene kako biljkama tako i životinjama koje žive u blizini rijeke. Oblaci kojekakvih oblika pojave se i nestanu, a površina rijeke, osvjetljena suncem, odražava te bijele oblike onako kako se pojave i nestanu, ponekad vrlo vjerno, ponekad sasvim izobličeno. Kad god je u pitanju promjena godišnjih doba, smjer vjetra mijenja se kao da je netko pritisnuo električni prekidač. Zanimljivo je što trkači osjećaju svaku, makar i najmanju promjenu godišnjih doba, i to na vlastitoj koži, čak i način na koji vjetar puše i kakav miris donosi. Duboko sam svjestan da usred svega toga predstavljam sićušnu mrvu u golemom mozaiku prirode. Ja sam lako zamjenjiva prirodna pojava, poput vode koja teče ispod mosta i otječe u more.

U ožujku se golemi nanosi snijega napokon počnu topiti i nakon bljuzgavice koja redovito uslijedi nakon što snijeg okopni i sve se osuši - upravo u vrijeme kad ljudi počnu odlagati teške zimske kapute i ponovno se pojavljivati duž Charlesa gdje će krajem travnja procvjetati trešnja - počinjem se osjećati kao da sam izašao na pozornicu na kojoj je dekor već sasvim postavljen, jer, Bostonski maraton se bliži.

Nažalost, sada je tek početak listopada. Već je poprilično hladno za trčanje u majici bez rukava, ali i prerano za trenirku dugih rukava. Još mjesec i koji dan, pa ću sudjelovati u Newyorškom maratonu. Upravo je vrijeme da smanjim količinu pretrčanih kilometara i oslobodim se umora koji sve češće osjećam. Pravi je trenutak da počnem smanjivati napore. Bez obzira na to koliko od današnjeg dana idućih dana pretrčao, to mi neće pomoći u samoj utrci. Zapravo, može smanjiti moje šanse. Gledajući u malu bilježnicu u koju zapisujem misli o trčanju, čini mi se da sam se ipak dobro pripremio za taj maraton:

lipanj: 250 km

srpanj: 300 km
kolovoz: 350 km
rujan: 300 km

Sve skupa izgleda prilično dobro. Tjedni prosjek pretrčanih kilometara u lipnju iznosi 62,5, u srpnju 75, u kolovozu 87,5 i u rujnu 75 km. Očekujem da će krajnji broj pretrčanih kilometara u listopadu biti jednak onome iz lipnja, otprilike 250 km.

Kupio sam i nove Mizuno tenisice za trčanje. U golemoj trgovini sportske odjeće u Cambridgeu isprobao sam bezbroj raznih modela, ali opet sam kupio isti model Mizuno tenisica u kakvima već dugo trčim. Prije svega, lake su, a i jastučići nad potplatima donekle su čvrsti i otporni. Ali, kao i uvijek, treba proći izvjesno vrijeme da se noge naviknu na njih. Sviđa mi se što taj model tenisica nema nikakve nepotrebne „modne” dodatke. To je moj osobni izbor. Jednostavno mi se sviđaju te i takve tenisice, ništa više. Svaka osoba ima svoj vlastiti stil. Onog trena kad sam počeo razgovarati s prodavačem koji mi je prodao Mizuno tenisice, priznao mi je: „Istina je, taj model tenisica izgleda sasvim obično i ne izdvaja se ni po čemu osim po vrhunskoj kvaliteti, ali što se tiče općeg izgleda, baš i nije jako dobro prihvaćen.” Posve mi je jasno što mi je želio reći. Te tenisice nemaju na sebi ništa otkaćeno, čak ni osobit stil koji bi se trebao mijenjati iz godine u godinu, čak nisu atraktivne. Za prosječnog kupca te tenisice nemaju gotovo ništa privlačno. (Drugim riječima, u svijetu obuće tj. tenisica predstavljaju pandan jednom običnom Subaru automobilu.) Ali gumeni potplati na tim tenisicama jako su dobro izrađeni i kad trčim osjećam odličnu stabilnost i potrebno trenje. Prema mojem mišljenju, zapravo, prema mojem iskustvu, sjajne su za udaljenost koja se trči u maratonu. Dakako, kvaliteta tenisica posljednjih nekoliko godina izrazito se popravila, pa između tenisica koje imaju otprilike istu cijenu, bez obzira na marku proizvođača, nema nekih velikih razlika. Ali, pojedini trkači pronalaze bitne, male detalje u nekima od njih i u njima uvijek traže određenu vrstu psihološkog pouzdanja.

S obzirom na to da je ostalo još jedva mjesec dana do maratona koji toliko željno iščekujem, upravo počinjem trčati u tim novim tenisicama.

Nakon svih tih treninga i pretrčanih kilometara silan umor nakupio se u meni i čini mi se da ne mogu trčati onako brzo kao prije mjesec dana. Sada samo trčkaram uz rijeku Charles dok djevojke za koje mi se čini da su brucošice s Harvarda, trče dvaput brže od mene. Većina tih djevojaka onižeg je rasta, vrlo su mršave, na sebi nose trenirke boje trule višnje sa znakom Sveučilišta u Harvardu, imaju plavu dugu kosu svezanu u konjski rep, koriste nove modele iPoda, i trče nevjerojatno brzo. Čovjek može jako lako osjetiti agresivnost koja izbija iz njih. Očito su se, na razne načine, već naučile pobjeđivati ljude, ali se još nisu naviknule na činjenicu da i njih netko može pobijediti. Sve izgledaju jako pametno, zdravo, zgodne su i, joj, vrlo ozbiljne, štoviše, prepune samopouzdanja. Promatrajući njihove izdužene korake i snažne zamahe, čovjek može lako zaključiti da su tipične trkačice na srednje udaljenosti, sasvim nenaviknute na utrke na velike udaljenosti. Mentalno su mnogo sposobnije za kratke utrke pri velikoj brzini.

U usporedbi s njima ja sam već odavno naučio biti gubitnik. Postoji bezbroj stvari na ovome svijetu za koje nisam sposoban, a i ne razumijem ih valjano, uz mnoštvo suparnika koji me lako mogu pobijediti. Ne želim o tome govoriti, ali većina tih djevojaka vjerojatno ne zna onoliko koliko ja znam o boli. Naravno, možda još nema potrebe da o tome znaju koliko ja znam. Ove slučajne misli jave mi se dok promatram njihove prkosne konjske repove kako se njišu, uz više nego agresivne korake trčanja. Držeći se usporenog, gotovo ležernog ritma, nastavljam trčati uz rijeku Charles.

Jesam li ikada, za cijeloga života, imao toliko, poput svjetlosti lakih dana kao što ih one imaju? Možda svega nekoliko. Ali, sve i da sam tada imao kosu spletenu u dugi konjski rep, sumnjam da bi se moj rep tako pobjedonosno njihao kao njihovi. A moje noge ne bi tako lakonogo i hitro trčale kao njihove. Ništa bolje nisam mogao ni očekivati. Ipak, te su djevojke brucošice na jednom jedinom Harvardu.

Doista je zanimljivo promatrati te jako lijepe djevojke dok trče. Dok ih tako promatram, sasvim jednostavna misao mi padne na pamet: jedna generacija smjenjuje drugu. Gotovo sve stvari na ovome svijetu tako funkcioniraju, pa se ne osjećam loše kad me prestignu.

Te djevojke imaju svoj ritam, svoj osjećaj za vrijeme, ili će prije biti, za prolaznost vremena. Isto tako, ja se držim svoga ritma, svoga osjećaja za vrijeme. Ta dva načina gledanja na stvari sasvim su suprotna, ali tako i treba.

Dok rano ujutro trčim uz rijeku Charles često sretnem iste ljude. Jedna od njih je oniža Indijka koja u to vrijeme izlazi u šetnju. Pretpostavljam da joj je oko šezdeset godina, vrlo je vitka, ima jako otmjene pokrete i uvijek je besprijekorno odjevena. Čudno - ali možda uopće nije toliko čudno - svakog dana na sebi ima sasvim drugačiju odjeću. Jednom je na sebi imala jako elegantan sari, drugi put savim komotan gornji dio trenirke s imenom određenog fakulteta. Ako me pamćenje dobro služi, nikad je nisam vidio dva puta u istoj odjeći. Dok svakog jutra trčim, jedno od malih zadovoljstava koje uistinu osjećam jest da vidim što će imati na sebi.

Još jedna osoba koju svakog dana sretnem krupni je stari bijelac koji žustro hoda s velikom crnom longetom na desnoj nozi. Možda to nosi zbog neke ozbiljne ozljede. Tu istu crnu longetu, koliko se mogu sjetiti, ima već četiri mjeseca. Što li mu je to bilo s nogom? Što god bilo, ne usporava ga, i hoda jako brzim ritmom. Sluša glazbu na neke goleme slušalice i nijemo i hitro korača stazom uz rijeku.

Trčeći jučer slušao sam album Rolling Stonesa *Beggars Banquet*. Onaj veseli refren „huu, huu” u pjesmi *Sympathy for the Devil* savršena je pratnja tijekom trčanja. Dan prije slušao sam album *Reptile* Erica Claptona. Volim te albume. Ima u njima nešto što me jako privlači, i nikad se ne umorim od toga što ih često slušam - osobito album *Reptile*. Ništa se ne može usporediti sa slušanjem albuma *Reptile* za vedrog, hladnog jutarnjeg trčanja. Taj album nije pretjerano sirov, a ni odveć dotjeran. Ima vrlo ujednačen ritam i sasvim prirodnu melodičnost. Moj mozak lako se opusti uz takvu glazbu, a noge poslušno prate ritam. Ponekad, istina ne tako često, uz glazbu koju slušam na slušalice, začujem glas upozorenja: „Lijeva strana!” Tren kasnije s moje lijeve strane projuri biciklist.

* * *

Upravo dok trčim kojekakve misli o književnosti padnu mi na pamet. Ponekad mi ljudi postave ovakvo pitanje: „Poštovani gospodine

Murakami, vi živite veoma zdravim životom, ne mislite li da jednog dana nećete uopće više moći pisati?” Kad sam u inozemstvu takva pitanja su rijetkost, ali kad sam u domovini, mnogi Japanci misle da je pisanje romana prilično nezdravo zanimanje, da su romanopisci izopačene osobe i da u dobroj mjeri žive nezdravim i opasnim životom kako bi mogli pisati o tome što su doživjeli. Naravno, postoji široko rasprostranjeno mišljenje da se pisac koji živi nezdravim i opasnim životom udaljava od svakidašnjeg, beskrajno dosadnog života kako bi mogao dosegnuti umjetničku čistoću kakva mu je potrebna za stvaranje. Takav način razmišljanja već neko vrijeme prevladava. U filmovima i tv dramama odavno se koriste takvim banalnostima - ili, da barem kažem koju dobru riječ - na takav način opisuju lik umjetnika.

Uglavnom se slažem s razmišljanjem da je pisanje romana jako nezdrava ljudska djelatnost. Mi pisci, kad se odlučimo pisati roman, kad počnemo razmišljati o radnji koja se provlači kroza nj, bez obzira na to je li to ili nije vrsta otrova koji se krije negdje duboko u čovječanstvu, on ipak izbije na površinu. Svaki pisac mora se suočiti s tim otrovom i, svjestan opće opasnosti, svaki pisac mora za sebe pronaći način na koji će se izboriti s time, jer inače njegova kreativnost neće nikada izbiti na vidjelo. (Molim vas da me ispričate zbog ove čudne ali očite analogije: kod ribe koju u Japanu zovemo *fugu*, najslasniji dio nalazi se uz žlijezdu koja luči otrov - otprilike o nečemu sličnom i ja ovdje pišem.) Bez obzira na to kako to mogli tumačiti, ipak je to nezdrava djelatnost.

Zato umjetnička aktivnost još od samog početka u sebi sadrži i dijelove koji su nezdravi i asocijalni. Ja u to uopće ne sumnjam. Upravo među piscima i drugim umjetnicima ima priličan broj onih čiji su životi dekadentni ili koji se ponašaju asocijalno. Zapravo, želim izjaviti da ne poričem istinu.

Oni među nama koji se nadaju da će se još dugo baviti pisanjem moraju razviti svojevrsan osobni obrambeni sustav kojim se mogu oduprijeti opasnim (i katkada čak smrtonosnim) otrovima koji su se zadržali u nama. Ako u tome uspijemo, možemo se mnogo djelotvornije suprotstaviti još opasnijim otrovima. Drugim riječima: možemo stvoriti mnogo snažniju, dojmljiviju prozu. U tom slučaju, čovjek mora imati silnu snagu kako bi stvorio obrambeni sustav i

uspio ga održati za duže vrijeme. Tu i takvu energiju čovjek mora negdje pronaći, gdje li drugdje nego u svojoj psihofizičkoj kondiciji?

Molim vas, nemojte me razumjeti pogrešno. Ne želim tvrditi da je način na koji ja pišem jedini ispravan put koji bi pisci trebali slijediti. Baš kao što u književnosti postoji mnoštvo žanrova i podžanrova, tako postoji i mnoštvo raznolikih pisaca, a svaki od njih ima svoj pogled na svijet. Ono o čemu pišu razlikuje se, i ciljevi su im sasvim drugačiji. Dakle, nije istina da za prozaika postoji samo jedna mogućnost. Valjda je to u današnje vrijeme svakome jasno. Ali, iskreno govoreći, želim li napisati opsežno i vrijedno djelo moram dati sve od sebe da u tome uspijem. Iskreno vjerujem da je to vrijedno mogeg truda, ili, ako vam se više sviđa ovako: vjerujem kako je bolje da barem pokušam nego da ništa ne učinim. Ovo je već prilično trivijalno, ali izreka kaže: ako je nešto vrijedno truda, onda vrijedi dati cijeloga sebe. Ili, u nekim slučajevima, više od cijeloga sebe.

Želiti li se baviti nečim nezdravim kao što je to književnost, čovjek mora biti što je moguće zdraviji. To je moja životna izreka. Drugim riječima, nezdravoj duši potrebno je zdravo tijelo. Možda će vam se učiniti paradoksalnim, ali to je nešto što duboko osjećam još otkad sam se počeo profesionalno baviti pisanjem. Zdravo i nezdravo ne nalaze se uvijek na suprotnim stranama. Te dvije mogućnosti nisu u proturječnosti nego se mnogo prije nadopunjuju, a u nekim slučajevima čak djeluju zajednički. Dakako, mnogi ljudi koji žive zdravim životom razmišljaju jedino o što boljem zdravlju, a oni koji žive nezdravim životom razmišljaju jedino o tome. Ali, ako čovjek slijedi takav jednostrani pogled na stvari, život mu neće biti osobito plodan.

Neki pisci koji su u mladosti napisali divna, zanimljiva, uvjerljiva djela, kad dosegnu određene godine počnu osjećati velik umor. Izraz *književno potrošeni* sasvim je primjenjiv na njih. Njihova kasnija djela mogu i dalje biti zanimljiva, a njihova nemoć može im čak dati dodatnu vrijednost, ali sasvim je očito da kreativna snaga tih pisaca slabi. Vjerujem da se to događa zbog toga što se njihova tjelesna snaga ne može izboriti s toksinom koji ih truže. Sposobnost organizma koja je sve do određenog dana mogla pružiti otpor i svladati taj otrov odjednom je počela slabjeti, a njihov obrambeni

sustav sve je slabiji. Kad se to dogodi, pisac teško može biti i dalje intuitivno kreativan. Popustila je ravnoteža između bujne mašte i tjelesnih sposobnosti koja je održavala njegovu kreativnost. Piscu ne preostaje drugo nego poslužiti se tehnikama i metodama kojima se tijekom vremena služio upotrijebivši preostalu snagu kako bi stvorio nešto što podsjeća na književno djelo - ali takva djela gotovo redovito ostaju tek pokušaj. U takvoj se situaciji neki pisci ubiju, a drugi jednostavno odustanu od pisanja i odluče baviti se nečim drugim.

Ako je ikako moguće, volio bih izbjeći takvu književnu potrošenost. Moja vizija književnosti mnogo je spontanija i povezanija, zapravo to je književnost iz koje snažno izbija prirodna, pozitivna životna snaga. Za mene, pisanje romana slično je usponu na strmu planinu, tegobno napredovanje uz oštru liticu, dosegnavši vrh nakon dugog i mukotrpnog penjanja. Čovjek ili uspije nadvladati svoje ograničenosti ili ne uspije, nema trećeg. To uvijek imam na umu dok pišem.

Suvišno je napominjati, jednog dana počeo će popuštanje. S vremenom se neizbježno dogode tjelesne promjene. Prije ili poslije tijelo je poraženo i raspada se. Kad dođe do tjelesnog propadanja, i duh (sudeći po svemu) jednako nestaje. Duboko sam svjestan toga. Međutim, trudim se odgoditi, koliko god je moguće, onaj tren kad će moja životna vitalnost biti poražena i tijelom zavladatai otrovi. To je moj cilj kao pisca. Osim toga, u ovom trenutku nemam vremena za dokolicu. Upravo zbog toga čak i vrlo izdržljivi ljudi kažu za mene: „Ma taj nije umjetnik.” Dok ja nastavljam trčati.

Šestog listopada trebam održati predavanje na Institutu tehnologije,⁴ i s obzirom na to da će vjerojatno biti prisutno mnogo ljudi, trčeći danas vježbao sam govor koji trebam održati (naravno, ne glasno). Kad se bavim takvim stvarima, ne slušam glazbu. Jedino ustrajno šapućem na engleskom.

Kad sam u Japanu veoma rijetko nastupam pred publikom. Uopće ne držim predavanja. Ipak, u Sjedinjenim Državama održao sam prilično mnogo predavanja na engleskom jeziku i nadam se da ću, ako se ukaže prilika, tako i nastaviti. Čudno, ali mnogo se lagodnije osjećam ako govorim osrednjim engleskim nego tečnim japanskim jezikom. Mislim da je to zbog toga što kad moram krajnje ozbiljno

govoriti o nečemu na japanskom, imam dojam da ću se izgubiti u moru riječi. Postoji beskrajn broj mogućnosti i varijanti kako se mogu izraziti na japanskom. Naime, ja i japanski u vrlo smu prisnom odnosu. Zato, ako trebam govoriti pred velikim brojem nepoznatih ljudi, zbunim se i osjećam se nelagodno kad izgovorim čitavu bujicu riječi.

Kad je u pitanju japanski jezik, želim što više i duže sjediti osamljen za stolom i pisati. Na domaćem terenu mogu se uspješno baviti riječima i njihovi međusobnim vezama, i to onako kako želim, oblikujući ih u određeni tekst. Uostalom, to mi je posao. Ali, kad pokušam javno govoriti o stvarima za koje sam siguran da sam ih točno utvrdio, osjećam da se u mojem govoru nešto važno izgubilo. Jer ja sam osoba koja se ne može tako lako pomiriti s takvim zbunjujućim gubitkom.

Kad se već odlučim prihvatiti i održati predavanje na stranom jeziku, moje lingvističke sposobnosti prilično su ograničene: premda veoma volim čitati knjige na engleskom, govorenje na engleskom nije mi jača strana. Ali, zbog toga se osjećam mnogo lagodnije dok držim predavanje. Dovoljno je da pomislim: *to je strani jezik, što ti tu možeš?* To mi je bilo veoma zanimljivo otkriće. Naravno, treba mi vremena da se pripremim. Prije nego što izađem na podij moram upamtiti govor od četrdesetak minuta na engleskom. Ako samo čitate napisani tekst, publici sve djeluje beživotno i nezanimljivo. Moram izabrati riječi koje mi je lako izgovoriti kako bi me prisutni mogli razumjeti; isto tako, ne smijem ih zaboraviti nasmijati kako bi se mogli opustiti. Onima koji doista slušaju ono što govorim moram nekako pokazati tko sam. Čak i ako moje predavanje traje manje od sat vremena, moram pridobiti publiku ako želim da me s pozornošću sluša. A da bih u tome uspio svoj govor moram ponoviti bezbroj puta, a za to je potreban velik trud. Ali, to je i vrsta nagrade koja dolazi s novim izazovom.

Trčanje je sjajna aktivnost tijekom koje se trudim zapamtiti govor. Gotovo nesvjesno trčim, redajući riječi u glavi. Odmjeravam ritam rečenica, način na koji će zvučati. Dok tako razmišljam i smišljam mogu trčati na velike udaljenosti, držeći se prirodnog ritma koji me ne umara. Ponekad, dok u glavi vježbam govor, uhvatim se kako

izvodim razne pokrete i grimase, a ljudi koji dolaze iz suprotnog smjera gledaju me čudnim pogledima.

* * *

Dok sam danas trčao ugledao sam punašnu kanadsku gusku kako leži mrtva na obali rijeke Charlesa. I jednu mrtvu vjevericu što je ležala pokraj stabla. Obje lešine izgledale su kao da su u dubokom snu, ali bile su mrtve. Izrazi su im bili smireni kao da su mirno prihvatile kraj života, kao da su napokon doživjele punu slobodu. U blizini spremišta za čamce uz samu rijeku sreo sam beskućnika koji je na sebi imao nekoliko komada prljave odjeće. Gurao je kolica za kupnju i glasno izvikivao: „America the Beautiful”. Je li uistinu to mislio ili je tek bio ironičan, nisam mogao zaključiti.

U svakom slučaju, ušli smo u listopad. Prije nego što toga budem svjestan, i ovaj mjesec će proći. A ružno godišnje doba tek što nije stiglo.

6. 23. lipnja 1996. • Jezero Saroma, Hokkaido

NITKO NIJE UDARIO ŠAKOM O STOL NITKO NIJE RAZBIO ČAŠU

Jeste li ikad pretrčali stotinu kilometara u jednom jedinom danu? Golema većina ljudi diljem svijeta (oni koji su zdravi, usuđujem se reći) nikad nije doživjela takvo iskustvo. Nijedna normalna osoba ne bi učinila nešto toliko ludo i odvažno. Ali ja jesam, jednom. Uspio sam istrčati utrku koja je trajala od jutra do večeri, punih 100 km. Kao što možete zamisliti, bilo je iscrpljujuće i poslije toga sam se zarekao da nikad više neću trčati. Ni sad ne vjerujem da ću to ikad više pokušati, ali nikad se ne zna što budućnost donosi. Možda ću jednog dana, zaboravivši lekciju koju sam naučio, prihvatiti izazov da

ponovno trčim neku sličnu ili jednako dugu utrku. Čovjek mora biti strpljiv da bi doznao što sutrašnji dan donosi.

U svakom slučaju, ako se sada osvrnem na tu utrku, jasno mi je da mi je, kao trkaču, silno mnogo značila. Ni danas mi nije sasvim jasno kakvo bi značenje moglo imati tih pretrčanih 100 km, ali kao vrsta postupka koji se razlikuje od normalnog, svakodnevnog, čovjek bi očekivao da donosi svojevrsan osjećaj samopouzdanja i samospoznaje. Zapravo, takav postupak trebao bi vam pružiti nekoliko novih podataka o tome tko ste. Krajnji rezultat trebala bi biti promjena pogleda na vlastiti život, njegove boje i oblike. Više-manje to se i meni dogodilo i doista sam se promijenio.

Ovo što slijedi tekst je zasnovan na bilješkama koje sam zapisao nekoliko dana nakon te utrke kako ne bih zaboravio detalje. Čitajući ove zabilješke poslije deset godina, sve misli i svi osjećaji koje sam tog dana doživio vratili su mi se sasvim jasno. Vjerujem da ćete, kad pročitate ovaj tekst, dobiti jasnu sliku kakve mi je uspomene ta tegobna utrka ostavila, kako one radosne tako i one prilično mučne. Ali, možda uopće nećete shvatiti što sam svime što slijedi želio kazati.

Ta utrka od stotinu kilometara događa se svake godine u lipnju, na jezeru Saromi, otok Hokkaido. U ostalim dijelovima Japana u to vrijeme vlada kišno razdoblje, ali otok Hokkaido nalazi se mnogo sjevernije. Rano ljetno na Hokkaidu veoma je ugodno, premda na najsjevernijem dijelu otoka, gdje se nalazi jezero Saroma, čak se ni usred ljeta ne osjeća ljetna toplina. Rano ujutro kad utrka započne još je jako hladno i svaki trkač mora se toplo odjenuti. Kako dan odmiče postupno se i temperatura penje, a trkači, nalik na kukce koji prolaze kroz preobrazbu, malo-pomalo svlače džempere i debele majice. Premda sam na rukama zadržao rukavice, pred kraj utrke skinuo sam sve sa sebe i ostao u majici bez rukava zbog čega sam se ubrzo počeo tresti od hladnoće. Da je kojim slučajem padala kiša bio bih se uistinu smrznuo, na sreću iz posve oblačnog neba nije pala ni kap kiše.

Trkači sve vrijeme trče oko obale jezera Sarome koje gleda prema Ohotskom moru. Čak i onaj prvi (možda i jedini) put kad trčite oko Sarome lako shvatite koliko je to jezero veliko. Utrka počinje iz grada

Yuubetsua, koji se nalazi na zapadnoj obali, a krajnji cilj je mjesto Tokorocho (koje su iznenada, ne znam zašto, preimenovali u Kitami) na istočnoj strani. Posljednji dio staze prolazi kroz Nacionalni park Wakku, gdje se nalazi stoljetni botanički vrt koji se proteže dugim i uskim obalnim područjem koje gleda na more. Za vrijeme utrke - ako si to kao trkač možete priuštiti, pogled na okolinu je nezaboravan. Začudo, dok utrka traje prometna policija ne kontrolira promet jer je broj automobila na toj cesti zanemariv, a isto tako i broj gledatelja. Krave opušteno pasu travu uz cestu. Naravno, njih trkači uopće ne zanimaju. Njih jedino zanima sočna zelena trava koju pasu i preživaju glava pognutih do tla. Osim toga, trkači trče i nisu opušteni kao što su krave. Nakon četrdesetog kilometra, otprilike na svakih deset kilometara postavljeno je kontrolno mjesto i ako u određenom vremenskom razmaku ne uspijete proći pokraj svakog kontrolnog mjesta, automatski ste isključeni iz utrke. Vrlo su strogi po tom pitanju i svake godine mnogi trkači budu diskvalificirani. Nakon dugog i zamornog putovanja do najsjevernijeg dijela japanskog teritorija, i to samo da bih sudjelovao u utrci oko jezera Sarome, svakako ne želim biti diskvalificiran usred utrke. U svakom slučaju, odlučan sam trčati brže od zadanog prolaznog vremena.

Ta je utrka najstariji i najznačajniji ultramaraton u Japanu, a čitav događaj organiziraju i sjajno vode ljudi koji ovdje žive. Doista je zadovoljstvo sudjelovati u tom trkačkom događaju.

Nema mnogo toga o čemu bih mogao pisati o prvom dijelu utrke, sve do mjesta za odmor na pedeset i petom kilometru. Trčim neumorno i tiho. Ne osjećam neku veliku razliku prema uobičajenom ranonedjeljnom trčanju. Izračunao sam da ću, uspijem li održati ritam od oko šest minuta po kilometru, uspjeti završiti utrku za oko deset sati. Pridodavši vrijeme za odmor i okrepu, ponadao sam se da ću čitavu utrku završiti za manje od jedanaest sati (kasnije sam otkrio da sam bio pretjerano optimističan).

Na četrdeset i drugom kilometru trkači nailaze na znak na kojem šturo piše: „Udaljenost maratona”. Ima čak i bijela crta na asfaltu koja označava točno mjesto. Na pretjerujem kad kažem da sam osjetio drhtavicu koja je prostrujila čitavim mojim tijelom onog trena kad sam pretrčao preko te crte, jer to je bio prvi put da trčim

udaljenost veću od maratona. Za mene je to bilo nešto poput Gibraltarskog tjesnaca iza kojeg se širilo nepoznato more. Što me ondje čekalo, kakva su nepoznata stvorenja ondje živjela, nisam imao pojma. Na svoj način osjećao sam svojevrsan strah kakav su vjerojatno osjećali moreplovci u antičko doba.

Nakon što sam prošao to mjesto i dok sam se približavao pedesetom kilometru, osjetio sam blagu tjelesnu promjenu, kao da su se mišići u mojim nogama počeli stezati. Istodobno sam počeo osjećati glad i žed. Još prije utrke bio sam odlučio da ću na svakom mjestu za odmor popiti nekoliko gutljaja vode, bez obzira na to hoću li biti žedan, ali čak i tako, poput zlosretne sudbine, poput crnog srca noćne kraljice, žed me neprestano progonila. Počeo sam se osjećati nelagodno. Tek sam bio pretrčao polovicu utrke i ako sam se tada tako osjećao, s razlogom sam se pitao hoću li uopće moći protrčati kroz cilj.

Na pedeset i petom kilometru, na mjestu predviđenom za odmor, presvukao sam se i pojeo nekoliko zalogaja koje mi je supruga pripremila. Jutro je već uveliko prolazilo, pa je i temperatura bila ugodnija. Zato sam svukao trenirku i odjenuo čistu majicu bez rukava i kratke hlače. Također sam promijenio tenisice u kojima sam trčao; umjesto broja 40 koji sam sve do tada imao na nogama, obuo sam broj 41. Noge su mi počele oticati, pa sam bio primoran obuti malo udobnije tenisice. Bilo je sasvim oblačno i odlučio sam skinuti kapu koju sam nosio kako bih se zaštitio od sunca. Kapu sam također nosio kako bih se zaštitio od kiše, ali činilo se da neće kišiti. Nije bilo odveć hladno a ni pretjerano vruće, idealni uvjeti za utrku na duge staze. Uz malo vode progutao sam sadržaj dviju energetske vrećice u obliku gela, pojeo komad kruha s maslacem i jedan keks. Nekoliko minuta sam se pažljivo protezao i izmasirao listove, koje sam potom poprskao sprejom za rashlađivanje. Umio sam se, obrisao znoj i prljavštinu i olakšao se u nužniku.

Odmarao sam se desetak minuta, ali nijednom nisam sjeo. Imao sam osjećaj da ako sjednem, neću više biti u stanju ustati i nastaviti trčati.

„Jeste li dobro?” netko me pitao.

„Sasvim sam dobro”, odgovorio sam kratko i jednostavno.

Nakon što sam se napio još vode i nekoliko puta protegnuo, nastavio sam trčati. Sada više nije bilo prekida do cilja. Ali, čim sam nastavio trčati osjetio sam da nešto nije u redu. Mišići u nogama stegnuli su mi se poput stare, stvrdnute automobilske gume. Još uvijek sam se osjećao snažno, disanje je bilo ravnomjerno, ali noge me više nisu slušale. Imao sam i želju i snagu da i dalje trčim, ali noge su se drugačije ponašale.

Prestao sam razmišljati o nogama koje me nisu htjele slušati i usredotočio se na gornji dio tijela. Široko i snažno sam zamahivao rukama dok sam trčao, pokušavajući na taj način prenijeti silinu zamaha iz gornjeg dijela u donji dio tijela. Koristeći se takvim prijenosom snage uspijevao sam pokretati noge (premda su mi nakon utrke zglobovi otekli). Naravno, takvim načinom trčanja napredovao sam jako sporo, zapravo uopće nisam trčao nego brzo hodao. Iznenada, kao da im je sinulo i ponovno postalo jasno što od njih očekujem, ili će prije biti da su se odlučili prepustiti sudbini, mišići nogu su se opustili i mogao sam trčati gotovo uobičajenim tempom.

Premda sam opet ovladao nogama, taj dvadeset i jedan kilometar od odmorišta na pedeset i petom kilometru staze do sedamdeset i šestog bili su strašno bolni. Osjećao sam se poput komada govedine koji mesar propušta kroz stroj za mljevenje. Imao sam volju da nastavim trčati, ali sada se već cijelo moje tijelo bunilo. Kao da sam pokušavao voziti automobil uz jako strmu padinu, ali sa spuštenom ručnom kočnicom. Imao sam osjećaj da mi se tijelo raspada na sastavne dijelove. Ostavši bez goriva, sa zavrtnjima koji su popustili, sa zupcima zupčanika koji se zaglavio, sve sporije sam trčao dok su me brojni trkači prestizali. Sićušna i mršava starica od sedamdesetak godina protrčala je pokraj mene, doviknuvši mi: „Samo hrabro naprijed!” Što li će se još dogoditi u preostalom dijelu utrke, pitao sam se. Još sam imao gotovo četrdeset kilometara za pretrčati.

Tijekom trčanja, pojedini dijelovi mojeg tijela, jedan za drugim, počeli su me boljeti. Isprva me jako bolio desni kuk, potom lijevi kuk itd. Svaki dio mojeg tijela dočekao je nekoliko svojih minuta da izađe nasred scene i odigra svoj dio pritužbe. Bolnim izrazima nezadovoljstva i prigovorima jasno su me upozoravali da više neće

podnositi moju samovolju. Za njih je, baš kao i za mene, utrka od stotinu kilometara bila potpuna nepoznanica, nedoživljeno iskustvo, i svaki dio tijela na svoj se način žalio. Sasvim dobro sam ih razumio, ali ja sam jedino želio da se ne bune i nastave trčati. Poput Dantona ili Robespierrea, koji su rječito pokušavali uvjeriti nezadovoljne i pobunjene članove Revolucionarnog suda, pokušao sam razgovarati sa svakim pojedinim dijelom tijela tražeći malo više suradnje. Hrabrio sam ih, držao ih na okupu, laskao im, grdio ih i trudio im se dodvoriti. *Samo još malo izdržite*, govorio sam im. *Nemojte me baš sada izdati*. Ali, kad bolje razmislite - a ja uistinu jesam - Danton i Robespierre završili su na giljotini, odrubljenih glava.

Na kraju, stisnuo sam zube i kako sam umio i znao uspio pretrčati posljednjih dvadeset kilometara trpeći velike muke.

Ja nisam ljudsko biće. Ja sam običan stroj. Ne moram ništa osjećati. Samo naprijed.

Neprestano sam to ponavljao. Jedino o tome sam razmišljao i tako sam se ipak uspio spasiti. Da sam se ponašao kao osoba od krvi i mesa, bio bih se srušio od boli. Ondje i tada postojalo je samo moje *ja*. A da bi moje *ja* postojalo, bila je potrebna i svijest o mojem *ja*. Morao sam priznati samome sebi da su sve to tek obične konvencije. To je čudan način razmišljanja, pa je i sam osjećaj jako čudan - svijest koja pokušava poreći svijest. Čovjek se mora prisiliti na netjelesni način razmišljanja. Instinktivno sam shvatio da je to jedini način da uspijem.

Ja nisam ljudsko biće. Ja sam običan stroj. Ne moram ništa osjećati. Samo naprijed.

Ponavljam te riječi poput mantre. Ponavljam ih mehanički, poput stroja. Svim silama se trudim, što je moguće više, zanemariti osjetilne dojmove. Sve što vidim jest nekoliko metara tla preda mnom, ništa više. Dakako, nemam oči na leđima pa iza sebe isto tako ništa ne vidim. Cijeli moj svijet predstavlja tih nekoliko metara tla preda mnom. Ne moram razmišljati ni o čemu drugome. Nebo i vjetar, trava, krave koje uokolo pasu, gledatelji, povici bodrenja, jezero, romani, stvarnost, prošlost, uspomene - sve to mi ništa ne znači. Neprestano napredovati tih nekoliko metara - *to* je moj sićušni razlog postojanja kao ljudskog bića. Ne, ispričavam se - kao *stroja*.

Nakon svakih pet kilometara zastanem i popijem nekoliko gutljaja vode na mjestu za odmor. Kad god se zaustavim, nekoliko se puta žustro i energično protegnem. Mišići su mi tvrdi poput kore tjeđan dana starog kruha. Ne mogu povjerovati da su to moji mišići. Na jednom od mjesta za odmor nude ukiseljene šljive, pa uzmem jednu i pojedem je. Nisam znao da su ukiseljene šljive toliko ukusne. Sol i gorak okus prožimaju moja usta i šire se čitavim mojim tijelom.

Umjesto što sam se silio trčati, vjerojatno je bilo mnogo pametnije da sam hodao brzim korakom. Dobar dio natjecatelja koji su sudelovali u utrci upravo tako je postupio, dobar dio kilometara hodali su brzim korakom. Ali ja nisam napravio nijedan takav korak. Istina, često sam se zaustavljao da bih se malo protegnuo. Nisam došao ovamo da bih se šetao. Došao sam trčati u utrci. To je razlog - jedini razlog zbog kojeg sam doputovao sve do najudaljenijeg sjevernog dijela japanskog teritorija. Bez obzira na to koliko slabo i sporo trčao, nisam želio hodati. Prekršim li jedno jedino načelo koje sam sebi zadao, kad-tad bit ću prisiljen prekršiti još mnogo drugih. Da sam tako postupio, vjerojatno ne bih bio u stanju završiti utрку.

Dok sam se tako zlopatio trčeći, oko sedamdeset i petog kilometra osjetio sam da sam prošao kroz nešto. Tako mi se barem učinilo. *Prošao kroz nešto*, jedini je način na koji to što sam osjetio mogu opisati. Kao da je moje tijelo sasvim lako prošlo kroz kameni zid. Ne mogu se baš točno sjetiti na kojem sam mjestu to osjetio, ali jednog trena primijetio sam da sam već izbio na drugu stranu onoga kroza što sam prošao. Bio sam uvjeren da sam prošao kroz nešto. Nije mi jasno logično objašnjenje svega toga ili zakonomjieran slijed tog događaja, ali doista sam uvjeren u stvarnost u kojoj sam *prošao kroz nešto*.

Nakon toga nisam više morao razmišljati. Drugim riječima, nisam više morao svjesno razmišljati o tome da ne trebam ni o čemu razmišljati. Jednostavno sam se trebao prepustiti razvoju događaja, pa ću do cilja stići bez problema. Uspijem li se prepustiti tome, neka vrsta sile će me voditi sve do cilja.

Kad čovjek trči stotinu kilometara, za očekivati je da će se osjećati umorno. Barem to nije nikakva mudrost. Nakon određenog broja prijeđenih kilometara, umor je neizbježan pratilac trkača. Moji mišići

nisu više predstavljali pobunjene članove Revolucionarnog suda i činilo se da su odlučili prekinuti s pritužbama. Nitko više nije udario šakom o stol, nitko nije razbio čašu. Moji mišići nijemo su prihvatili umor kao povijesnu činjenicu, kao neminovnu posljedicu Revolucije. Preobrazio sam se u stvorenje kojim je upravljao automat čiji je jedini zadatak bio ritmično mahati rukama naprijed-natrag i pomicati noge. Nisam razmišljao ni o čemu. Ništa nisam osjećao. Iznenada sam shvatio da je čak i tjelesni bol koju sam donedavno osjećao sasvim nestao. Ili se možda bio sakrio u kakav zapećak poput ružnog starog komada pokućstva koji nitko od ukućana više ne želi vidjeti.

U takvom stanju, nakon što sam *prošao kroz* tu nevidljivu zapreku, počeo sam prestizati brojne trkače. Upravo nakon što sam prošao pokraj kontrolnog mjesta na sedamdeset i petom kilometru do kojeg morate stići ispod vremenskog rezultata od 8 sati i 45 minuta ili ste diskvalificirani, mnogi drugi trkači, za razliku od mene, počeli su usporavati, a neki su čak i odustali od trčanja i počeli hodati brzim korakom. Od tog kontrolnog mjesta pa do cilja, mora biti da sam prestigao više od dvije stotine natjecatelja. Barem sam brojio do dvije stotine. Svega jednom ili dvaput drugi trkač mi se uspio privući iza leđa i prestići me. Mogao sam brojiti one koje sam prestigao, jer moj mozak nije bio ničim drugim zauzet. Osjećao sam se posve iscrpljeno, ali i dalje sam mogao trčati jer to sam jedino i želio.

Budući da sam sve radnje prepustio automatu, da mi je netko rekao da nastavim trčati, vjerojatno bih bio pretrčao i više od stotinu kilometara. Znam da je veoma čudno sve ovo što pišem, ali na kraju utrke jedva sam znao tko sam ili što činim. Zapravo, takvo tjelesno i psihičko stanje trebali su predstavljati ozbiljno upozorenje, ali ja se nisam tako osjećao. Tada je moje trčanje već bilo zašlo u kraljevstvo metafizike. Prvo se dogodila aktivnost zvana trčanje, a potom se pojavila i osoba zvana ja. Trčim, dakle postojim.

Taj osjećaj postao je osobito snažan kad sam ušao u posljednji dio utrke, niz dugi poluotok na kojem se nalazi Park cvijeća. To je krajolik za meditaciju i kontemplaciju. Krajobraz duž obale je zanosan, a miris Ohotskog mora prožimao je zrak. Počelo se smrkavati (a utрку smo započeli rano ujutro). Također sam mogao nanjušiti onaj osobit vonj mlade trave koji najavljuje ljeto. Vidio sam i nekoliko lisica kako trče livadama. Zastale bi i začuđeno se

zagledale u trkače. Gusti, kišonosni oblaci nalik na one sa slika britanskih slikara devetnaestog stoljeća prekrivali su nebo. Nije bilo ni daška vjetra. Mnogi trkači u mojoj blizini, vidno umorni, nijemo su trčali prema cilju. Osjećao sam zadovoljstvo i radost što sam i ja među njima. Udah, izdah, udah, izdah... Začudo, dah mi je i dalje bio pravilan. Smireno sam udisao i izdisao. Isto tako, moje srce širilo se i stezalo pravilnim ritinom. Poput mijeha kakvog starog kovača, pluća su savjesno unosila kisik u moje tijelo. Mogao sam osjetiti kako svi moji organi rade i razlikovati svaki zvuk koji su stvarali. Svi su skladno radili. Promatrači duž ceste hrabрили su nas, dovikujući: „Samo naprijed! Izdržite još malo!” Poput čistog i svježeg zraka, njihovi povici prodirali su cijelim mojim tijelom. Zapravo, njihovi su glasovi jasno prolazili kroz mene.

Ja sam ja, a u isto vrijeme nisam ja. Tako sam se osjećao. Vrlo čudan, ali i smirujuć osjećaj. Razum mi nije bio toliko važan. Dakako, kao pisac znao sam da moj razum kritički razmišlja o svakoj aktivnosti kojom se bavim. Oduzmite mi razum, i nikad više neću uspjeti napisati čak ni dobru priču. Pa ipak, činilo mi se da mi u tom trenu razum nije bitan. Razum mi jednostavno nije značio ništa.

Kad se približim završetku trčanja na duge staze, gotovo redovito se javi osjećaj da što prije želim završiti tu utrku. Jedino o tome razmišljam. Ali što sam bio bliži cilju te utrke, nisam o tome razmišljao. Sam kraj utrke tek je trenutačan prelazak preko crte koja označava cilj i sam po sebi nema neki velik smisao. Ista stvar je s našim životima. Samo zato što postoji kraj, ne znači da naše postojanje ima ikakvog smisla. Sam trenutak smrti zapravo je taj prelazak preko crte, ili možda posredna vrsta metafore o prolaznoj naravi našeg postojanja. Naravno, to je filozofski način razmišljanja, ali u ovom trenu nije mi stalo do toga. Nejasno sam doživio takvo iskustvo, ali manje riječima a mnogo više kao tjelesni osjećaj.

Premda sam bio mrtav umoran, kad sam prošao kroz cilj u mjestu Tokoro-chou osjetio sam veliku radost. Uvijek se osjećam radosno kad god u utrci na veliku udaljenost prođem kroz cilj, ali ovog puta doista sam bio posve iscrpljen i slomljen. Jedva sam uspio podignuti desnu ruku. Vrijeme na mojem satu pokazivalo je 16 sati i 42 minute poslije podne. Od početka utrke do cilja trčao sam ukupno 11 sati i 42 minute.

Prvi put poslije pola dana trčanja napokon sam sjeo i ručnikom obrisao znoj, popio nekoliko gutljaja vode, izuo tenisice i dok je padao mrak, pažljivo izmasirao gležnjeve. Tada sam počeo osjećati nešto sasvim novo - ne tako snažno kao ponos, prije određenu vrstu ispunjenja, postignuća. Zapravo, bila je to duboko intimna vrsta radosti, ali i olakšanja, jer prihvatio sam se nečega sasvim neizvjesnog, a imao sam dovoljno snage da u tome ustrajem do kraja. Tog trena osjećaj olakšanja nadvladao je osjećaj radosti i zadovoljstva. Kao da se duboko u meni zamršeni čvor postupno razmrsio, čvor za koji nikad prije nisam shvatio da je postojao u meni.

Dan nakon utrke oko jezera Sarome jedva sam uspio sići stubištem. Noge su mi klecale, čitavo me tijelo boljelo i imao sam dojam da bih svakog trena mogao pasti. Morao sam se čvrsto držati za rukohvat kako bih sišao stubištem. Poslije nekoliko dana bol u nogama je nestao i normalno sam se mogao uspinjati stube i silaziti stubama. Nedvojbeno, tijekom mnogih godina moje noge su se naviknule na trčanje na velike udaljenosti. Pravi problem, kao što sam maloprije napomenuo, predstavljale su moje ruke. Da bih nekako zaboravio na umor u nožnim mišićima, snažno sam zamahivao rukama. Dan nakon utrke zapešće na desnoj ruci mi je oteklo, pocrvenjeilo i počelo me boljeti. Sudjelovao sam u prilično velikom broju utrka na velike udaljenosti, ali to je bilo prvi put da su moje ruke, a ne noge, platile veću cijenu.

Ipak, daleko najznačajnija posljedica trčanja spomenutog ultramaratona nije bila tjelesna nego mentalna. Ono što me dokrajčilo bio je svojevrstan osjećaj mrtvila, potpune otupjelosti, letargije. Odjednom sam imao dojam da me čitavog obavija sumaglica, nešto što sam tada nazvao *trkačev blues*. (Premda je ono što sam uistinu osjećao bilo mnogo bliže dojmju mliječnobijele maglice.) Nakon tog ultramaratona izgubio sam zanos koji sam godinama imao za samo trčanje. Naravno, umor je učinio svoje i predstavljao je osnovnu smetnju, ali to nije bio jedini razlog. Sama želja za trčanjem više nije bila izrazita kao prije. Nisam si to mogao valjano objasniti, ali bilo mi je jasno: nešto se dogodilo sa mnom.

Nakon toga, broj utrka na kojima sam sudjelovao kao i broj pretrčanih kilometara znatno se smanjio.

Ipak, i poslije toga sam se držao uobičajenog plana da barem jednom godišnje sudjelujem na pravom maratonu. Čovjek ne može trčati do cilja ako je malodušan, pa sam i dalje uporno trenirao i jednako uporno sudjelovao u utrkama na velike udaljenosti. Ali, nijednom nisam uspio doživjeti nešto više od *uobičajene prosječnosti*. Kao da je čvor koji se razmrsio u meni, a kojeg nikad prije nisam bio svjestan, učinio da popusti i moje zanimanje za trčanje. Nije problem bio samo u tome što je moja želja za trčanjem oslabjela. U isto vrijeme osjećao sam da se nešto sasvim novo duboko ukorijenilo u meni. Tijekom tog procesa u kojem je jedna stvar gubila na snazi a druga se snažno javljala, zbio se i taj neobični *trkačev blues*.

Što bih još mogao reći o toj novoj stvari koja se snažno javlja u meni? Nikako ne uspijevam pronaći riječi kojima bih to mogao valjano opisati, ali možda je nešto slično rezignaciji, pomirenosti sa sudbinom. Možda malo pretjerujem, ali kao da sam nakon pretrčanih stotinu kilometara zakoračio na neko *drugo mjesto*. Nakon što je moj umor nestao nakon sedamdeset i petog kilometra moja svijest je postala sasvim prazna, stanje koje bismo mogli nazvati filozofskim ili duhovnim. Nešto me potaknulo da se mnogo više bavim svojim osjećajima, a to novootkriveno samoispitivanje preobrazilo je moj odnos prema trčanju. Možda prema trčanju više nemam onaj jednostavni, pozitivni odnos koji sam nekoć imao.

Nisam sasvim siguran, možda pretjerujem. Vjerojatno sam se trčanjem bavio više i duže no što je trebalo, pa sam se s vremenom jednostavno umorio i zasitio. Osim toga, tada sam bio u kasnima četrdesetima, pa sam naišao na određene tjelesne smetnje koje su neizbježne za čovjeka tih godina. Vjerojatno sam se suočio s činjenicom da sam prešao vrhunac svojih tjelesnih sposobnosti. Ili sam možda prolazio kroz depresiju koju je izazvala neka vrsta muškog klimakterija. Najprije će biti da su svi ti čimbenici stvorili čudnu mješavinu osjećaja. Kao osoba koja je prošla sve to, jako mi je teško objektivno analizirati. Što god to bilo, nazvao sam ga *trkačev blues*.

Pa ipak, to što sam uspio pretrčati stotinu kilometara na ultramaratonu pružilo mi je veliko zadovoljstvo, čak mi je dalo novu vrstu samopouzdanja. Ja sam i sada radostan što sam sudjelovao u toj utrci. Ali, kad-tad morat ću se suočiti sa spomenutim popratnim posljedicama. Dugo nakon te utrke osjećao sam svojevrsnu krizu - dakako, ne samo zato što su i vremenski rezultati bili u pitanju. Svaki put kad sam istrčao maraton, moj vremenski rezultat bio je sve slabiji. Svakodnevni trening i utrka postali su tek obične formalnosti koje sam uredno obavljao, ali više me nisu poticali kao nekoć. Količina adrenalina koji sam lučio na dan utrke, također se počela smanjivati. Zbog svega navedenog na kraju sam zanimanje za maraton preusmjerio na triatlon i počeo se više zanimati za zidni tenis. I moj način života postupno se promijenio i trčanje više nisam smatrao glavnim dijelom života. Drugim riječima, počeo se povećavati duševni jaz između mene i trčanja. Baš kao što izbljedi onaj početni osjećaj mahnitosti koji imate kad se tek zaljubite.

Napokon mi se čini da sam se počeo udaljavati i izvlačiti iz magle *trkačevog bluesa* koja me dugo obavijala. Istina, nisam je se uspio potpuno osloboditi, ali mogu osjetiti kako se u meni nešto mijenja. Ujutro dok vezujem vezice na tenisicama mogu naslutiti slabi znak neke promjene u sebi. Želim posvetiti dužnu pozornost tom novom izdanku koji niče u meni. Baš kao kad ne želim krenuti pogrešnim smjerom ili ne želim propustiti važnu vijest ili određeni događaj - moram se skoncentrirati na ono što se događa s mojim tijelom.

Poslije dugo vremena ponovno osjećam zadovoljstvo što svakodnevno trčim i treniram pripremajući se za idući maraton. Počeo sam pisati u novu bilježnicu, otvorio novu bočicu tinte i sada pišem o tome. Zašto se zbog trčanja baš sada osjećam toliko dobro, ne mogu potanje objasniti. Možda je povratak u Cambridge i svakodnevni odlazak na obalu Charlesa oživio stare uspomene. Možda su lijepi osjećaji koji me vezuju za to mjesto uzburkali uspomene na one dane kad je trčanje u mojem životu zauzimalo najvažnije mjesto. Ili je možda sve skupa tek stvar prolaznosti. Možda sam morao proći neizbježne unutrašnje promjene, a razdoblje koje je bilo potrebno da bi se to dogodilo sada se bliži svome kraju.

Vjerujem kako je istina da mnogi koji pisanjem zarađuju za život, baš kao i ja, razmišljaju o kojekakvim stvarima. Naravno, ne moram zapisati baš sve ono o čemu razmišljam; upravo dok pišem ovo, razmišljam o raznim stvarima. Dok pišem, razvrstavam svoje misli. Prerađujući i doradujući ono već zapisano, još dublje zalazim u misaoni proces. Bez obzira na to koliko toga napišem, međutim, nikad ne uspijem doći do zaključka. Isto tako, bez obzira na to koliko određeni tekst prepravljao, nikad ne uspijem postići ono željeno. Čak i nakon desetljeća bavljenja pisanjem, sve ovo vrijedi i dan-danas. Jer, ja jedino iznesem nekoliko pretpostavki ili prepričam par problema. Ili uspijem pronaći analogiju između strukture problema i nečega drugoga.

Iskreno govoreći, uistinu ne znam objasniti razloge koji su izazvali moj *trkačev blues*. Ili zašto se taj osjećaj počinje sada povlačiti. Još je rano da bih to mogao valjano objasniti. Možda jedina stvar koju o tome mogu reći sa sigurnošću jest: to je život. Možda je jedina stvar koju možemo učiniti prihvatiti ga onakvim kakav jest, a da zapravo ne znamo što se događa. Poput plaćanja poreza, plime i oseke, smrti Johna Lennona i pogrešno dosuđenih sudačkih odluka.

U svakom slučaju, imam jasan i nedvojben osjećaj da je vrijeme napravilo pun krug, da je ciklus zatvoren. Samo bavljenje trčanjem ponovno je postalo radostan i nužan dio mojeg svakodnevnog života. Odnedavno ponovno trčim požrtvovno iz dana u dan. Ali, to više nije mehaničko ponavljanje ih uzimanje propisanog lijeka. Moje tijelo sada osjeća prirodnu želju da izađe na cestu i trči, na isti način na koji kad sam žedan cijedim sok i pijem ga. S veseljem očekujem šesti studenoga i Newyorški maraton kako bih se uvjerio koliko ću uživati u samoj utrci, koliko ću biti zadovoljan svojim trčanjem i na kakav ću način to postići.

Više mi nije toliko stalo do vremenskog rezultata. Mogu se služiti kojekakvim taktikama, ali duboko sumnjam da ću ikad više trčati onako kao što sam nekoć mogao. Spreman sam se s time pomiriti. Naravno, nije to istina kakvoj bi se čovjek radovao, ali to je sasvim normalno kad čovjek stari. Baš kao što ja igram svoju ulogu, tako i vrijeme igra svoju. Vrijeme svoj posao obavlja mnogo vjernije, mnogo dosljednije no što sam ja ikad mogao. Još otkad postoji (pitam se kad li je to bilo?) vrijeme neprestano prolazi ne stavši ni

jednog jedinog trena. A jedan od privilegija koje su doživjeli oni koji nisu umrli mladi, blagoslov je što će ostarjeti. Čeka nas čast tjelesnog propadanja i čovjek se mora naviknuti na takvu stvarnost.

Natjecanje s vremenom nije bitno. Ono što mi sada mnogo više znači jest koliko u svemu mogu iskreno uživati, i mogu li utrku od 42 kilometra završiti s osjećajem zadovoljstva. Uživat ću i vrednovati ono što se ne može izraziti brojkama, tražit ću osjećaj ponosa koji dolazi s *drugacijeg mjesta*.

Nisam više mladić koji bi se sasvim usredotočio na postizanje rekorda, a ni običan stroj koji sve obavlja po zapovijedi. Ja sam ni više a ni manje pisac (nadam se pošten) koji dobro pozna svoja ograničenja, koji želi što je moguće duže zadržati svoje sposobnosti kao i životnu vitalnost.

Ostao je još samo mjesec dana do Newyorškog maratona.

7. 30. listopada 2005. • Cambridge, Massachusetts

JESEN U NEWYORKU

Kao da tuguje zbog poraza bostonske bejzbolske momčadi Red Soxa u doigravanju prvenstva (izgubili su baš svaku utakmicu protiv momčadi iz Chicaga), hladna kiša je deset dana uzastopno padala po Novoj Engleskoj.⁵ Dosadna jesenja kiša. Povremeno je lilo kao iz kabla, a povremeno tek sipilo; tu i tamo bi se učinilo da će kiša zakratko stati, ali nijednom se nije razvedrilo. Od prvog do posljednjeg kišnog dana nebo su prekrivali gusti sivocrni oblaci tako karakteristični za taj dio Sjedinjenih Država. Poput kakve dangube, kiša se dugo nećkala, ali na kraju se ipak odlučila i prešla u višednevni pljusak. Gradovi u saveznoj državi New Hampshireu kao i oni u Massachusettsu pretrpjeli su velike štete zbog poplava, a glavna međudržavna auto-cesta bila je na nekoliko mjesta zatvorena. (Dakako, za sve to ni slučajno ne krivim momčad Red Soxa.) Trebao sam obaviti nekoliko poslova na koledžu u Maineu, i

jedino čega se sjećam s tog putovanja jest vožnja po tmurnom kišnom vremenu. Osim usred velike zime, putovanje tim područjem pravi je užitek, ali nažalost, moje putovanje taj put nije bilo toliko zabavno. Ljeto je već bilo prošlo i kasnojesenje boje još nisu prožimale krajolik. Cijelog dana pljuštala je kiša, a jedan od brisača na vjetrobranu unajmljenjog vozila nije radio, pa kad sam se kasno noću vratio u Cambridge bio sam veoma iscrpljen.

U nedjelju devetog listopada sudjelovao sam na jutarnjoj utrci i još uvijek je kišilo. Bila je to utrka na dvadeset kilometara, koja se održava svake godine u to doba, a organizira je Atletski savez grada Bostona. Oni organiziraju i poznati Bostonski maraton, ali u proljeće. Utrka počinje blizu Parka Fenwaya, prolazi pokraj Jamaica Ponda i potom skreće i vraća se prema Zoološkom vrtu kroz koji prolazi i završava ondje gdje je i počela. Ove godine sudjelovalo je oko 4500 trkača.

Tu utрку trčao sam kao svojevrsan oblik zagrijavanja za Newyorški maraton, pa sam uložio tek oko osamdeset posto energije, davši sve od sebe jedino posljednja tri kilometra. Ipak, jako je teško ne dati sve od sebe u bilo kojoj utrci, pokušavajući kalkulirati suzdržavajući se. Kad je čovjek okružen brojnim trkačima koji daju sve od sebe, to nedvojbeno mora utjecati i na njega. Veliko je zadovoljstvo biti u prisutnosti velikog broja natjecatelja u trenutku kad začujete povik: „Priprema, pozor, sad!” I prije no što ste toga svjesni, u vama se probudi natjecateljski duh. Taj put sam se uistinu trudio potisnuti ga i ostati priseban, ovako razmišljajući: *Moram sačuvati snagu kako bih je poput ručne prtljage unio sa sobom kad uđem u avion za New York.*

Moj vremenski rezultat iznosio je jedan sat i pedeset pet minuta. Osrednji rezultat, zapravo nešto slično sam i očekivao. Posljednjih nekoliko kilometara naglo sam ubrzao pretekavši stotinjak trkača i stigao na cilj ne osjećajući se umorno. Trkači su bili većinom bijelci, osobito žene. Također sam primijetio da je bilo veoma malo mladih trkača. Bilo je hladno nedjeljno jutro i slaba kišica padala je sve vrijeme. Pričvrstivši broj na leđa, osluškujući ostale trkače kako dišu dok smo trčali, odjednom mi je palo na pamet: *Sezona utrka je pred nama.* Adrenalin se počeo širiti čitavim mojim tijelom. Obično trčim i

treniram sasvim sam, pa je ta utrka predstavljala svojevrsni stimulans. Uspio sam steći dobar osjećaj za ritam kojim bih trebao trčati maraton idućeg mjeseca. Ne preostaje mi ništa drugo nego čekati i osobno se uvjeriti što će se dogoditi u drugom dijelu te utrke.

Kad treniram gotovo redovito pretrčim dvadesetak kilometara, a često i više, pa mi se učinilo da je utrka u Bostonu jako brzo završila. *Zar je to sve?* pitao sam se. To je bio dobar znak, jer da sam se poslije pretrčanih dvadeset kilometara osjećao umorno i iscrpljeno što li bi mi se tek dogodilo da sam trčao u pravom maratonu?

Kiša je i dalje danima padala i tek povremeno prestajala, a ja sam za to vrijeme morao oputovati poslom pa sam znao da neću moći trenirati onoliko koliko bih želio. S obzirom na to da se Newyorški maraton već dobrano približio nisam mislio da je neki veliki problem ako nekoliko dana na budem mogao trenirati. Zapravo, odmor mi koristi. Naime, veoma dobro znam da bih trebao predahnuti i uzeti nekoliko dana odmora, ali kako se maraton bliži sve sam uzbuđeniji, pa se trudim što više trčati. Ipak, ako pada kiša lako odustanem od trčanja. Pretpostavljam da mi čak i obilna kiša koja sada pada ide na ruku.

Premda u posljednje vrijeme nisam trčao onoliko koliko sam želio, koljeno me ponovo počelo boljeti. Poput većine problema i ovaj se pojavio iznenada, bez ikakvog upozorenja. Ujutro sedamnaestog listopada počeo sam silaziti stubištem kuće u kojoj smo unajmili stan, i desno koljeno iznenada me počelo boljeti. Kad sam ga svinuo pod određenim kutom časka koljena zaboljela me je na vrlo čudan način, sasvim drugačije od uobičajenog osjećaja boli. Jednog trena počeo sam se osjećati nesigurno stojeći na toj nozi, osobito ako bih se oslonio na nju. Shvatio sam što znači izreka: *na klimavim nogama*. Morao sam se čvrsto držati za rukohvat da bih sišao u prizemlje.

Osjećao sam se iscrpljeno od svih napornih treninga i vjerojatno je iznenadna promjena temperature samo ubrzala i pogoršala boljku. Ljetna toplina još se osjećala početkom listopada, ali nakon tjedan dana neprestane kiše brzo smo ušli u jesen u Novoj Engleskoj. Sve do prije nekoliko dana upotrebljavali smo klima uređaj, ali sada je hladan vjetar puhao gradom i znaci jeseni mogli su se posvuda vidjeti. Morao sam smjesta izvaditi nekoliko džempera iz ormara.

Čak su i njuškice vjeverica izgledale drugačije dok su trčkarale uokolo i sakupljale hranu. Posljednjih nekoliko godina zna mi se dogoditi da osjetim tjelesne probleme tijekom tih prijelaza iz jednog u drugo godišnje doba, a to mi se dok sam bio mlad nije nikad dogodilo. Najveće smetnje osjećam kad je hladno i vlažno.

Ako ste trkač na velike udaljenosti koji trenira svakodnevno, jednog dana koljena neizbježno postanu slaba točka. Svaki put kad stopalima dodirnete tlo kojim trčite, to je golem šok za vaše tijelo, a taj šok se za vrijeme utrke ili treninga može ponoviti i deset tisuća puta, svakodnevno. Beton ili asfalt kojima je pokrivena većina današnjih cesta nevjerojatno odbijaju udar težine vašeg tijela (naravno, postoje i jastučići u tenisicama koji smanjuju taj sraz), a koljena nijemo podnose sve te silne udarce. Ako malo ozbiljnije razmislite o tome (čak i ja priznajem da o tome gotovo nikad ne razmišljam) doista je pravo čudo ako nemate problema s koljenima. Morate biti svjesni da će se jednog dana koljena pobuniti i potužiti otprilike sljedećim riječima: „Trčanje cestom korisno je i zdravo, ali ne trebaš li i nama tu i tamo posvetiti malo pažnje? Zato gazda, ne zaboravi, ako se nama što dogodi, propast će ti trčanje.”

Zbilja, kad li sam posljednji put ozbiljno pomislio na svoja koljena? Dok sam razmišljao o tome, odjednom sam počeo osjećati krivnju i kajanje. Moja koljena sasvim su u pravu u svojim pritužbama. Svatko može disati kako ga je volja, ali hodanjem upravljaju koljena. Ovo su jedina koljena koja ću ikada imati, pa mi je pametnije povesti malo veću brigu o njima.

Kao što sam prije naglasio, imao sam sreću što kao trkač jer nijednom nisam zadobio ozbiljniju ozljedu. Isto tako, još nijednom nisam morao otkazati sudjelovanje u utrci zbog bolesti ili odustati usred trčanja. Istina, u prošlosti sam nekoliko puta osjetio neke čudne promjene u desnom koljenu (uvijek je riječ o desnom koljenu), ali redovito sam uspijevaao ublažiti bol i nastaviti baviti se trčanjem. Zato bi moje desno koljeno i sada trebalo biti zdravo. Volio bih da je tako. Ali čak i dok ležim u krevetu i odmaram se, osjećam određenu vrstu nemira. Što mi je činiti ako poslije svega ne budem mogao sudjelovati u Newyorškom maratonu? Jesam li pogriješio negdje tijekom napornih treninga? Možda se nisam dovoljno dugo zagrijavao i protezao? (Vjerojatno nisam.) Ili sam možda na onoj

utrci od dvadeset kilometara pred kraj trčao odveć brzo? Dok su se sve te i druge misli vrzmale po mojoj glavi, nisam mogao zaspati. Vani je puhao hladan i jak vjetar.

Probudivši se idućeg jutra umio sam se hladnom vodom, popio šalicu jake crne kave i pokušao sići stubištem zgrade u kojoj imamo unajmljen stan. Oprezno i polako sišao sam stubištem pridržavajući se za rukohvat, obrativši najveću pozornost na desno koljeno. Unutrašnji dio koljena i dalje se ponašao čudno. Upravo tu sam otkrio svojevrсно žarište boli, premda to više nije bila ona oštra, zabrinjavajuća bol od prethodnog dana. Pokušao sam se još jednom uspeti i sići stubištem četverokatnice. Ovaj put sam se uspeo i sišao stubištem u gotovo normalnom ritmu hodanja. Iskušao sam razne načine hodanja, nekoliko puta provjerivši koljeno pod raznim opterećenjima i savijajući ga pod raznim kutovima osjećajući blago olakšanje.

Ovo o čemu sada pišem nema nikakve veze s mojim trčanjem, ali moj svakodnevni život u Cambridgeu ne teče sasvim glatko. Na zgradi u kojoj imamo unajmljen stan upravo obavljaju razne preinake i popravke pa po cijele dane odzvanjaju bušilice i brusilice. Pokraj naših prozora na četvrtom katu svakog dana na postavljenoj skeli vrzmaju se brojni radnici. Radnici s poslom počinju u sedam i pol ujutro dok je vani još slabi mrak i rade do tri i pol popodne. Dogodio se nekakav kvar u odvodnim cijevima koje skupljaju kišnicu s ravnog krova zgrade, točno iznad našeg stana, pa svaki put kad pada kiša pojavi se ne samo velika vlaga nego sa stropa kaplje. Jednom je toliko kapala da je naš bračni krevet bio sasvim vlažan. Upotrijebili smo svaki lonac i posudu koje smo imali u stanu, ali ih nismo uspjeli rasporediti na sva mjesta s kojih je kapalo, pa smo po podu rasprostrili novine. Kao da sve to nije bilo dovoljno, pokvario se parni kotao i morali smo se snalaziti bez tople vode i grijanja. Ali ni to nije bilo sve. Ni detektor dima u hodniku nije bio ispravan, pa se alarm svako malo uključivao. Tako je svaki dan bio prilično bučan i kaotičan.

Na sreću, taj stan se nalazi blizu Harvardskog trga pa sam lako mogao otpješačiti do ureda na koledžu, ali useljenje u stan dok su u tijeku bili radovi na čitavoj zgradi nije bio osobito sretan izbor. Ipak,

ne mogu se sve vrijeme samo žaliti. Čekaju me poslovi koje moram obaviti, a i dan sudjelovanja u maratonu sve je bliži.

Ukratko, čini se da se bol u koljenu smirila, što je sjajna vijest. Pokušat ću biti optimističan u svemu.

* * *

Imam još jednu dobru vijest. Moj književni nastup šestog listopada u Institutu tehnologije prošao je jako dobro. Možda čak više nego dobro. Oni sa sveučilišta osigurali su dvoranu koja može primiti 450 osoba, ali došlo je više od 1700 ljudi, a to je značilo da svi ne mogu ući. Pozvani su i sveučilišni redari, koji su trebali riješiti kaotičnu situaciju. Zbog velike gužve i zbrke moj nastup je kasnio, a povrh svega rashladni uređaji nisu radili. Bilo je vruće kao usred ljeta i svi u dvorani su se češali, brisali znoj i negodovali.

Nastup sam počeo sljedećim riječima: „Iskreno zahvaljujem svima koji su odvojili svoje dragocjeno vrijeme da bi prisustvovali mojem nastupu. Da sam znao da će se okupiti ovoliko posjetitelja, nastup bih održao u Parku Fenwayu.” Svi su se znojili i bili vidno nervozni zbog gužve i velike vrućine, pa sam pomislio kako će biti najbolje da ih pokušam nasmijati i oraspoložiti. Svukao sam sako i nastup počeo u majici kratkih rukava. Reakcija publike bila je sjajna - većinu su činili studenti. Od početka do kraja nastupa osjećao sam se dobro i zabavljao se. Doista mi je bilo drago vidjeti mnoštvo mladih ljudi koji se zanimaju za moje romane.

Drugi projekt na kojem upravo radim jest prijevod romana F. Scotta Fitzgeralda *Veliki Gatsby* na japanski, i zasad sve ide dobro. Završio sam prvu verziju prijevoda cijelog romana i sada popravljam već obavljeno. Za to mi je potrebno vrijeme i koncentracija jer pažljivo provjeravam svaku rečenicu, pa osjećam kako je prijevod sve bolji, a ja sve uspješnije uspijevam izraziti Fitzgeraldovu prozu na japanskom jeziku. Čudno je što sljedeću izjavu dajem s ovolikim zakašnjenjem, ali ja sam uistinu uvjeren da je *Veliki Gatsby* izvanredan roman. Bez obzira na to po koji ga put čitam, nikad mi ne dosadi. To je ona vrsta štiva kojim se čitatelj hrani dok ga čita. Svaki put kad čitam tu knjigu privuče me nešto novo i doživim neku novu reakciju. Doista sam zapanjen i začuđen što je toliko mlad pisac,

kojem je u vrijeme pisanja tog romana bilo jedva dvadeset i devet godina, mogao shvatiti - toliko duboko, toliko nepristrano i toliko ljudski toplo - stvarnost ljudskog života. Što više razmišljam o tome i što više puta čitam taj roman, sve mi je zagonetniji.

Dvadeseti listopada. Nakon što zbog četiri dana kiše nisam trčao pa sam se prisilno odmarao, kao i zbog one čudne boli u koljenu, iznova sam počeo trčati. Tog poslijepodneva, nakon što je temperatura porasla, toplo sam se odjenuo i usporeno trčao četrdesetak minuta. Na sreću, s koljenom je bilo sve u redu. Isprva sam trčao sporim ritmom, ali kad sam se uvjerio da je sve u redu, postupno sam ubrzao. I noga i koljeno i peta sasvim dobro su reagirali. Osjetio sam veliko olakšanje jer mi je sada daleko najvažnija stvar bilo sudjelovanje u Newyorškom maratonu i da završim tu utrku. Da stignem do cilja, ali ne brzim hodom nego trčeći i uživajući u utrci. Tim redom te su tri stvari moj cilj.

Sunčano vrijeme potrajalo je tri dana pa su radnici napokon uspjeli popraviti kvar na odvodnim cijevima na krovu zgrade u kojoj se nalazi naš stan. Kao što mi je objasnio David, visoki mladi građevinski nadglednik iz Švicarske - smrknutog izraza lica dok je gledao u nebo - posao su mogli završiti samo kad se ostvare tri sunčana dana zaredom i napokon se i to dogodilo. Konačno su prestale brige zbog prokišnjavanja. I parni kotao je popravljen, pa smo dobili toplu vodu i napokon se mogu istuširati vrućom vodom. Podrum je bio izvan funkcije dok su popravci trajali, ali sada opet možemo koristiti perilicu i sušilicu rublja koje su ondje smještene. Govore mi da će sutra i grijanje proraditi. Nakon svih tih kvarova i problema - uključujući i moje koljeno - stvari ipak idu nabolje.

Dvadeset sedmi listopada. Danas sam napokon uspio trčati s oko osamdeset posto snage a da nisam imao onaj čudni osjećaj u koljenu. Jučer sam i dalje osjećao neku čudnu unutrašnju bol, ali jutros sam trčao sasvim normalno. Trčao sam oko pedeset minuta, a posljednjih desetak minuta ubrzao sam ritam na onaj kakvim ću sve vrijeme trčati Newyorški maraton. Dočarao sam si ulaz u Central Park i približavanje cilju, ali nisam mogao naslutiti nikakav problem.

Svom snagom sam se odražavao od tla, a koljena me nisu boljela ni klecala. Opasnost je prošla. Nadam se.

Već je dobroano zahladnjelo i grad je pun izrezbarenih bundeva za Halloween. Ujutro je staza uz rijeku prekrivena vlažnim otpalim šarenim lišćem. Ako čovjek želi trčati u jutarnjim satima, potrebne su mu rukavice.

Dvadeset deveti listopada. Maraton će se održati za tjedan dana. Tu i tamo tijekom jutra zalepršala bi pokoja pahulja snijega, ali popodne je već padao gust, obilan snijeg. Pod dojmom nježnog snježnog pokrivača pomislio sam, *ljetu je tek nedavno prošlo*. Takvo vrijeme tipično je za Novu Englesku. Kroz prozor ureda u sveučilišnom kampusu promatrao sam snijeg kako pada. Čini mi se da sam u sasvim dobroj tjelesnoj formi. Kad se previše umorim noge mi postanu teške, pa se za vrijeme trčanja ne osjećam sasvim sigurno, ali ovih dana osjećam lakoću kao da tek počinjem utrku. Ne osjećam ni umor u nogama, pa mi se čini da bih mogao trčati i veću udaljenost.

Ipak, nekako sam zabrinut. Je li onaj nelagodni, zagonetni osjećaj uistinu nestao? Ili se i dalje krije duboko u meni i čeka zgodu da se ponovo pojavi? Poput kakvog mudrog lopova koji se krije u kući, tiho diše i čeka da svi ukućani odu na spavanje. Istina, zagledao sam se duboko u sebe i pokušao otkriti ono što bi se moglo kriti ondje. Ali, kao što je naša svijest svojevrsan labirint, isto tako je i tijelo. Na koju god se stranu okrenuli, svugdje vlada mrak i ništa se ne vidi. Svugdje nailazite na nejasne nagovještaje, svugdje vas čeka iznenađenje.

Sve na što se mogu osloniti jesu iskustvo i instinkt. Iskustvo me naučilo ovome: *Učinio si baš sve što si trebao, pa nema nikakva smisla da iznova sve ponavljaš. Jedino što sada možeš učiniti jest čekati utrku*. A instinkt me naučio jednoj jedinoj stvari: *Koristi se maštom*. Zatvorio sam oči i dočarao si sve to. Ugledao sam sebe zajedno s tisućama drugih trkača i kako trčimo kroz Brooklyn, kroz Harlem i druge newyorške ulice. Ugledao sam sebe kako prelazim preko nekoliko željeznih visećih mostova i pokušao dočarati svoje osjećaje dok budem trčao kroz prometnu South Central Park Street sve do cilja. Ugledao sam stari restoran u kojem ćemo jesti nakon

utrke. Svi ti prizori daju mojem tijelu nužnu podršku. Pogledom više ne tražim sjene u tami. Više ne osluškujem odjeke tišine.

Liz, koja se brine za objavljivanje mojih knjiga u nakladničkoj kući Knopf, poslala mi je e-mail. I ona će sudjelovati u Newyorškom maratonu. To će joj biti prvi put da trči udaljenost od 42 kilometra. U poruci odgovaram joj: „Lijepo se zabavi!” Upravo tako: ako maraton treba imati ikakvo značenje, onda bi to *trebala* biti zabava. Zašto bi inače tisuće ljudi trčale 42 kilometra?

Provjerio sam rezervaciju za sobu u hotelu koji se nalazi u South Central Park Streetu i kupio avionske karte za let od Bostona do New Yorka. U sportsku torbu spakirao sam trenirku i tenisice, koji su već prilično iznošeni. Sada se jedino trebam dobro odmoriti i čekati dan utrke. Ne preostaje mi drugo nego nadati se dobrom vremenu i lijepom jesenjem danu.

Svaki put kad posjetim New York da bih sudjelovao u maratonu (ovo će mi biti četvrti put) sjetim se divne, duhovite balade Vernona Dukea, „Jesen u New Yorku”:

*Jesen je u New Yorku
Lijepo ju je ponovno živjeti.*

U studenome New York uistinu širi čarobnu privlačnost. Zrak je čist i hladan, lišće na drveću u Central Parku počinje dobivati zlatnožutu boju. Nebo je beskrajno vedro, a od nebodera se raskošno odbijaju sunčane zrake. Čovjeku se čini da bi mogao neprestano hodati od ulice do ulice. Skupi kaputi od kašmira izloženi su u izlozima modne trgovine Bergdorf Goodman, a ulicama se širi zamaman miris vrućih pereca.

Hoću li na dan utrke, dok budem trčao tim istim ulicama, moći potpuno uživati *u jeseni u New Yorku*? Ili ću bit odveć zaokupljen samim trčanjem? To ne mogu znati sve dok ne počnem trčati. Ako postoji jedno jedino, nepromjenjivo pravilo za trčanje maratona, onda je to ova prethodna rečenica.

8. 26. kolovoza 2006. • Mjesto na obali mora u prefekturi Kanagawi

18 TIL I DIE

Ovih dana treniram za triatlon. Odnedavno sam svoje snage usmjerio na vožnju bicikla i svakog dana uporno vozim bicikl sat ili dva stazom koja vodi duž morske obale kod mjesta Oisa. Ta se staza popularno zove Pacifička obalna staza za bicikliste. (Za razliku od zavodljivoga imena, staza je vrlo uska i čak se na nekoliko mjesta prekida i njome je zapravo jako teško voziti.) Zahvaljujući prilično opasnom treningu tom stazom, moji mišići od koljena do bedara čvrsti su i snažni.

Bicikl koji vozim u utrkama ima pedale koje vam omogućuju da se svom snagom oslonite o njih dok ih okrećete i podignete stražnjicu. Tako povećavate brzinu. Da bi pokretljivost nogu bila što bolja, potrebno je usredotočiti se na trenutak kad podignete stražnjicu, osobito kad vozite uz dugu strminu. Osnovni je problem što su mišići koje koristim za pokretanje pedala u svakodnevnom životu rijetko aktivni, pa kad počnem ozbiljnije trenirati vožnju bicikla ti mišići neizbježno otvrdnu i bole me. Ali ako izjutra treniram na biciklu uvečer mogu trčati, premda su mišići nogu tvrdi i umorni. Takvu vrstu ozbiljnog treniranja ni slučajno ne bih nazvao zabavnim, ali ne žalim se. Upravo s tim problem ću se suočiti sudjelujući u triatlonu.

U svakom slučaju volim se baviti trčanjem i plivanjem, čak i kad ne treniram za natjecanje. Te dvije discipline redovit su dio mojeg svakodnevnog života, ali vožnja bicikla nije. Jedan od razloga zbog kojih sam neodlučan kad na red dođe vožnja bicikla jest taj što je sam bicikl vozilo tj. stroj, a meni se to nikako ne sviđa. Potrebna vam je zaštitna kaciga, posebna vrsta cipela i mnogi drugi dodatni dijelovi opreme koju morate stalno imati pri sebi, pa je čak i održavati. Ja jednostavno nisam osoba koja se voli brinuti o opremi. Osim toga, morate pronaći sigurnu stazu kojom možete voziti bicikl velikom brzinom. Meni je sve to prevelika gnjavaža.

Drugi bitan čimbenik je strah. Da bih stigao do koliko-toliko sigurne biciklističke staze moram proći kroz grad, a strah koji osjećam dok

krivudajući vozim između automobila i drugih vozila i to na sportskim biciklističkim gumama dok biciklističkim cipelama čvrsto pritiskam pedale nešto je što ne možete razumjeti ako niste osobno iskusili. Nakon što sam postao malo iskusniji donekle sam se naviknuo, ili sam barem naučio kako preživjeti, ali često mi se znalo dogoditi da me od straha oblije hladan znoj.

Kad trenirajući uđem velikom brzinom u neki opasan zavoj srce mi počne ubrzano kucati. Ako se ne držim pravilne putanje i ne nagnem se gornjim dijelom tijela pod određenim kutom dok ulazim u zavoj, past ću ili udariti u zaštitnu ogradu. Naravno, vlastitim iskustvom morao sam pronaći granice do kojih mogu voziti brzo. Prilično je zastrašujuće kad vozite bicikl niz strminu i pri brzini, a cesta je vlažna od kiše. Za vrijeme utrke jedna pogreška dovoljna je da prouzroči pad velikog broja biciklista.

Nisam osobito okretan i žustar čovjek i ne volim sportske discipline koje se oslanjaju na brzinu i agresivnost, zato biciklizam sigurno nije moja jača strana. Zato između tri sportske discipline od kojih se sastoji triatlon - plivanje, biciklizam i trčanje - vožnju bicikla uvijek odgađam do posljednjeg trena. To je nedvojbeno najslabiji dio mojih sportskih mogućnosti u triatlonu. Sve i ako postignem dobar rezultat u trčanju na deset kilometara, taj posljednji dio nije dovoljno dug da bih znatnije popravio ukupan vremenski rezultat za sve tri discipline. Upravo zbog toga donio sam odluku da izvjesno vrijeme provedem na biciklu. Danas je prvi kolovoza, a natjecanje se održava prvog listopada što znači da imam na raspolaganju točno dva mjeseca. Nisam siguran hoću li do tada uspjeti ojačati mišiće nužno potrebne za vožnju bicikla, ali barem se moram naviknuti na vožnju bicikla.

Bicikl kojim se koristim lak je poput pera. To je Panasonicov sportski bicikl od titana i upotrebljavam ga već sedam godina. Promjena brzina na njemu slična je jednoj od mojih tjelesnih funkcija. To je sjajan stroj i mnogo je superiorniji od onoga koji ga vozi. Prilično grubo sam ga vozio u četiri triatlona, ali još nijednom se nije dogodio veći kvar. Na trupu bicikla piše: „18 Til I Die”. To je naslov pjesme Bryana Adamsa. Naravno, naziv pjesme je šala. Imati osamnaest godina sve dok ne umreš znači umrijeti u osamnaestoj.

Ovog ljeta vrijeme u Japanu ponaša se veoma čudno. Kišno razdoblje koje uobičajeno prestane početkom srpnja potrajalo je sve

do kraja mjeseca. Dozlogrdilo mi je koliko je kišilo. Zbog obilnih kiša u pojedinim dijelovima države umrlo je ili se utopilo mnoštvo ljudi. Objašnjenje je da je to zbog globalnog zatopljenja. Možda je tako, a možda i nije. Neki znanstvenici tvrde da je upravo globalno zatopljenje osnovni razlog klimatskih promjena, neki drugi tvrde da problem nije u tome. Neki podaci govore u prilog toj tvrdnji, neki ne. Uglavnom, ljudi se zadovoljavaju tvrdnjom da većina problema s kojima se zemlja suočava proizlazi iz globalnog zatopljenja. Kad se prodaja odjeće drastično smanji, kad mora i oceani izbace tone drvenih naplavina na obalu, kad se dogode poplave i suše, kad cijene robe široke potrošnje vrtoglavo rastu, za sve je ponajprije krivo globalno zatopljenje. Ljudima je očito potreban dežurni krivac u kojeg mogu uprijeti prstom i kazati: „Za sve ovo ti si kriv!”

U svakom slučaju, zahvaljujući dežurnom krivcu s kojim se ne može izaći na kraj, kiša je nastavila padati, pa sam tijekom cijelog srpnja jedva nekoliko puta uspio trenirati na biciklu. Nije krivnja do mene nego do dežurnog krivca. Napokon, nekoliko posljednjih dana zasjalo je sunce, pa sam mogao izaći na svjež zrak i voziti bicikl. Na glavu sam navukao zaštitnu kacigu aerodinamičnog oblika, stavio sunčane naočale, plastičnu bocu napunio vodom, namjestio brzinomjer i uputio se.

Prva stvar koju stalno morate imati na umu ako vozite brzinski bicikl jest da se što je moguće više nagnete naprijed kako biste što više bili u skladu s aerodinamičnom linijom. Osobito je važno da vam je glava izbačena naprijed. Ne preostaje vam drugo nego naučiti zadržati taj položaj glave i tijela. Osim ako se niste već naviknuli, zadržati takav položaj duže od sat vremena - poput bogomoljke podignute glave - gotovo je nemoguće. Ubrzo vas leđa i vrat počnu jezivo boljeti. Kad se umorite, imate osjećaj da će vam glava pasti i da ćete izgubiti kontrolu, a kad se to doista dogodi, vrebaju vas raznorazne opasnosti.

Jednom zgodom kad sam trenirao za svoj prvi nastup na triatlonu i vozio bicikl gotovo stotinu kilometara, zabio sam se u metalni stup - jedan od onih brojnih zaštitnih stupova koje postavljaju kako vozači automobila i motora ne bi svojim vozilima prelazili na rekreacijsku stazu uz rijeku. Bio sam umoran, misli mi odlutale kojekuda, pa ni glavu nisam držao u propisanom položaju. Prednji kotač bicikla

sasvim se izobličio, a ja sam glavom poletio prema tlu. Iznenada sam doslovce letio zrakom. Na sreću imao sam zaštitnu kacigu na glavi, inače bih zadobio ozbiljne ozljede. Udarivši rukama o beton prilično sam se ugruvao i izgrebao laktove, ali imao sam veliku sreću što sam tako prošao. Poznam nekoliko biciklista koji su doživjeli mnogo teže ozljede.

Kad doživite takvu nezgodu doista se uplašite i ne zaboravljate je lako. Da bi čovjek naučio nešto veoma važno i životno, u većini slučajeva potrebno je da doživi tjelesnu bol. Otkad sam doživio tu nezgodu vozeći bicikl, bez obzira na to koliko se umorno osjećao, glava mi je uvijek izbačena naprijed i gledam u cestu.

Naravno, zbog velikog opreza i pozornosti gotovo zaboravim na umorne mišiće, ali ja se ne znojim čak i usred ljetne vrućine. Zapravo, vjerojatno se znojim, ali zbog snažnog vjetra koji mi puše u prsa znoj lako ispari. Zato neuobičajeno žednim. Ako odveć dugo ne popijem malo vode tijelo dehidrira, a kad se to dogodi misli su mi sasvim zbrkane. Nikad ne idem voziti bicikl bez boce s vodom. Dok vozim bicikl jednom rukom izvadim bocu iz njezina spremišta, popijem gutljaj-dva i vratim je na mjesto. Natjerao sam samog sebe da se držim svih tih pravila i da glave izbačene naprijed gledam cestu pred sobom.

Kad sam se tek počinjao baviti vožnjom bicikla nisam imao pojma što me sve čeka, pa sam zamolio određenu osobu koja zna mnogo toga o biciklističkim utrkama da mi pomogne u treniranju. Nas dvojica bismo blagdanima natovarili bicikle na karavan i zaputili se prema pristaništu u mjestu Oiju. Blagdanima prijevoznici ne voze kamione i ne dolaze na pristanište, a široka cesta koja prolazi pokraj brojnih skladišta idealna je za vožnju bicikla. Nas dvojica dogovorili bismo se koliko krugova ćemo napraviti i kojom brzinom ćemo voziti. On me ispočetka pratio na gotovo svim mojim vožnjama na velike udaljenosti - pa je jednom prisustvovao i mojoj nezgodi.

Iskreno govoreći, biciklistički trening veoma je zamoran. Trčanje na velike udaljenosti kao trening za maraton definitivno je za samotnjake, ali čvrsto držati upravljač bicikla i neumorno voziti bicikl pothvat je za još veće osobenjake. Iste pokrete ponavljate bezbroj puta. Uspinjete se uzbrdicom, vozite po ravnome ili se spuštate nizbrdicom. Jednom vam vjetar puše u leđa, drugi put u prsa. Po

potrebi mijenjate brzine, mijenjate položaj tijela, provjeravate brzinu, pijete malo vode, mijenjate brzinu, mijenjate položaj tijela... Ponekad me sve skupa podsjeća na nekakvo mučenje. Triatlonac Dave Scott u svojoj knjizi je napisao da je od svih sportskih disciplina koje je čovjek izumio biciklizam daleko najneugodniji od svih. Potpuno se slažem.

Ipak, nekoliko mjeseci prije triatlona, bez obzira na to koliko se nelogično moglo činiti, i time se moram baviti. Pjevušeći poput očajnika refren iz pjesme „18 Til I Die”, kadikad proklinjući ovaj svijet, snažno okrećem pedale bicikla sileći noge da upamte pravilan ritam. Topao vjetar s Pacifika puše u mene, a obrazi mi bride.

Krajem lipnja završile su moje obveze na Harvardu, a to je značilo i kraj mojeg boravka u Cambridgeu (kao i moj oproštaj s točenim pivom Sam Adams i uštipcima iz Dunkin' Donutsa). Pokupio sam svoje stvari i početkom srpnja vratio se u Japan. Jesam li išta kupio dok sam boravio u Cambridgeu? Priznajem, kupio sam gomilu LP ploča. U Bostonu još uvijek postoji velik broj izvrsnih trgovina koje prodaju i otkupljuju rabljene gramofonske ploče. Kad god sam imao malo slobodnog vremena odlazio sam provjeriti i trgovine rabljenih ploča u New Yorku i Maineu. Otprilike sedamdeset posto gramofonskih ploča koje sam kupio odnose se na jazz, a ostale na klasičnu glazbu uz nekoliko onih koje pripadaju rock glazbi. Velik sam (prije bih trebao reći *iznimno* sam velik) kolekcionar gramofonskih ploča. Spakirati i poslati sve te ploče a da se u poštanskom prometu ne razbiju, nije bio nimalo lak posao.

Ne znam koliko uistinu gramofonskih ploča posjedujem u svojoj kolekciji. Nikad ih nisam brojio, a i prilično je obeshrabrujuće pokušati učiniti nešto slično. Još kao petnaestogodišnjak počeo sam kupovati ploče, ali sam ih i prodavao. Ne vodim računa o svima koje kupim ili prodam. U svakom slučaju, broj gramofonskih ploča u mojoj kolekciji sve je veći. Naravno, njihova brojnost ni slučajno nije moj osnovni cilj. Ako me tko pita znam li koliko gramofonskih ploča imam, jedino što bih mogao odgovoriti jest: „Imam ih veoma mnogo. Ali još uvijek nedovoljno.”

U romanu *Veliki Gatsby* F. Scotta Fitzgeralda jedan od likova, Tom Buchanan, bogataš kojem je omiljeni sport polo, kaže: „Čuo sam da

se od staje za konje može napraviti garaža, ali ja sam prvi čovjek koji je od garaže napravio staju.” Ne hvalim se, ali ja postupam na isti način. Kad god pronađem kvalitetno izdanje LP ploče koju već imam na CD-u ni časa ne oklijevam nego CD prodam i kupim LP ploču. A kad pronađem tu istu ploču ali u još kvalitetnijem izdanju, ni tren ne razmišljam nego onu koju već imam prodam i kupim tu još kvalitetniju. Naravno, za takvo što potrebno je i vrijeme i znatan novac. Prilično sam siguran da bi me dobar dio ljudi nazvao osobenjakom.

Kao što sam i namjeravao, u studenome 2005. sudjelovao sam na Newyorškom maratonu. Bio je divan sunčan jesenji dan, jedan od onakvih kad očekujete da se svakog trena niotkuda pojaviti pokojni Mel Torme i oslonjen o koncertni klavir opušteno zapjevati stih iz pjesme „Jesen u New Yorku”. Zajedno s tisućama drugih trkača tog jutra utrku sam počeo kod mosta Verrazano Narrowsa na Staten Islandu, nastavio trčati kroz Brooklyn, gdje me književnica Mary Morris redovito čeka kako bi me obodрила, potom kroz Queens, pa kroz Harlem i Bronx i nekoliko sati kasnije i nekoliko mostova dalje prošao kroz cilj koji je postavljen blizu restorana Tavern on the Green u Central Parku.

Kakav je bio moj rezultat? Iskreno govoreći, ne baš dobar. Barem ne onoliko dobar koliko sam se potajno nadao. Kad bi to bilo ikako moguće, volio bih da ovu knjigu mogu završiti dojmljivom izjavom, recimo: „Zahvaljujući brojnim i napornim treninzima, uspio sam ostvariti izvanredan vremenski rezultat na Newyorškom maratonu. Kad sam stigao na cilj doista sam bio ganut do suza.” A potom ležerno odšetati u sumrak dok iz pozadine s razglasa odzvanja tema iz filma *Rocky*. Sve dok nisam počeo trčati taj maraton nadao sam se da bi se nešto slično uistinu moglo i dogoditi, i s veseljem sam očekivao taj dan. To je bio moj plan. Uistinu sjajan plan, mislio sam.

Ali, u stvarnom životu stvari ne idu tako glatko. U određenom trenutku u životu, kad nam je doista potrebno sasvim jasno rješenje, osoba koja pokuca na naša vrata po svoj prilici je glasnik koji donosi loše vijesti. To se ne događa baš uvijek, ali iz vlastitog iskustva mogu potvrditi da loših vijesti ima mnogo više od dobrih. U znak pozdrava glasnik dodirne kapu, izgleda pokunjeno kao da se ispričava, ali to ne pomaže da se promijeni ili poboljša sadržaj poruke. Dakako, nije

glasnik kriv za to. Ne treba mu zamjeriti, a ne treba ga ni okriviti i istresti se na njega. Glasnik jedino savjesno obavlja posao koji mu je povjerila njegova gospodarica. Tko je ta gospodarica? Nitko drugi nego naša stara prijateljica Stvarnost.

Prije same utrke vjerovao sam da sam odmoran i u dobroj formi. Onaj čudnovati osjećaj koji sam locirao u unutrašnjosti koljena nestao je. U nogama sam, osobito oko listova, i dalje osjećao blagi umor, ali zbog toga se nisam trebao brinuti (barem tako sam mislio). Program treniranja odradio sam bolje nego za ijednu drugu utrku. Zato sam se nadao (ili sam barem donekle vjerovao) da ću uspjeti postići najbolji vremenski rezultat u utrkama koje sam trčao nekoliko posljednjih godina. Jedino što sam još trebao učiniti bilo je prijeći s riječi na djelo.

Na početku utrke odlučio sam trčati tempom kojim sam trebao postići rezultat od 3 sata i 45 minuta. Bio sam više nego siguran da to vrijeme mogu istrčati. Vjerojatno je baš to bila pogrešna odluka. Razmišljajući sada o tome, bilo bi mnogo pametnije da sam se odlučio trčati ritmom kojim sam trebao postići rezultat od 3 sata i 55 minuta i tek kasnije pojačati tempo, i to samo ako sam siguran da ga mogu izdržati. Vjerojatno mi je trebao takav, razumniji pristup utrci. Ali, nešto drugo me poticalo i u sebi sam ponavljao: *Čitavog ljeta sam trenirao po najvećoj vrućini, i to najbolje što sam mogao, nisam li? Ako ni ovaj put ne mogu uspjeti, kakav je onda smisao svega? Muškarac sam, vrijeme je da se tako počnem ponašati!* Te su mi riječi odzvanjale u ušima na isti način na koji su prepredeni mačak i lukava lisica pokušali nagovoriti Pinocchija kad je išao u školu. Sve donedavno, vrijeme od 3 sata i 45 minuta za mene je predstavljao sasvim uobičajen i ostvariv rezultat.

Sve do dvadeset petog kilometra dobro sam održavao zadano vrijeme, ali nakon toga jednostavno nisam više mogao održati taj tempo. Nisam se mogao pomiriti s time, ali postupno sam počeo osjećati umor u nogama, pa je i tempo kojeg sam se do tada uporno držao popustio. Pomislio sam, neću uspjeti istrčati utrku ni za 3 sata i 50 minuta. To je najgore što mi se moglo dogoditi. Jednostavno nisam mogao dopustiti da trčim više od 4 sata. Nakon što sam prešao preko mosta na Aveniji Madison i zaputio se širokom, ravnom

stazom od gornjeg grada prema Central Parku počeo sam se osjećati malo bolje, pa sam se čak ponadao da ću možda uspjeti nadoknaditi izgubljeno vrijeme, ali nada je kratko je trajala jer kad sam ušao u Central Park i našao se pred onim blagim ali za mene sudbonosnim uzbrdicama i nizbrdicama, osjetio sam grč u desnom listu. Na sreću, nije bio toliko bolan da bih morao prekinuti utrku, ali bol me ipak prisilila da usporim korak, pa sam gotovo hodao umjesto trčao. Gomila ljudi pokraj staze hrabrila me i bodrila uz povike: „Samo naprijed!” Više od ičega želio sam nastaviti utrku, ali nisam više vladao svojim nogama.

Na kraju je moj rezultat bio nekoliko minuta više od 4 sata. Uspio sam istrčati cijelu utrku, istina ne s osobito vrijednim rezultatom, ali zato sam postigao osobni rekord jer sam svaki maraton u kojem sam ikad sudjelovao (ukupno 24 maratona do sada) istrčao do cilja. Drugim riječima, uspio sam postići pozitivni minimum, ali nakon napornih mjeseci treniranja i opsežnih priprema, za mene je to ipak bio frustrirajuć rezultat. Imao sam osjećaj da se ostatak nekog crnog zloslutnog oblaka potajno uvukao u moj trbuh. Bez obzira na sve, nisam se mogao pomiriti s time. Naporno i ustrajno sam trenirao, zašto me onda uhvatio grč? Ne pokušavam natuknuti da su moji naponi slabo nagrađeni; ali ako Bog uistinu postoji, nije li tražio previše od mene da bi mi zauzvrat dopustio da se načas uvjerim da postoji nebo? Zar sam tražio previše ako sam očekivao malo razumijevanja?

Kojih šest mjeseci poslije, u travnju 2006, sudjelovao sam i u Bostonskom maratonu. Po pravilu, trčim samo jedan maraton godišnje, ali s obzirom na to da je moj rezultat na Newyorškom maratonu izazvao nelagodan osjećaj odlučio sam pokušati još jedanput. Ovaj put, svjesno i namjerno, odlučio sam drastično smanjiti sate provedene u treniranju. Naporno treniranje za Newyorški maraton nije mi bilo od velike pomoći. Možda sam trenirao više nego što je bilo potrebno. Sada nisam imao detaljno razrađen plan priprema, umjesto toga svakog dana sam trčao malo duže nego inače i nisam razbijao glavu kojekavim detaljima. Pokušao sam svemu pristupiti ležerno. To je tek maraton, govorio sam si. Odlučio sam tako postupiti i vidjeti što će se dogoditi.

To je bio sedmi put da sudjelujem u Bostonskom maratonu, pa sam jako dobro poznao stazu utrke - gdje se nalaze uzbrdica i nizbrdica, a gdje skretanja. Ali, naravno, to nije bilo jamstvo da ću uspjeti u svojoj namjeri.

Pitate se, kakav je bio moj rezultat?

Moj vremenski rezultat nije se mnogo razlikovao od onoga u New Yorku. Naučivši lekciju ondje, dao sam sve od sebe da u prvom dijelu Bostonskog maratona stvari držim pod kontrolom, održavajući tempo, čuvajući dio energije za završni dio utrke. Zabavljao sam se sudjelujući u utrci, promatrao prizore pokraj kojih sam trčao, čekajući onaj trenutak kad ću osjetiti da mogu ubrzati. Ali, taj trenutak nisam dočekao. Od trideset drugog do trideset petog kilometra, na mjestu na kojem prijedete Heartbreak Hill, osjećao sam se dobro. Moji prijatelji, koji su čekali na Heartbreak Hillu da bi me obodriili, kasnije su mi rekli: „Zaista si izgledao sjajno.” Trčao sam uzbrdo osmjehujući se i odmahujući im. Bio sam siguran da na tom mjestu mogu ubrzati i istrčati utrku u dobrom vremenu. Ali, nakon što sam prošao Cleveland Circle i ušao u centar grada, noge su mi odjednom otežale. Ubrzo mu svladala iscrpljenost. Nije me uhvatio grč, ali posljednjih nekoliko kilometara utrke, nakon što sam prešao preko mosta Boston University, jedino što sam mogao učiniti bilo je da ne zaostanem. Ubrzati tempo trčanja kao što sam bio planirao i nadao se, jednostavno nisam mogao.

Naravno, uspio sam završiti utrku. Pod djelomice oblačnim nebom pretrčao sam svih 42 kilometra bez zaustavljanja i prošao kroz cilj koji je bio postavljen ispred zgrade Prudential Centra. Umotao sam se u srebrnu termalnu plahtu kako bih se zaštitio od hladnoće i primio medalju od nekog volontera. Preplavio me val olakšanja - olakšanja što više nisam morao trčati. Sjajan je osjećaj kad završite trčati maraton - već to je samo po sebi izvanredno postignuće - ali nisam bio zadovoljan vremenskim rezultatom. Obično se radujem čaši hladnog piva Sam Adams, ali nisam čak ni osjetio tu želju. Umor i iscrpljenost zavladao su svakim dijelom mojeg tijela.

„Što li se to događa s tobom?” pitala je moja žena, koja me je čekala na cilju, očito i sama zbunjena. „Još uvijek si snažan, a znam i da si naporno trenirao”, dodala je.

Zbilja, što li se to događa sa mnom? I sam sam se pitao, ali nisam znao odgovor. Vjerojatno je razlog činjenica što sam sve stariji. Možda odgovor leži negdje drugdje, možda sam previdio neku bitnu stvar. Na kraju, svako nagađanje ostaje ono što jest: puko nagađanje. Poput malog izvora vode koji nestaje usred pustinje.

Ipak, postoji jedna stvar koju mogu pouzdano kazati: sve dok mi se osjećaj zadovoljstva da sam dobro trčao ne vrati, nastavit ću sudjelovati u maratonima i neću dopustiti da me rezultat obeshrabri. Čak i kad sasvim ostarim i klonem, kad me ljudi počnu upozoravati da je vrijeme da se predam i povučem, neću odustati. Sve dok mi tijelo to dopušta, nastavit ću se baviti trčanjem. Čak i ako moji vremenski rezultati budu sve gori, nastavit ću se truditi - vjerojatno *još više* - prema osnovnom cilju, a to je da svaki maraton u kojem sudjelujem istrčim do kraja. Nije mi stalo što drugi govore - u pitanju je moja narav, osobine moje ličnosti. Baš kao što škorpije napadaju, cvrčci usred ljeta cvrče, lososi plivaju uzvodno prema mjestu gdje su se oplodili, a divlje patke migriraju u parovima.

Možda neću doživjeti da ležerno odšetam u sumrak dok iz pozadine s razglasa odzvanja tema iz filma *Rocky*, ali što se mene osobno tiče, a isto tako i ove knjige, ovo bi mogao biti prijevremeni kraj. Vrsta nedorečenog završetka. Vrsta razočaranja, ako vam se tako više sviđa. Napravite od njega scenarij, i holivudski producent samo će ga prelistati i smjesta baciti u koš. Ukratko, takva vrsta kraja primjerena je mojoj ličnosti.

Hoću reći, nisam postao trkač zato što mi je netko rekao da to postanem. Baš kao što nisam postao pisac zato što je to netko od mene zatražio. Jednog dana, iznenada, poželio sam napisati roman. Isto tako, jednog dana sam se iznenada počeo baviti trčanjem - samo zato što sam tako poželio. Uvijek sam postupao onako kako mi se u danom trenutku činilo da trebam postupiti. Ljudi me mogu pokušati spriječiti u onome što činim ili uvjeriti da nemam pravo, ali moju namjeru neće promijeniti.

Gledam u nebo i pitam se hoću li barem načas ondje ugledati pogled razumijevanja, ali neću. Sve što vidim jesu ravnodušni ljetni oblaci nad Pacifikom. Nemaju mi što reći. Oblaci su uvijek šutljivi. Vjerojatno ne bih trebao gledati u njih. Ono u što bih trebao gledati duboko je *u meni*. Kao kad se čovjek zagleda u dubok bunar. Mogu li

na tamnom dnu bunara ugledati razumijevanje? Ne, jedino što vidim jest vlastiti lik, odraz jedne ličnosti. Moja individua, svojeglava, tvrdoglava, često egocentrične naravi koja i dalje sumnja u samu sebe - koja, kad naiđe problem, u samoj situaciji pokušava pronaći nešto smiješno, ili nešto gotovo smiješno. Nosim taj karakter sa sobom poput starog kovčega, dugom prašnjavom ulicom. Ne nosim ga zato što mi se sviđa. Sadržaj je odveć težak, a izvana izgleda bezvrijedno. Nosim ga ovoliko dugo zato što nisam imao ništa drugo nositi. Ipak, vjerujem da sam se, s vremenom, vezao za nj. Kao što ste i mogli očekivati.

* * *

Evo me gdje svakodnevno treniram za natjecanje u triatlonu u gradu Murakamiju u prefekturi Niigati. Drugim riječima, još uvijek uokolo nosim taj stari kovčeg, najvjerojatnije prema još jednom razočaranju. Prema šutljivoj nevoljenoj starosti - ili, da se izrazim umjerenijim riječima, prema sve izvjesnijoj bezizlaznosti.

9. 1. listopada 2006. • Grad Murakami, prefektura Niigata

BAREM NIKAD NIJE KORAČAO

Jednom zgodom kad mi je bilo oko šesnaest godina i kad sam ostao sam kod kuće, svukao sam se do gola, stao ispred velikog zrcala i dobro pregledao svoje tijelo od glave do nožnih prstiju. Čineći to pamtio sam i u svojoj glavi sastavljao popis svih svojih tjelesnih nedostataka - ili barem onoga što se meni činilo kao nedostaci. Recimo (uzimam samo kao primjer), imao sam odveć guste obrve, ili je oblik mojih noktiju na prstima bio neobičan itd. Ako se dobro sjećam, kad sam došao do dvadeset i sedmog nedostatka dodijalo mi je, pa sam odustao od daljnjeg evidentiranja. Evo što sam tada pomislio: *Ako u usporedbi s normalnim, ljudima imam*

ovoliko vidljivih tjelesnih mana i nedostataka i njima još pridodam ostale značajke - karakter, pamet, tjelesnu građu i sve ostalo - popis će biti beskrajan.

Imati šesnaest godina i biti toliko mlad da više ne pripadaš djeci, ali još ni odraslima, uistinu može uzrokovati brojne neugodne traume. Brineš se zbog kojekavih sitnica, ne možeš točno odrediti tko si a ni što želiš postati, zanimaju te besmislene stvari i muče kojekakvi teško objašnjivi kompleksi. Naravno, što si stariji sve više učiš na pogreškama i neuspjesima i svjesno odbacuješ ono što ti ne treba. Napokon, jednog trena počinješ prepoznavati (ili barem prihvaćati) činjenicu da su tvoje pogreške i nedostaci brojni i da će biti pametnije da što prije shvatiš svoje bolje strane i naučiš se snalaziti s onim što imaš.

Ti zbrkani i isprepleteni osjećaji koje sam imao kao šesnaestogodišnjak dok sam stajao ispred velikog kućnog zrcala i nabrajao sve tjelesne mane i nedostatke još uvijek su, čak i sada, neka vrsta mojeg iskušenja. Tužni knjigovodstveni podaci mojeg života koji otkrivaju koliko moji dugovi premašuju moju imovinu.

A sada, kojih četrdeset godina poslije, dok stojim na obali mora odjeven u crno gumeno odijelo za plivanje, sa zaštitnim naočalama podignutim na čelo, i čekam na početak triatlona, odjednom mi je pala na pamet ta davnašnja uspomena. Još jednom me prožima osjećaj koliko je jadna i besmislena ova mala tjelesna posuda zvana *ja*, i kakvo sam nesposobno i bijedno ljudsko biće. Za nekoliko minuta bacit ću se u more da bih otplivao 1500 metara, potom ću 40 kilometara voziti bicikl i na kraju pretrčati 10 kilometara kako bih stigao na cilj. I što ću, na kraju, time dokazati? Ima li u tome išta više od ulijevanja vode u šuplju posudu?

Barem je lijep, divan dan - jednostavno savršen za triatlon. Nema ni daška vjetra, more je sasvim mirno. Sunce obasjava zemlju toplim zrakama, temperatura je oko 23 stupnja. I temperatura mora gotovo je idealna. Ovo je već četvrti put da sudjelujem u triatlonu u gradu Murakamiju u prefekturi Niigati, i svih prethodnih godina vremenski uvjeti bili su grozni. Jednom je more bilo toliko uzburkano (kao što Japansko more zna biti ujesen), pa smo disciplinu plivanja zamijenili trčanjem duž obale. Čak i kad vremenski uvjeti nisu bili toliko

drastično loši, doživio sam razna ružna iskustva: pljuštala bi kiša ili bi valovi bili toliko visoki da nisam mogao disati plivajući kraul, ili bi bilo toliko hladno da bih se smrznuo vozeći bicikl. Zapravo, kad god sjednem u auto i odvezem se do Niigate (a to podrazumijeva vožnju od 350 kilometara) da bih sudjelovao u tamošnjem triatlonu, uvijek očekujem najgore moguće vremenske uvjete i uvjeren sam da će se nešto strašno ružno dogoditi. Moglo bi se reći da je to čak oblik treniranja moje mašte. I ovaj put, kad sam isprva ugledao mirno, toplo more, imao sam dojam da netko želi izvesti neku prijevaru. *Ne daj se prevariti*, opominjao sam samoga sebe. Ovo je neki privid, iza svega se krije neka zamka. Možda jato zlokobnih, otrovnih meduza. Ili će prije zimskog sna neki ljutiti medo skočiti na mene i moj bicikl. Ili će me grom iz vedra neba pogoditi dok trčim. Ili će me možda napasti roj razjarenih osa. Možda će moja žena, koja me čeka na cilju, u međuvremenu otkriti neke jezive tajne o meni (odjednom sam se preznojio od muke pomislivši da neka tajna možda doista i postoji). Ne moram to ni spominjati, na ovaj Internacionalni triatlon u Murakamiju uvijek gledam sa zebnjom i strepnjom. Nikad nemam pojma što se sve može dogoditi.

Ali, danas barem u jednome nema neizvjesnosti - vrijeme je divno. Dok stojim u gumenom plivačem odijelu i čekam početak utrke, odjednom osjećam da se počinjem znojiti.

Oko mene je mnoštvo ljudi koji se jednako natječu, svi su odjeveni poput mene i svi su nervozni prije početka natjecanja. Čudan prizor, ako ozbiljnije razmislite o tome. Nalikujemo na grupu dupina vrijednih sažaljenja koje je veliko nevrijeme izbacilo na obalu i sada čekamo da nas plima odnese natrag u more. Jedino što svi ostali izgledaju mnogo optimističnije od mene. Ili se možda samo meni tako čini. U svakom slučaju, odlučio sam ne pridavati važnost nebitnim stvarima. Prevalio sam velik put da bih stigao ovamo i sada moram dati sve od sebe kako bih ostvario što bolji rezultat. Iduća tri sata jedino se ne smijem ničim opterećivati nego što bolje plivati, voziti bicikl i trčati.

Kad li će napokon dati znak za početak? Gledam na sat. Ali, prošlo je tek nekoliko minuta otkako sam posljednji put provjerio vrijeme. Kad natjecanje počne neću više imati vremena za razmišljanje...

Sve do današnjeg dana sudjelovao sam u šest triatlona različitih dužina, premda od 2001. do 2004. nisam sudjelovao ni u jednom. Ta praznina u mojim sportskim ostvarenjima pojavila se zbog toga što sam na triatlonu u Murakamiju 2000. godine bio diskvalificiran jer nisam mogao plivati. Trebalo mi je vremena da se oporavim od tog šoka i povratim smirenost i samopouzdanje. Ni dan-danas mi nije sasvim jasno zašto nisam mogao plivati. Mozgao sam i pronalazio razne razloge, ali tako je jedino moje samopouzdanje bilo sve slabije. Sudjelovao sam u mnogim utrkama, ali to je bio prvi put da se moje ime pojavilo na popisu diskvalificiranih natjecatelja.

Istinu govoreći, nije to prvi put da sam pokleknuo u plivačkoj disciplini triatlona. U bazenu ih u moru, svejedno, mogu plivati kraul na veliku udaljenost a da ne uložim velik napor. Obično disciplinu od 1500 metara mogu preplivati za oko trideset tri minute - naravno, nije to neka velika brzina, ali je za triatlon sasvim dobar rezultat. Odrastao sam pokraj mora i odmalena sam se naučio plivati u oceanu. Nekim ljudima koji treniraju isključivo u bazenu pada prilično teško, čak zastrašujuće, plivati u moru, ali meni ne. Zapravo, meni je mnogo lakše plivati u moru jer osjećam se mnogo slobodnije, a i zabavnije je.

Iz nekog meni nepoznatog razloga, međutim, kad god na red dođe samo natjecanje, redovito uprskam stvar u disciplini plivanja. Čak i kad sam sudjelovao u relativno kratkoj udaljenosti u triatlonu Tinmanu na otoku Oahuu na Havajima, nisam dobro otplivao kraul. Skočio sam u more spreman za početak utrke, ali ubrzo sam upao u probleme jer nisam mogao disati. Dizao sam glavu iznad površine mora kako bih udahnuo, ali u pogrešnom trenutku. A kad mi se dogodi da ne mogu valjano disati, obuzme me strah i mišići se ukoče. U prsima osjetim snažno lupanje i ruke i noge više me ne služe onako kako bih želio. Kad trebam glavom uroniti u vodu uplašim se i počnem paničariti.

U triatlonu Tinmanu disciplina plivanja kraća je nego inače, jedva 750 metara, pa sam se nekako uspio snaći; odustao sam od kroula i prešao na prsno plivanje. Ali, u regularnom natjecanju na 1500 metara ne možete uspjeti ako plivate prsno. Takav način plivanja sporiji je od kroula, osim toga, noge vam se jako umore. Zato sam u

triatlonu u Murakamiju 2000. godine na svoju golemu žalost bio diskvalificiran.

Izašao sam iz mora i začas sjeo na obalu, ali bio sam silno ljut na samog sebe, pa sam se vratio na početnu poziciju i iznova pokušao preplivati cijelu stazu. Ostali natjecatelji već su bili završili plivačku disciplinu, popeli se na bicikle i vozili ih, pa sam plivao sasvim sam. Sada sam uspio plivati kraul bez ikakvog problema. Lako sam disao i još lakše zamahivao rukama. Zašto tako nisam plivao tijekom natjecateljskog dijela?

Na prvom triatlonu na kojem sam ikad sudjelovao, organizatori su koristili plutajuće polazište ispred kojeg su se poredali svi natjecatelji. Dok smo čekali na znak, osoba do mene nekoliko puta me pod vodom snažno udarila nogom. S obzirom na to da je u pitanju bilo natjecanje, nešto slično mogao sam i očekivati - svi pokušavaju steći što veću prednost nad suparnicima i pri tome ne biraju sredstva. Dobiti udarac u lakat dok plivate, dobiti udarac nogom pod vodom, nagutati se slane vode - sve je to sastavni dio utrke. Istinu govoreći, tih nekoliko udaraca koje sam dobio već u prvoj utrci za mene su predstavljali pravi šok i možda je upravo to ono što me odbija od plivanja. Možda mi se podsvjesno ta ružna uspomena vraća svaki put kad počnem plivati utрку. Ne volim razmišljati na taj način, ali psihološka strana utrke je odlučujuća, pa je sasvim moguće da je i to utjecalo na mene.

Drugi problem leži u činjenici što moja plivačka tehnika nije bila dobra. Kao i svaki samouk, kraul sam plivao kako sam znao i umio jer nikad prije nisam imao trenera. Mogao sam plivati veoma dugo, ali nitko mi nikad nije rekao *kako* plivam. Zapravo, plivao sam iz sve snage, ali na pogrešan način. Dugo me mučila spoznaja da ću, ako se uistinu želim ozbiljno baviti triatlonom, morati nešto učiniti kako bih poboljšao svoje plivanje. Osim što sam uporno pokušavao otkriti što je to bilo pogrešno s psihološke strane, pomislio sam kako će ipak biti pametnije ako još predanije poradim na formi. Vjerovao sam da će mi, uspijem li popraviti tehničku stranu plivanja, i ostali problemi postati jasniji.

Zato sam odlučio odgoditi sudjelovanje na triatlonskim natjecanjima i četiri pune godine nisam nastupao. Za to vrijeme i dalje sam svakodnevno trčao i jednom godišnje sudjelovao u maratonu. Ali,

jednostavno nisam bio zadovoljan. Moj neuspjeh u triatlonu samo je djelomice bio razlog mojeg neraspoloženja. *Jednog dana moram dobiti zadovoljštinu*, razmišljao sam. Kad do toga dođe, vrlo sam uporan. Ako postoji nešto što ne mogu ostvariti a to iskreno želim, neću se smiriti sve dok to ne budem mogao ostvariti.

S vremenom sam unajmio nekoliko plivačkih trenera da mi pomognu poboljšati tehniku plivanja, ali nijedan nije bio onaj kakvog sam tražio. Naravno, mnogi ljudi znaju plivati, ali onih koji znaju stručno i učinkovito podučavati plivanje veoma je malo. Barem ja imam takav dojam. Veoma je teško davati poduke iz pisanja romana (barem *ja znam* da to ne znam), ali davati poduke iz plivanja jednako je teško. Naravno, to se ne odnosi samo na plivanje i pisanje romana. Dakako, postoje učitelji koji mogu podučavati određeno područje, određenim redom, upotrebljavajući unaprijed naučene fraze i rečenice, ali nema ih mnogo koji svoje znanje mogu prilagoditi sposobnostima i mogućnostima učenika i objasniti im stvari na osoben, svjež i smion način. Zapravo, možda ih uopće nema.

Prve dvije godine suzdržavanja od triatlona izgubio sam u potrazi za dobrim trenerom. Svaki novi trener pokušavao je moju formu i način plivanja popraviti na svoj način čime bi me još više zbunio, pa ne samo što sam sve slabije plivao nego mi se činilo da više uopće ne znam plivati. Naravno, i moje se samopuzdanje sasvim istopilo. Bio sam svjestan da na taj način ne mogu sudjelovati u triatlonu.

Stvari su se počele mijenjati nabolje onog trena kad sam shvatio da je zapravo nemoguće znatnije popraviti moju psihičku i tjelesnu kondiciju. Moja žena je bila ta koja je pronašla dobrog trenera za mene. Nikad nije dobro plivala, ali slučajno je srela mladu instruktoricu plivanja u gimnastičarskom društvu kojeg je član i ne biste mi vjerovali koliko dobro sada pliva. Ona mi je preporučila tu mladu ženu za trenera.

Prvo što je ta žena učinila bilo je da provjeri sve što u praksi znam o plivanju kao i da dozna zašto želim toliko dobro plivati. „Želim sudjelovati u triatlonu”, iskreno sam joj odgovorio. „Znači, želite biti u stanju plivati kraul u moru i to na velike udaljenosti?” pitala je. „Točno tako”, odgovorio sam joj. „Uopće me ne zanimaju natjecanja na

kratke staze.” „Odlično”, dodala je. „Drago mi je što imate sasvim jasne ciljeve. Tako mi olakšavate posao.”

I tako smo počeli zajednički raditi na preoblikovanju moje psihičke i tjelesne kondicije. Njezin pristup nije bio drastičan i nagao, želeći što prije poništiti način na koji sam do tada plivao. Čini mi se da je svakom treneru mnogo teže preoblikovati psihičku i tjelesnu kondiciju onoga koji već nešto zna, prilagođavajući i mijenjajući njegovo znanje o plivanju, nego početi rad s nekim tko uopće ne zna plivati. Nije se lako osloboditi loših i stečenih navika, zato moja instruktorka nije ni pokušala silom i nabrzinu promijeniti moje navike u plivanju. Umjesto toga, uzela si je vremena i počela malo-pomalo mijenjati moje plivačke pokrete.

Ono što je toliko jedinstveno i osobeno u stilu kojim ta instruktorka pristupa svome poslu jest to što ne počinje od prve lekcije iz udžbenika. Uzmimo za primjer potrebne pokrete tijela pri plivanju. Da bi učenika naučila ispravnom načinu plivanja, ona počinje tako što ga najprije uči kako *ne* treba plivati. Drugim riječima, ljudi koji su sami naučili plivati kraul skloni su pretjerano paziti na zamaha rukama. Zbog toga je otpor vode veći, pa je i brzina plivanja manja, ali ono što je najvažnije, tako nepotrebno gube snagu. Zato vas moja instruktorka ispočetka uči da plivate poput ravne daske, bez ikakvih snažnih zamaha - odnosno, sasvim suprotno od onoga što piše u udžbeniku. Ne trebam to ni spominjati, kad plivam na taj način osjećam se poput nespretnog, nespremno plivača. Nakon upornog vježbanja mogao sam plivati onako kako je od mene zahtijevala, ali nisam bio uvjeren da ću od toga imati ikakve koristi.

Tek tada, i jednako polako, moja je instruktorka počela dodavati određene zamaha rukama i nogama. Čak ni tada nije ničim naglašavala da treniramo razne zamaha lijevom i desnom polovicom tijela. Zapravo, učenik nije svjestan koja je osnovna svrha takvog vježbanja. Izvršava ono što mu je rečeno. Na primjer, ako je riječ o tome kako zamahivati iz ramena, onda samo to ponavljate do iznemoglosti. Ponekad čitav trening provedete jedino vježbajući zamahivati rukama iz ramena. Takvi treninzi često su iscrpljujući, ali kad o tome naknadno razmišljate, shvatite čemu je sve to služilo. Dijelovi napokon tvore cjelinu i odjednom vidite čitavu sliku i razumijete ulogu koju ima svaki pojedini dio. Sviće, nebom se širi

svjetlost, a oblici i boje krovova i kuća, koje ste do maloprije mogli tek nejasno nazrijeti, sada su jasni i vidljivi.

To s plivanjem moglo bi biti vrlo slično vježbanju bubnjanja. Danima i danima vježbate razne ritmove samo na bas bubnju. Potom danima vježbate jedino na činelama, zatim na tamtam bubnjevima... Naravno, ispočetka vam je dosadno i monotono, ali kad sve svi dijelovi poslože, dobijete zanimljiv ritam. Da biste dobili taj zvuk morate znati valjano stegnuti i pričvrstiti sve šarafe i zavrtnje svakog pojedinog dijela. Naravno, za to je potrebno vrijeme, ali ponekad takva vrsta strpljivosti zapravo predstavlja kraći put, prečac. To je put koji sam slijedio trenirajući plivanje, i nakon godinu i pol dana bio sam sposoban plivati na velike udaljenosti mnogo dostojanstvenije i uspješnije nego ikad prije.

Dok sam trenirao plivanje došao sam do važnog otkrića. Tijekom utrke imao sam problema s disanjem zbog hiperventilacije.⁶ Ista stvar dogodila mi se i kad sam plivao u bazenu u prisutnosti svoje instruktore i jednog trena mi je sinulo: malo prije početka utrke disao sam odveć duboko i prebrzo. Vjerojatno zato što sam prije utrke bio napet, odjednom sam u tijelo unio previše kisika. Kad sam počeo plivati zbog toga sam ubrzano disao što je, sa svoje strane, sasvim poremetilo pravilan ritam disanja.

Osjetio sam nevjerojatno olakšanje kad sam napokon uspio točno odrediti stvarni problem. Jedino na što sam ubuduće morao paziti bilo je da ne pretjeram s hiperventilacijom. Prije no što utrka počne sada uđem u more, malo plivam i rastežem se kako bih se i psihički i tjelesno pripremio za plivanje. Dišem umjereno i ravnomjerno kako ne bih pretjerao u hiperventilaciji, čak stavim ruku na usta kako ne bih unio preveliku količinu kisika. „Sada sam sasvim spreman”, govorim si. „Promijenio sam psihičku i tjelesnu kondiciju i više nisam onaj plivač kakav sam nekoć bio.”

I tako, godine 2004. i prvi put poslije četiri godine pauziranja ponovno sam sudjelovao u triatlonu u Murakamiju. Sirena je označila početak, svi su počeli plivati i netko sa strane opet me udario. Zapanjen, prepao sam se da ću još jednom uprskati cijelu stvar. Progutao sam malo vode i odjednom mi je palo na pamet da bih trebao prijeći na plivanje prsnim stilom. Ali, samopouzdanje mi se ubrzo vratilo pa sam si kazao da za to nema potrebe i da će na kraju

sve završiti dobro. Moje disanje se ujednačilo i ponovno sam počeo plivati kraul. Nisam se usredotočio na udisaje nego na izdisaje u vodi. I začuo sam onaj dobro poznati zvuk pri izdisaju mjehura pod vodom. *Sada je sve dobro*, govorio sam si dok sam napredovao kroz vodu.

Na sreću, uspio sam svladati paniku i uspješno završiti triatlon. Već dugo nisam sudjelovao, a nisam imao ni dovoljno vremena za treniranje vožnje bicikla pa ukupni rezultat nije bio osobito dobar. Ali, uspio sam postići svoj osnovni cilj i ublažiti sramotu što sam prethodnog puta bio diskvalificiran. Kao i obično, prevladavajući osjećaj bilo je olakšanje.

Oduvijek mislim da sam prilično staložena osoba, ali problem s hiperventilacijom učinio je da shvatim da je dio mene, sasvim neočekivano, živčano prenapet. Nisam imao pojma koliko bih nervozan postao pred početak utrke. Ispada da sam doista bio napet, baš kao i svi ostali natjecatelji. Bez obzira na to koliko bio star, sve dok budem živ, stalno ću otkrivati nešto novo o sebi. Bez obzira na to koliko dugo stojite i promatrate svoje golo tijelo pred zrcalom, nikad nećete vidjeti odraz onoga što je unutra.

Evo me iznova, u devet i pol ujutro, prvi je listopada 2006, u sunčanu jesenju nedjelju, još jednom stojim na obali grada Murakamija, prefektura Niigata, i čekam na znak za početak triatlona. Malo sam nervozan, ali strogo pazim na hiperventilaciju. Provjeravam sve detalje kako nešto ne bih zaboravio. Čitavo tijelo namazao sam vazelinom kako bih što lakše skinuo crno gumeno odijelo nakon što završim plivati. Pažljivo sam se nekoliko minuta protezao i istežao. Nisam zaboravio popiti dovoljno vode. Olakšao sam se u nužniku. Baš sve sam učinio. Nadam se.

U tom istom natjecanju sudjelovao sam već nekoliko puta, pa prepoznajem pojedine natjecatelje. Dok čekamo početak utrke rukujemo se i čavrljamo. Nisam osoba koja lako sklapa poznanstva ali, iz nekog čudnog razloga, to nije slučaj s triatloncima. Mi koji sudjelujemo u triatlonima doista smo vrlo čudni ljudi. Razmislite malo bolje. Većina onih koji sudjeluju u triatlonu imaju odgovoran posao i obitelj, ali im povrh svega toga ne pada teško plivati, voziti bicikl, trčati i svakodnevno naporno trenirati. Naravno, za to su potrebni i

vrijeme i upornost. Oni ljudi koji na sve stvari gledaju uopćeno, nedvojbeno vjeruju da je njihova životna filozofija vrlo neobična, da ne kažem nastrana. S druge strane, bilo bi jako teško polemizirati s onima koji u njima vide osobenjake. Ipak, mi međusobno dijelimo neki zajednički osjećaj premda ga ne bismo mogli nazvati solidarnost, prije je to neka vrsta srdačnosti, uzajamne naklonosti u prepoznavanju. Dakako, suparništvo je neizbježan dio svega toga - ipak je to utrka - ali za većinu onih koji sudjeluju u triatlonu, suparništvo je manje važno od mišljenja da je to svojevrsna svečanost kojom pokazujemo da nam je stalo do tih veza u kojima zajednički sudjelujemo.

U izvjesnom smislu, triatlon koji se održava u Murakamiju nije osobito zahtjevan. Svake godine prijavi se ne baš mnogo natjecatelja (između 300 i 400) i sve tri discipline teku bez velikog publiciteta. Zapravo, to je lokalni, domaći triatlon. Ljudi iz grada vrlo su susretljivi i svaki put prirede nam srdačnu dobrodošlicu. Nema tu ničega napadnog ili pretjeranog, i upravo me to tiho ozračje koje prati čitavu priredbu privuklo. Neovisno o samoj sportskoj manifestaciji, u blizini se nalaze poznate toplice, hrana je izvrsna, a lokalni sake (osobito Shimehari Tsuru) nevjerojatno ukusan. Budući da sam tijekom godina već nekoliko puta sudjelovao u tom triatlonu, upoznao sam nekoliko zanimljivih ljudi iz tog područja. A ima i nekoliko onih koji doputuju čak iz Tokija da bi navijali za mene.

U 9 sati i 56 minuta sirena daje znak za početak utrke i svi se istog časa bacaju u more i počinju plivati kraul. To je najnapetiji trenutak u cijelom natjecanju.

I ja se bacam u more i počinjem snažno zamahivati rukama i nogama plivajući kraul. Pokušavam zaboraviti sve nebitne detalje i usredotočiti se ne na udahe nego na izdahe. Srce mi snažno lupa i ne uspijevam uspostaviti pravilan ritam. Tijelo mi je blago ukočeno. Kao što sam i mogao očekivati, opet me netko udario u rame. Netko drugi naletio je na mene, nalegavši mi na leđa, pa nalikujemo na dvije kornjače od kojih se jedna penje na drugu. Gutam vodu, nasreću ne mnogo. *Ne brini se*, govorim si. *Ne paničari*. Pokušavam ravnomjerno disati, to je sada najodlučniji čimbenik. Kada mi to uspije, napetost istog trena popušta. Sve će biti dobro. Sada trebam

nastaviti istim tempom. Kad uspijem uskladiti pokrete i disanje, jedino trebam nastaviti tako.

Ali, baš tada - jer u triatlonu možete očekivati svašta - iznenada se javlja nepredviđen problem. Plivajući izvirujem glavom da vidim u kojem smjeru se krećem, kad... Zaštitne naočale su sasvim mutne, ništa ne vidim... Sve što vidim neprozirno je i mutno. Prestajem plivati, vodom zapljusnem naočale i prstima ih pokušam obrisati. I dalje ništa ne vidim. Što se događa? Iste zaštitne naočale upotrebljavam već godinama. Stavljam ih na glavu i kad treniram u moru kako bih mogao vidjeti kamo plivam. Što li se to događa, da nije u pitanju moj vid? Odjednom mi sine. Nakon što sam cijelo tijelo namazao vazelinom, nisam oprao ruke nego sam masnim prstima očistio stakla na naočalama. Kakve li gluposti! Prije početka svake utrke redovito očistim zaštitne naočale tako što pljuvačkom i prstima obrišem stakla kako se s unutrašnje strane ne bi zamaglila. Sada sam to zaboravio učiniti.

Svih 1500 metara utrke zbog zamašćenih zaštitnih naočala stalno sam skretao s predviđene plivačke staze, vraćao se u nju, opet skretao, pa sam izgubio mnogo vremena. Nekoliko puta čak sam morao prestati plivati, podignuti naočale, osvrnuti se i vidjeti gdje se nalazim kako bih mogao nastaviti. Pokušajte zamisliti dijete zavezanih očiju koje nastoji uhvatiti igračku koja visi pred njim i sve će vam biti jasno.

Naravno, da sam se toga sjetio, mogao sam plivati i bez zaštitnih naočala. Ništa lakše nego skinuti ih. Ali, dok sam plivao bio sam zbunjen, pa mi to uopće nije palo na pamet. Zahvaljujući tome, prvi dio triatlona, tj. disciplina plivanja, prošao je prilično zbrkano, a vremenski rezultat bio je mnogo slabiji od onoga kakvom sam se nadao. Što se tiče moje uvježbanosti - sjećam se koliko naporno sam trenirao - trebao sam plivati mnogo brže. Tješi me pomisao da nisam bio diskvalificiran i što za ostalim natjecateljima nisam zaostao pretjerano te što sam ipak uspješno završio plivački dio. Svaki put kad sam uspio plivati bez većih odstupanja, čini mi se da sam to učinio sasvim dobro.

Izašao sam na plažu i odmah otišao do mjesta gdje su bili parkirani bicikli (možda vam se čini da je to lako, ali nije), svukao sa sebe crno gumeno odijelo za plivanje, obuo cipele, navukao zaštitnu kacigu i

stavio sunčane naočale, popio nekoliko gutljaja vode, sjeo na bicikl i zaputio se niz cestu. Sve te radnje obavio sam mehanički i kad sam na to pomislio, shvatio sam da sam prije jedva minute plivao u moru, a sada sam vozio bicikl brzinom većom od 30 kilometara na sat. Bez obzira na to koliko puta sam te iste radnje ponovio, taj iznenadni prelazak s plivanja na vožnju bicikla uvijek mi se čini krajnje neobičan. Sasvim drugačiji je osjećaj težine, brzine, motorike. Osim toga, koriste se sasvim drugi mišići. Čovjek se osjeća poput daždvenjaka koji se čarobnim štapićem pretvorio u noja. Moj mozak nije spreman tako lako prihvatiti tu promjenu, a nije ni moje tijelo. Nisam mogao održati taj ritam, i prije no što sam toga bio svjestan, sedam drugih natjecatelja me je prestiglo. *Ovo nikako ne valja*, pomislio sam, jer ja još nikoga nisam uspio preteći.

Biciklistička staza ide uz poznati dio obale koji se zove Sasagawa Nagare. To je vrlo slikovit krajolik s brojnim stijenama koje izviruju iz mora, premda nisam imao vremena uživati u tom živopisnom prizoru. Utrka se vozi cestom od Murakamija obalom prema sjeveru, a potom skreće i prolazi pokraj granice s prefekturom Yamagatom i opet se vraća istim putem. Na nekoliko mjesta uzdižu se blage uzbrdice, ali nijedna nije toliko strma da bih se ozbiljnije zabrinuo. Prije nego što sam stigao do zavoja, nije me brinulo hoće li me tko prestići ili hoću li ja koga prestići jer sam se usredotočio na vožnju ujednačenim tempom, ne mijenjajući brzinu. U pravilnim razmacima dohvatio bih bocu s vodom i hitro otpio gutljaj-dva. Vozeći bicikl postupno sam se počeo osjećati bolje jer sam osjetio da vladam situacijom, pa kad sam stigao do zavoja prebacio sam u veću brzinu, ubrzao i u drugom dijelu utrke pretekao sedam natjecatelja. Puhao je slab vjetar i mogao sam tjerati bicikl iz sve snage. Kad puše jak vjetar biciklisti amateri poput mene osjećaju se prilično nemoćno. Da biste znali upotrijebiti vjetar u svoju korist, potrebne su vam godine iskustva i velika spretnost. Kad vjetar ne puše, sve se svodi na snagu koju imate u nogama. Utrku od 40 kilometara završio sam nešto brže no što sam očekivao. Odmah sam navukao stare vjerne tenisice za trčanje kako bih se upustio i u treći dio triatlona.

Upravo kad sam pomislio da me čeka najlakši dio natjecanja, stvari su krenule naopako. U normalnim okolnostima vjerojatno bih se više štedio vozeći bicikl kako bih snagu sačuvao za trčanje, ali taj put, ni

sam ne znam zašto, to mi uopće nije palo na pamet. Jednostavno sam dao sve od sebe vozeći bicikl i odmah potom prešao na trčanje. Kao što vjerojatno pogađate, noge me nisu htjele slušati. Iz moje glave upućena im je zapovijed: „Trčite!” Ali mišići u mojim nogama nisu htjeli poslušati zapovijed iz glave. Bio sam svjestan da trčim, ali nisam imao taj osjećaj.

Svaka utrka se u nečemu razlikuje, ali u biti se uvijek iste stvari događaju u svakom triatlonu. Mišići koje sam iz sve snage koristio vozeći bicikl duže od sat vremena sada, kad sam ih trebao za trčanje, nisu više bili tako orni i raspoloženi. I mišićima je potrebno izvjesno vrijeme kako bi mogli prijeći s jednog zadanog zadatka na drugi. Prva tri kilometra obje noge redovito su mi ukočene i tek nakon što se mišići u njima počnu opuštati mogu *trčati*. Nažalost, sada im je trebalo mnogo više vremena da se odobrovolje i opet postanu gipke. Od tri discipline u triatlonu, trčanje mi je nedvojbeno najbliža i uglavnom bez većih problema uspijem preteći barem tridesetak drugih natjecatelja. Ali taj put uspio sam preteći tek desetak. Ipak, bilo mi je drago što sam gotovo uspio uskladiti sve tri discipline. U posljednjem triatlonu u kojem sam sudjelovao, u disciplini vožnje bicikla preteklo me mnoštvo natjecatelja. Ovaj put moj rezultat u trčanju nije bio osobito dobar. Unatoč tome, razlika između disciplina u kojima sam dobar i onih u kojima zaostajem postupno se smanjila što znači da se ipak malo-pomalo približavam tome da postanem pravi triatlonac. To me doista ohrabrilo i razveselilo.

Dok sam trčao kroz divni stari dio grada Murakamija, povici gledatelja - pretpostavljam domaćeg stanovništva - još više su me potaknuli, pa sam dao sve od sebe trčeći prema cilju. Bio je to dirljiv i radostan trenutak. Za mene je to bila to prilično teška utrka, osobito zbog epizode s vazelinom, ali kad sam stigao na cilj sve su zebnje nestale. Nakon što sam došao do daha rukovao sam se s natjecateljem koji je na sebi imao broj 329 i osmjehnuo mu se. „Dobro obavljeno”, kazali smo jedan drugome. On i ja nadmetali smo se u utrci biciklima, u kojoj me nekoliko puta pretekao. Kad smo počeli trčati vezice na tenisicama dvaput su mi se razvezale, pa sam oba puta morao kleknuti kako bih ih iznova svezao. Da se to nije dogodilo, siguran sam da bih ga bio prestigao - ili barem tako glasi

moja optimistična pretpostavka. Kad sam ubrzao tempo pri kraju trčanja gotovo sam ga prestigao, ali na kraju sam za njim zaostao nepuna tri metra. Naravno, sva odgovornost za slabo vezivanje vezica na tenisicama leži isključivo na dotičnom čiju knjigu čitate.

U svakom slučaju, veselo sam prošao kroz cilj koji je bio postavljen ispred poglavarstva grada Murakamija. Utrka je završila. Nisam se utopio, nisam doživio nezgodu s biciklom, nisu me napale otrovne meduze. Ljutiti medo nije se bacio na mene, ose me nisu napale a ni grom iz vedra neba nije me pogodio. A moja žena, koja me čekala na cilju, nije otkrila neku nelagodnu istinu o meni. Umjesto svega, dočekala me s osmijehom. Na svu sreću.

Što se mene osobno tiče, najveselija stvar koja mi se dogodila u toj utrci bila je što sam se iskreno zabavio sudjelujući u cijelom događaju. Ukupni vremenski rezultat koji sam postigao nije vrijedan hvale, a usput sam napravio i mnoštvo manjih pogrešaka. Ali, dao sam sve od sebe pa sam se osjećao prilično dobro. Također vjerujem da sam napredovao u mnogim detaljima u odnosu na prethodnu utrku, a to je ipak stvar koju treba uzeti u obzir. Kroz iskustvo čovjek uči kako može nadomjestiti tjelesne nedostatke. Drugim riječima, učiti se na vlastitom iskustvu čini triatlon toliko zabavnim.

Naravno, svako je natjecanje naporno i nekoliko puta sam, u emocionalnom smislu, poželio odustati od svega. Ali, čini se da je bol preduvjet za tu vrstu sporta. Da bol nije prisutna, tko bi ikad pomislio gnjaviti se i sudjelovati u disciplinama kao što su triatlon ili maraton, koje od čovjeka zahtijevaju odricanje i vrijeme i tjelesnu snagu. Upravo zbog boli, upravo zato što želimo nadvladati tu bol, možemo osjetiti da smo uistinu *živi* - ili barem donekle doživjeti taj osjećaj. Čovjekova sposobnost ne temelji se na uobičajenim mjerilima kao što su vrijeme ili položaj u društvu nego na probuđenoj svijesti o prolaznosti samog djelovanja. Naravno, ako sve teče kako treba.

Vozeći iz Niigate u Tokio vidio sam priličan broj automobila na čijim su krovovima bili natovareni bicikli, a vozači se vraćali s natjecanja u triatlonu. Ljudi koji su sjedili u tim automobilima imali su preplanuo ten i ostavljali dojam izdržljivih sportaša - tipičan izgled triatlonca.

Nakon naše skromne lokalne utrke u jesenju nedjelju svi smo se vraćali u mjesta u kojima smo živjeli, natrag u naše svakodnevne živote. Imajući na umu sljedeću utrku, svi mi ćemo se, svatko na svoj način, posvetiti uobičajenim treninzima.

Unatoč tome što, gledano izvana, ili s nekog visokog mjesta s kojeg se pruža prilično dobar pogled, taj oblik života izgleda besmislen ili uzaludan ili čak neuspješan, meni to ne smeta. Možda je to neko besmisleno djelo kao što je ulijevanje vode u šuplju posudu, ali barem napor koji u to uložite ostaje. Služi li to ičemu, je li smisljeno ili nije - u svemu tome najvažnije od svega jest ono što ne možete vidjeti, ali možete osjetiti u srcu. Da biste mogli shvatiti nešto vrijedno, ponekad se morate baviti naizgled jalovim aktivnostima. Ali, čak i one aktivnosti koje nam se čine jalovima ne moraju uvijek biti takve. Osjećam to kao osoba koja je iskusila i doživjela sve to.

Nemam pojma mogu li uopće nastaviti ovaj ciklus jalovih aktivnosti. Ali, već ga toliko vremena uporno prakticiram i pri tome se ne osjećam loše, pa vjerujem da ću ga barem pokušati nastaviti sve dok budem mogao. Trčanje na velike udaljenosti (više ili manje) učinilo me osobom kakva sam danas i nadam se da će ostati dio mog života dokle god bude moguće. Bio bih sretan kad bismo trčanje i ja mogli ostarjeti zajedno. Možda vam se čini da u ovome što govorim nema mnogo logike, ali to je život koji sam izabrao. S ovoliko godina koliko ih imam, drugog izbora nemam.

Te misli su mi se vrzmale po glavi dok sam vraćajući se s triatlona vozio prema našem domu.

Očekujem da ću ove zime sudjelovati u još jednom maratonu, negdje u svijetu. Isto tako, siguran sam da ću idućeg ljeta sudjelovati u još jednom triatlonu, negdje u svijetu, dajući sve od sebe. Tako prolaze godišnja doba, tako prolaze godine. Bit ću stariji još jednu godinu. Vjerojatno ću dovršiti još jedan roman. Jedan za drugim suočit ću se sa zadacima koji stoje preda mnom i dat ću sve od sebe da ih obavim najbolje što mogu. Usredotočivši se na svaki sljedeći korak, ali u isto vrijeme gledajući na stvari dugoročno, pokušavajući sagledati budućnost što bolje mogu. Na kraju, ja sam trkač na duge staze.

Moje vrijeme, položaj koji imam u društvu, moja vanjšina - sve to je drugorazredno. Za trkača kakav sam ja jedino je važno ostvariti cilj koji sam zadao samom sebi, vlastitim snagama. Za postignuće toga dajem sve što imam, podnosim sve što moram podnijeti i na svoj osobeni način, zadovoljan sam. Iz pogrešaka i radosnih trenutaka redovito pokušavam izvući konkretnu lekciju. (Mora biti konkretna, bez obzira na to koliko je mala.) Nadam se da ću s vremenom, dok jedna utrka slijedi za drugom, na kraju stići do mjesta kojim ću biti zadovoljan. Ili ću ga možda tek načas ugledati. (To je ipak vjerojatnije.)

Jednog dana, budem li imao nadgrobnu ploču a prije toga budem mogao izabrati što će na njoj pisati, volio bih da ovako piše:

Haruki Murakami 1949. - 20**

*Pisac (i trkač)
Barem nikad nije koračao*

U ovom času, volio bih da baš tako piše.

POGOVOR

TRČEĆI CESTAMA DILJEM SVIJETA

Kao što naslov svakog poglavlja u ovoj knjizi sugerira, većinu ovdje sakupljenih tekstova zabilježio sam u razdoblju između ljeta 2005. i jeseni 2006. Ni svako poglavlje nisam napisao odjednom nego odlomak po odlomak, kad god sam uspio pronaći malo slobodnog vremena između drugih obveza kojima sam se bavio. Što sam više napredovao u pisanju ove knjige, sve češće sam si postavljao pitanje - *O čemu li danas razmišljam?* Premda ovo nije osobito duga knjiga, ipak mi je trebalo vremena dok je nisam uobličio, ali i kad sam je ugrubo dovršio, trebalo mi je još više vremena da je prepravim i pomno dotjeram.

Tijekom godina objavio sam nekoliko zbirki eseja i putopisa, ali u njima se nisam uspio usredotočiti na jednu jedinu temu niti sam izravno pisao o samome sebi, pa sam prilično oklijevao jer nisam bio siguran želim li se baš tako izraziti. Nisam želio nadugo i naširoko pisati o sebi, ali isto tako sam znao da će nastanak ove knjige biti besmislen ako iskreno ne ispriповjedim ono što sam doista želio reći. Bezbroj puta morao sam iznova čitati stare dnevničke bilješke i rukopise, inače ne bih uspio istražiti i dočarati te krhke i delikatne uspomene iz života jednog trkača.

Na ovu knjigu gledam kao na svojevrsan memoar. Dakako, nije to osobna povijest jednog čovjeka, ali isto tako nije ni zbirka memoarskih eseja. Ponavljam riječi iz uvoda: baveći se pisanjem želio sam si na izvjestan način dočarati život koji sam proživio posljednjih dvadeset i pet godina, kao pisac ali i kao običan čovjek. Kad na red dođe pitanje koliko se pisac treba držati romaneskne fikcije i do koje mjere treba otkriti svoj stvarni glas, ljudi imaju raznolike odgovore i ne može se generalizirati. Pišući ovu knjigu nadao sam se da ću možda uspjeti otkriti osobna mjerila i načela koja sam sebi postavio kao pisac. Nisam uvjeren da sam u tom području još uvijek ostvario ono što sam želio. Ipak, kad sam ovu

knjigu dovršio, osjetio sam veliko olakšanje. (Vjerujem da je ovo bio pravi trenutak da je napišem.) I nakon završetka knjige sudjelovao sam u nekoliko utrka. Također sam namjeravao trčati maraton u Japanu početkom 2007, ali dva dana prije natjecanja gadno sam se prehladio (sasvim netipično za mene) i bio sam prisiljen odustati. Da sam i tada sudjelovao, bio bi to dvadeset i šesti maraton koji sam trčao. Tako se dogodilo da od jeseni 2006. do proljeća 2007. nisam sudjelovao ni u jednom maratonu. Žao mi je zbog toga, ali iduće sezone dat ću sve od sebe.

Umjesto u maratonu, u svibnju sam sudjelovao u triatlonu u Honoluluu na kojem se poštuju olimpijska pravila. S priličnom lakoćom sam ga uspio završiti i doista sam uživao. Isto tako, vrijeme koje sam postigao bilo je bolje od prethodnog. Krajem srpnja također sam sudjelovao u triatlonu Tinmanu na otoku Oahuu. Budući da sam na Havajima živio gotovo punu godinu dana, također sam sudjelovao u ljetnoj školi za treniranje triatlona, trenirajući zajedno s ostalim polaznicima tri puta tjedno tri mjeseca. Taj oblik programa doista mi je pomogao, osim toga sprijateljio sam se s nekoliko triatlonaca iz naše grupe.

Sudjelovati u maratonu tijekom zimskih mjeseci i u triatlonu tijekom ljeta sada je već postala moja ustaljena navika. Budući da cijele godine treniram stalno sam zauzet, ali ne žalim se. Štoviše, ja se tome veselim. Iskreno govoreći, volio bih se okušati u pravom triatlonu kao što je natjecanje Ironman, ali ako bih otišao toliko daleko, bojim se da bi treniranje zahtijevalo mnogo više vremena pa bi došlo u pitanje moje bavljenje pisanjem. Iz istog razloga nisam sudjelovao u većem broju ultramaratona. Zahvaljujući upornom treniranju moj je osnovni cilj zadržati, a po mogućnosti i poboljšati, psihičku i tjelesnu kondiciju kako bih mogao nastaviti pisati romane, jer kad bi mi treniranje i sudjelovanje u utrkama počelo oduzimati vrijeme koje mi je potrebno za pisanje, bojim se da bi nastao velik poremećaj. Zato pokušavam održati postojeću ravnotežu između treniranja i sudjelovanja u utrkama i bavljenja pisanjem. Naravno, nakon više od dvadeset i pet godina aktivnog trčanja imam mnogo lijepih uspomena. Jedna koje se osobito dobro sjećam zbila se 1983. godine u Central Parku, kad sam trčao zajedno s piscem Johnom Irvingom. U to vrijeme prevodio sam njegov roman *Oslobađanje*

medvjeda i tijekom boravaka u New Yorku želio sam s njim napraviti intervju. Odgovorio mi je da je veoma zauzet, ali da mu se mogu pridružiti u trčanju kroz Central Park. Dok smo rano ujutro trčali kroz Central Park uspjeli smo razgovarati o svemu i svačemu. Naravno, trčeći tako nisam mogao snimati razgovor, a ni praviti bilješke i jedino čega se sada sjećam jest kako nas dvojica trčimo jedan pokraj drugoga na hladnom jutarnjem zraku.

U Tokiju tijekom osamdesetih gotovo svakog jutra sam izlazio trčati i često bih se mimoišao s vrlo zgodnom ženom. Nekoliko godina smo se tako mimoilazili, i kad bismo se sreli umjesto pozdrava bismo jedno drugome uputili osmijeh. Nikad joj se nisam obratio (odveć sam stidljiv), pa, naravno, ne znam ni kako se zove. Ali, vidjeti njezino lice svakog jutra dok sam trčao bilo je pravo malo zadovoljstvo. Bez takvih malih životnih radosti bilo bi prilično teško ustati rano svakog jutra i trčati.

Još jedna uspomena koja mi je veoma draga jest trčanje na velikoj nadmorskoj visini u Boulderu u Coloradu, zajedno s Yuko Arimori, japanskom dobitnicom srebrne medalje u maratonu na Olimpijskim igrama u Barceloni. Bio je to lagan trening, ali za mene, koji sam doputovao čak iz Japana i iznenada trčao na nadmorskoj visini od 3000 metara, to je predstavljalo izniman napor - pluća su mi škripala, osjećao sam ošamućenost i veliku žeđ. Gospođica Arimori pogledala me prodornim pogledom i upitala: „Nešto nije u redu, gospodine Murakami?” Tada sam shvatio koliko su stroga pravila u svijetu profesionalnih trkača (premda ovdje želim dodati da je ona iznimno ljubazna osoba). Nakon trećeg dana moje tijelo se prilagodilo atmosferskim uvjetima, pa sam mogao uživati u oštrom hladnom zraku Stjenjaka.

Zahvaljujući trčanju upoznao sam mnoge zanimljive ljude i zbog toga osjećam veliko zadovoljstvo. Tijekom godina mnogi su mi pružali podršku i ohrabivali me. Na ovome mjestu trebao bih - poput kakvog govornika na dodjeli Oscara - izraziti zahvalnost mnogim ljudima, ali njih uistinu ima mnogo, a njihova imena čitateljima vjerojatno ne bi ništa značila. Zato ću se ograničiti na nekoliko sljedećih rečenica.

Naslov ove knjige dugujem zbirci kratkih priča *O čemu govorim kada govorim o ljubavi*, jednoga od meni najdražih pisaca,

Raymonda Carvera. Također želim izraziti zahvalnost njegovoj udovici Tess Gallagher, koja mi je dopustila da upotrijebim taj naslov i promijenim ga u naslov ove knjige. Jednako sam zahvalan urednici, gospođi Midori Oka, koja je deset godina strpljivo čekala da dovršim ovu knjigu.

Na kraju, knjigu posvećujem svim trkačima koje sam ikada upoznao baveći se trčanjem - kako onima koje sam trčeći prestigao, tako i onima koji su mene prestigli. Bez svih njih ne bih u trčanju nikad ustrajao.

Kolovoz 2007.

NAPOMENE

1 Triatlon - suvremeni sport koji se sastoji od uzastopnog natjecanja u plivanju, vožnji biciklom i trčanju (na stazama za plivanje od 400 m do 5 km, za bicikl od 20 do 180 km, trčanje od 6 km do dužine maratona).

2 Stadion Jingu nalazi se u tokijskoj četvrti Shinjuku. Izgrađen je 1926. i na njemu se održavaju bejzbolske utakmice. Stadion je također dom profesionalne bejzbolske momčadi Yakult Tsubame (Lastavice).

3 Poznata pripovijest književnika Osamu Dazaija, „Trči, Merose!” (Hashire Merosu!), objavljena 1940.

4 MIT (Massachusetts Institute of Technology).

5 Sjeveroistočni dio Sjedinjenih Država, poznat kao Nova Engleska (savezne države Connecticut, Maine, Massachusetts, New Hampshire, Rhode Island i Vermont).

6 Hiperventilacija - forsirano duboko disanje koje omogućava duži prestanak udisanja (obično kod plivanja i ronjenja) zbog smanjenja količine ugljičnog dioksida.

Table of Contents

PREDGOVOR

O ČEMU GOVORIM KADA GOVORIM O TRČANJU

TKO BI SE SMIJAO MICKU JAGGERU?

TKO BI SE USUDIO KLADITI NA TRKAČA ROMANOPISCA?

ATENA SREDINOM LETA - KAKO SAM PRVI PUT PRETRČAO

42 KM

VEĆINU ONOGA ŠTO ZNAM O PISANJU NAUČIO SAM

ZAHVALJUJUĆI SVAKODNEVNOM TRČANJU

SVE I DA SAM U ONO VRIJEME IMAO KONJSKI REP

NITKO NIJE UDARIO ŠAKOM O STOL NITKO NIJE RAZBIO

ČAŠU

JESEN U NEWYORKU

18 TIL I DIE

BAREM NIKAD NIJE KORAČAO

POGOVOR